

Protokol fra bestyrelsesmøde den 7. marts 2025 kl. 12.00 i Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S, Svendborg Vejbelysning A/S, Svendborg VE A/S og Svendborg Forsyningservice A/S, Ryttermarken 21, 5700 Svendborg.

Deltagere:	Bestyrelsesformand:	Karl Magnus Bidstrup
	Bestyrelsesnæstformand:	Arne Knudsen
	Bestyrelsesmedlem:	Torben Frost
	Bestyrelsesmedlem:	Birger Jensen
	Bestyrelsesmedlem:	Henrik Nielsen
	Bestyrelsesmedlem:	Jesper Kiel
	Bestyrelsesmedlem:	Johan Weltzin Kristensen
	Bestyrelsesmedlem:	Åsa Roth
	Bestyrelsesmedlem:	Hans Jordan Kroman
	Direktion:	Ole Steensberg Øgelund
	Økonomichef:	Michael Jørgensen (punkt 5- 8)
	Produktionschef:	Morten Schytte (punkt 7)

Dagsorden:

- 1) Godkendelse af dagsorden
- 2) Meddelelser fra formanden
- 3) Forelæggelse og stillingtagen til revisionsprotokollen
- 4) Beretning fra direktionen om selskabets virksomhed i den forløbne periode
- 5) Budgetopfølgning
- 6) Finansiell strategi 2025
- 7) Indsamling af dagrenovation 2027 (2. behandling)
- 8) Vejbelysning
- 9) Status på vedvarende energiaktiviteter
- 10) Strategiplan 2030
- 11) Opfølgning Virksomhedsplan 2024-2026
- 12) Forsikringsoversigt
- 13) Brancheudvikling
- 14) Eventuel

1) Godkendelse af dagsorden

Det indstilles at:
Dagsordenen godkendes.

Beslutning:
Dagsordenen blev godkendt.

2) Meddelelser fra formanden

Ingen meddelelser.

3) Forelæggelse og stillingtagen til revisionsprotokollen

PWC er på revisionsbesøg i uge 9.
PWC samler den udførte revision i revisionsprotokollatet til årsrapporten 2024.

Det indstilles at:
Ovenstående tages til efterretning.

Beslutning:
Ovenstående blev taget til efterretning.

4) Beretning fra direktionen om selskabets virksomhed i den forløbne periode

Beretning fra direktionen er vedlagt som bilag.

Det indstilles at:
Beretningen tages til efterretning.

Beslutning:
Bestyrelserne i Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S, Svendborg VE A/S, Svendborg Vejbelysning A/S og Svendborg Forsyningservice A/S tog direktionens beretning til efterretning.

5) Budgetopfølgning

Budgetopfølgning for 4. kvartal 2024 for Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S, Svendborg Vejbelysning A/S og Svendborg Forsyningservice A/S er vedlagt. Økonomichef Michael Jørgensen gennemgår budgetopfølgning på mødet.

Det indstilles at:
Budgetopfølgningen for 4. kvartal 2024 tages til efterretning.

Beslutning:

Det indstilles at:

Bestyrelsen i Svendborg Affald A/S beslutter om 1) indsamling af dagrenovation skal hjemtages fra 1. april 2027 eller 2) fortsat udbydes til ikrafttræden den 1. april 2027.

Beslutning:

Bestyrelsen i Svendborg Affald A/S godkendte at dagrenovation hjemtages fra 1. april 2027. Til næste bestyrelsesmøde fremsættes forslag til valg af køretøjer. Pressemeddelelse udarbejdes og sendes rundt til bestyrelsen til kommentering inden udsendelse.

8) Vejbelysning

TMU har videresendt en sag om konsekvenser ved ændring af tændetider til at harmonere den offentlig trafik med udgangspunkt i case fra Stenstrup til Svendborg Vejbelysning A/S, se vedhæftet. Case om Stenstrup og øvrige forhold om tændtider er udarbejdet og vedhæftet. Der regnes gerne på flere cases, men yderligere præcisering er nødvendig. Endvidere er der vedhæftet notat om mulighed for permanent tilslutning af julebelysning. Endelig er der vedhæftet artikel om biodiversitet og natbelysning.

Det indstilles at:

Bestyrelsen i Svendborg Vejbelysning A/S drøfter de vedhæftede muligheder og beslutter hvilke anbefalinger de ønsker, der skal videresendes til Svendborg Kommune til politisk beslutning.

Beslutning:

Bestyrelsen i Svendborg Vejbelysning A/S anbefaler belysning øges langs Christiansmindestien og Stenstrup station, hvilket sendes til politisk beslutning. Svendborg kommune anmodes om en liste af præcise steder hvor der af hensyn til offentlig trafik skal være beregninger på ændrede tændtider. Konsekvenser sendes direkte til Svendborg kommune til politisk behandling tillige med notat om fastmonteret udstyr på lygtepæle

9) Status på vedvarende energiaktiviteter

Status på de vedvarende energiaktiviteter er udarbejdet og vedhæftet.

Det indstilles at:

Bestyrelsen i Svendborg VE A/S tager status til efterretning.

Beslutning:

Bestyrelsen i Svendborg VE A/S tog status til efterretning.

10) Strategiplan 2030

Jævnfør forretningsordenen skal bestyrelsen årligt evaluere virksomhedens strategier. Gældende strategiplan 2030 er vedhæftet med de tilføjede justeringer i 2023.

Det indstilles at:

Bestyrelsen fastholder gældende strategiplan.

Bestyrelserne i Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S, Svendborg Vejbelysning A/S og Svendborg Forsyningsservice A/S tog budgetopfølgning for 4. kvartal 2024 til efterretning.

6) Finansiell strategi 2025

I den finansielle strategi 2024 står der følgende: Den finansielle strategi vil løbende blive revideret i takt med udviklingen i de finansielle markeder og selskabets vurderinger af finansiell risiko, dog minimum en gang om året i forbindelse med selskabets regnskabsaflæggelse eller låneoptagelse. I forhold til den finansielle strategi 2024 er det kun dateringen, der er ændret. Endvidere er låneoversigt vedhæftet.

Det indstilles at:

Den finansielle strategi 2025, revision 7. marts 2025 for Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Forsyningsservice A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg VE A/S, Svendborg Vejbelysning A/S og Svendborg Affald A/S godkendes.

Beslutning:

Den finansielle strategi 2024, revision 07.03.2025 for Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Forsyningsservice A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg VE A/S, Svendborg Vejbelysning A/S og Svendborg Affald A/S ønskes tilpasses så den lille risikovillighed afspejles i strategien, og fremsættes på ny til næste bestyrelsesmøde i april.

7) Indsamling af dagrenovation 2027 (2. behandling)

På bestyrelsesmødet den 15. november 2024 var der den første drøftelse af hjemtagning contra udbud af indsamling af dagrenovation. Protokol fra den 15. november var følgende:

I forbindelse med udarbejdelse af en masterplan for affaldsområdet havde den tidligere bestyrelse besluttet at hjemtagning versus udbud skulle beskrives og beslattes inden udgang af nuværende udbud, der udløber 1. april 2027. Af hensyn til lange forventede leveringstider på dagrenovationsbiler skal der tages stilling til fortsat udbud eller hjemtagning i 1. kvartal 2025. Cowi har udarbejdet vedhæftede notat til en første drøftelse i bestyrelsen. Vi ønsker at indhente flere erfaringer før sagen fremlægges på ny til beslutning i 1. kvartal 2025.

Det indstilles at:

Bestyrelsen i Svendborg Affald A/S drøfter om der er flere vinkler, der skal belyses inden sagen fremsættes på ny til beslutning.

Beslutning:

Bestyrelsen i Svendborg Affald A/S drøftede oplægget og ønsker, at der indhentes flere erfaringer fra andre forsyninger, er kontroludbud en mulighed og kvalificering af forudsætninger mv.

Der er nu indhentet flere erfaringer fra andre forsyninger, se vedhæftede notat tillige med tidligere notater udarbejdet af Cowi. På mødet vil Produktionschef Morten Schytte og Økonomichef Michael Jørgensen gennemgå sagen til drøftelse.

Beslutning:

Bestyrelsen i Bestyrelsen i Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg VE A/S, Svendborg Vejbelysning A/S, Svendborg Affald A/S og Svendborg Forsyningsservice A/S fandt strategiplan 2030 dækkende.

11) Opfølgning Virksomhedsplan 2024-2026

Status på realisering af virksomhedsplan 2024-2026 er vedhæftet.

Det indstilles at:

Bestyrelsen tager status på realisering af virksomhedsplan 2024-2026 til efterretning.

Beslutning:

Bestyrelsen i Bestyrelsen i Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg VE A/S, Svendborg Vejbelysning A/S, Svendborg Affald A/S og Svendborg Forsyningsservice A/S tog status på realisering af virksomhedsplan 2024-2026 til efterretning.

12) Forsikringsoversigt

Jævnfør forretningsordenerne skal bestyrelsen vurdere, om selskabet er tilstrækkeligt forsikret. Til brug for dette, er oversigt over forsikringsforholdene i selskaberne vedlagt. Endvidere har Forsikringsmægler RTM udarbejdet den vedhæftede erklæring om forsikringerne i VA-selskaberne, og en oversigt over forsikringspolitik. RTM's konklusion er;

RTM vurderer, at Svendborg Forsyningsservice har en forsikringsdækning på markedskonforme vilkår og til konkurrencedygtige præmier. Der er i vid udstrækning tegnet forsikring for de forsikringsbare risici, trusler og krav, der ville kunne true virksomhedens fortsatte eksistens.

Der er ikke ændringer i police på bestyrelses- og direktionsansvarsforsikring i forhold til tidligere.

Det indstilles at:

Bestyrelsen vurderer om selskaberne vurderes tilstrækkeligt forsikrede.

Beslutning:

Bestyrelsen i Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S, Svendborg VE A/S, Svendborg Vejbelysning A/S og Svendborg Forsyningsservice A/S vurderede at selskaberne er tilstrækkelig forsikret.

13) Brancheudvikling

Jfr. forretningsordenen skal bestyrelsen årligt evaluere brancheudviklingen mv. Brancheudviklingen følges løbende gennem året med bl.a. udsendelse af diverse nyheder, rapporter og emner. Der er vedhæftet en række nyhedsbreve, artikler og rapporter til yderligere belysning af brancheudviklingen

Det indstilles at:

Bestyrelsen drøfter brancheudviklingen, og om der på denne baggrund er behov for igangsætning af særlige initiativer eller justeringer af gældende strategier og planer.

Beslutning:

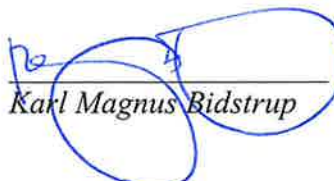
Bestyrelsen i Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S, Svendborg VE A/S, Svendborg Vejbelysning A/S og Svendborg Forsyningsservice A/S drøftede brancheudvikling og fandt på den baggrund ikke behov for justeringer af gældende strategier og planer.

14) Eventuelt

Bestyrelsen vurderer offentliggørelse af protokol fra dagens møde. Bilag 4.6 kan ikke offentliggøres.

Alle punkter på dagsordenen på nær bilag 4.6 offentliggøres på www.vandogaffald.dk

Ovenstående vedtaget på bestyrelsesmøde i Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S, Svendborg VE A/S, Svendborg Vejbelysning A/S og Svendborg Forsyningsservice A/S den 7.marts 2025.

 Karl Magnus Bidstrup	 Arne Knudsen	 Henrik Nielsen
 Birger Jensen	 Torben Frost	 Jesper Kjøl
 Johan Weltzin Kristensen	 Hans Jordan Kroman	 Åsa Roth

**Beretning fra direktionen, Svendborg Vand A/S,
Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S, Svendborg
Forsyningsservice A/S, Svendborg VE A/S, Svendborg Vejbelysning A/S
og Svendborg Forsyning A/S, den 7.marts 2025**

Tværgående udviklingsaktiviteter i den forløbne periode

Arbejdet med at opgradere nuværende ledelsessystem til en mere risikobaseret tilgang mv. er igangværende, men vi er udfordret på ressourcer, især da implementering af NIS2 kræver opbygning af et specifikt ledelsessystem til håndtering af IT-sikkerhed. Vi har indgået aftale med nyt certificeringsbureau Force, der kommer og auditerer vores virksomhed i uge 24 i de fire nuværende ISO-standarder; kvalitet, miljø, fødevarer sikkerhed og arbejdsmiljø.

VA er i samarbejde med SamAqua og øvrige ejerforsyninger i gang med implementering af NIS2 (Network and Information Systems Directive 2). Som kritisk infrastruktur skal vi på baggrund af NIS2 direktiv arbejde struktureret med at forbedre cybersikkerheden. Det sker gennem en proces med bl.a. identifikation af sårbarheder og risikohåndtering af vores kritiske systemer. Processen vil være igangværende i 2025, hvor vi er i gang med at få afdækket det nuværende sikkerhedsniveau i VA, så vi får et grundlag for at vurdere, hvad der skal implementeres for at sikre efterlevelse af NIS2 kravene. Bestyrelseskursus i cybersikkerhed blev gennemført den 3. februar 2025. Opsamling på IT-sikkerhed og status på NIS 2 forventes at ske på kommende bestyrelsesmøde i april 2025. De skærpede krav og niveau af sikkerhedstrusler vil alt andet lige kræve flere ressourcer og kompetencer både lokalt hos VA og hos IT-afdelingen i SamAqua A/S.

Vores ERP-løsning, AX2012, havde "end of life" i efteråret 2024, hvor der ikke længere sker sikkerhedsopdateringer og opdateringer i almindelighed på systemet. Vi har foretaget SKI-udbud i 4. kvartal 2024, som er vundet af leverandøren Itm8. Vi er sammen med itm8 startet op på processen med nyt ERP i januar 2025 og processen med implementering vil foregå hen over de kommende 10-12 mdr., så "go live" forventes at blive aktuel ultimo 2025.

Sammen med Hillerød Forsynings skoletjeneste har vi udviklet et undervisningsforløb med fokus på genanvendelse og sortering til børn i daginstitutioner, se vedhæftede pressemeddelelse.

Status vedrørende Formidlingscenter Skovmøllen: Vi fik i december afslag på ansøgning til Novo Nordisk Fonden. Arbejdsgruppen er nu i gang med fondsansøgning til A.P. Møller Fonden om støtte til:

- Medieinstallationer på vandværket
- Indretning af undervisningslokale
- Udvikling af undervisningsforløb og understøttende materiale
- Forprojekt for udeområdet, samt ombygning af og aktiviteter i det gamle vandværk og den underjordiske vandbeholder
- Udarbejdelse af lokalplan

Der er fortsat dialog med Svendborg Kommunes Plan-afdeling om input til kommuneplan og udarbejdelse af lokalplan for området. Der er fortsat dialog med Geopark det Sydfynske Øhav og Svendborg Kommune om at samtænke vores aktiviteter i området i Center for Natur og Bæredygtighed.

I december 2024 deltog VA i DANVA og Miljøstyrelsens indberetning Parismodel 2.0, som er en frivillig energi- og klimaopgørelse for vores vand- og spildevandsselskab baseret på 2023 data, se vedhæftede notat. Miljøstyrelsen forventes at afrapportere for den samlede danske vandsektor i foråret 2025.

Vi har underskrevet en hensigtserklæring om samarbejde med Sydfyns Klima- & Naturpartnerskab, se vedhæftede.

Uddrag af artikler og annoncer i perioden er vedhæftet.

Område specifikke aktiviteter i den forløbne periode

Vand

Etablering af fjernaflæste målere

Udbudsmateriale er udarbejdet og udbud er offentliggjort den 21. februar 2025. Det forventes at målerudskiftning vil foregå i 2025 og 2026.

Partnerskab om skovrejsning i oplandet til Skovmølleværket

I forbindelse med jordfordelingen er der samlet set erhvervet 114 hektar jord til skovrejsning. Skovrejsningen vil blive faseopdelt og gennemføres i henholdsvis 2026 og 2029. Der har været afholdt en række borgerinddragende møder i forbindelse med planlægning af den første etablering af skov. Midtvejsmøde er planlagt til den 26. marts.

Nyt Skovmølleværk

Der er afholdt rejsegilde, og etablering af rentvandsbeholderne foregår Q1 2025. Det gamle Skovmølleværk holdes i drift i byggeperioden.

Nye indvindingsboringer på Holmdrup Kildeplads

I efteråret 2023 blev der udført 2 undersøgelsesboringer på arealet, som Naturstyrelsen har erhvervet i forbindelse med skovrejsningsprojektet i oplandet til Skovmølleværket. Der er givet tilladelse til at anvende boringerne som permanente indvindingsboringer, og de forventes færdigetableret ultimo 2025, når afklaring med Naturstyrelsen vedr. adgangsvej er på plads.

Fornyelse af vandindvindingstilladelser

Svendborg Kommune har været i dialog med Miljøstyrelsen om sagen, og Miljøstyrelsen har meldt tilbage at et forsyningsselskab kun kan blive pålagt at kompensere for den påvirkning indvindingen har, og dermed ikke kompensering til målopfyldelse. Desuden vurderer Miljøstyrelsen, at der skal gennemføres en VVM-vurdering (Vurdering af indvirkninger på miljøet) af VA's ansøgning om indvindingstilladelse på Hvidkilde Kildeplads.

Der er derfor nu igangsat en VVM-proces af ansøgningerne om indvindingstilladelser for både Hvidkilde Kildeplads og Kildepladsen i Svendborg By. VVM-processen vurderes at tage ca. 1-1,5 år at gennemføre.

BNBO

Forhandlingerne er ved at blive afsluttet. Ud af det samlede areal på godt 80 ha er der indgået frivillige aftaler om beskyttelse af grundvandet indenfor BNBO på ca. 60 ha. Det svarer til en succesrate på ca. 75%. Svendborg Kommune har primo 2025 udsendt varsel om påbud til de

udpegede BNBO'er, hvor der ikke foreligger en frivillig aftale., se desuden vedhæftede fortrolige statusnotat, tidligere udsendt per mail.

Boringsrenovering Skovmøllen Kildeplads

Boringsrenovering af den ene del af Skovmølleværkets borer er gennemført, og nu foregår den anden og sidste del, som forventes gennemført i første halvdel af 2025.

PFAS

Der blev holdt møde med Svendborg Kommune og Region Syddanmark den 6. september 2023 om udfordringerne med PFAS på Hovedværket. Det er i 2023 aftalt at Region Syddanmark, Svendborg Kommune og Vand og affald indgår en partnerskabsaftale vedr. håndtering af udfordringerne med PFAS i borerne ved det tidligere Hovedværk. Svendborg Kommune vil lave et udkast til en partnerskabsaftale.

Region Syddanmark har afsat midler til oprensning på den forurenede grund ved det nuværende Elgiganten, som ligger opstrøms indvindingsboringerne. Der afholdes møde ultimo marts 2025.

Spildevand

Der arbejdes i fællesskab på en plan for de langsigtede klimarobuste løsninger, Vanddispositionsplan, samt på at styrke samarbejdet om vandhåndtering i alle relevante afdelinger i Svendborg Kommune, både planlægningsmæssigt samt når der er brug for beredskabsindsatser. Der er ca. hver 2. – 3. uge afholdt workshops i forbindelse med udarbejdelse af vanddispositionsplanen. Til bestyrelsesmødet i april vil der blive udarbejdet en status rapportering på processen inkl. en oversigt på tidligere og nuværende projekter.

Færdiggørelse af den nye hovedpumpestation i Havneparken på Svendborg Havn forløber som planlagt, og der har været gennemført vådtest med få efterfølgende justeringer. Indvielse forventes at ske, når Svendborg Kommune er færdige med deres del af arbejdet omkring hovedpumpestationen.

Udnyttelse af varme fra spildevand ved den ny hovedpumpestation er i fortsat drøftelse med Svendborg Fjernvarme, hvor vi har bedt Ingeinørhuset om en gennemberegning af projektet. Herefter forventes at den juridiske aftalegrundlag kan færdiggøres. Sagen forventes fremlagt på bestyrelsesmødet i april måned.

Dialog om PFAS-koncentrationerne i slammineraliseringsanlægget ved Strandgården Renseanlæg er fortsat igangværende med myndighed i Svendborg Kommune. Der udestår en endelig afklaring af grænseværdier for udledning af PFAS, som nu er kommet et skridt videre, da ny tilslutningsvejledning netop har været i høring. Med nye myndighedskrav forventes at Klintholm I/S skal etablere PFAS rensning på stedet inden udledning til offentlig kloak.

Der har gennem flere måneder været konstateret overskridelse på miljøfremmede stoffer (PAH), hvorfor slammet p.t. håndteres i en anden og noget mere omkostningsfuld kategori. Årsagen er fundet fra privat virksomheds udledning fra olieudskiller.

VA er del af et EUDP-projekt sammen to lokale virksomheder, Svendborg Motorværksted og Lakeaid samt Aalborg universitet. Projektet omhandler udvikling af ny nanoboble-teknologi til energioptimering på renseanlæg. VA har en begrænset rolle i projektet, hvor der nu er opstillet en forsøgsanlæg på Egsmade Renseanlæg.

Branden på Ryttermarken er efterhånden afklaret i forhold til forsikringen, og der udestår pt genopførelse af hallen, som forventes påbegyndt i foråret 2025.

Affald

Masterplan for affald - status

Særskilt sag om indsamling af dagrenovation er på dagsordenen.

Affaldsmængder

Den samlede affaldsmængde for 2024 er 57.919 tons, hvilket er en stigning på 23% i forhold til 2023.

Udvidet producentansvar på emballager

Fra 1. oktober 2025 skal Vand og Affald overdrage ansvaret for genanvendelse af emballager til DPA (Dansk Producentansvar). Det drejer sig om glas/metal, pap/papir og plast/mad-og drikkekartoner fra husstandsindsamlingen.

Fra Genbrugsstationerne skal vi overdrage pap, glas og plast/mad-og drikkekartoner. VA skal sikre mulighed for omlastning af disse.

DPA skal betale for indsamlingen af disse fraktioner.

Derudover skal DPA betale for både indsamling og behandling af fraktioner indsamlet på genbrugsstationerne og som indeholder emballager. Her skal de betale for den andel, som emballagerne udgør af fraktionerne. Det omfatter, metal, hård og blød plast, farligt affald, træ mm.

Vi er i gang med at beregne taksterne, som de kollektive ordninger under Dansk Producentansvar skal betale. Vi samarbejder med JHN Processer om denne opgave.

Takster for denne opgave skal ligeledes beregnes og være klar til DPA 1. april 2025.

Disse takster skal benyttes til afregning med DPA for fjerde kvartal 2025. Takster for 2026 skal på samme måde beregnes inden 1. oktober 2025.

Fælles udbud på fraktioner fra GBS

I foråret 2025 bliver de fleste fraktioner fra Genbrugsstationerne udbudt i et fælles fynsk udbud. Der bliver udbudt ca. 20 fraktioner i samarbejde med Kerteminde, Faaborg-Midtfyn, Nyborg og Langeland.

En del af udbuddet omfatter problematiske fraktioner som tekstilaffald og mineraluld – glasuld og stenuld, hvor det pt. er vanskeligt at finde aftagere, som kan sikre god genanvendelse.

Status på sorteringsanlæg

Afsluttende afrapportering på eftersorteringsanlæg er sket til det Fynske Teknisk Direktør Forum (TDF) i januar 2025, afrapportering vedhæftet. Ved etablering af forsorteringsanlæg før forbrænding på Fynsværket er der et potentiale i omegnen af en CO2 reduktion på ca. 140.000 tons, idet ca. 40 % er genanvendeligt materiale som kan sorteres fra. TDF har bedt Byregion Fyn om at udarbejde et kommissorie for den videre proces og en dialog med markedet.

Vedvarende Energi (VE)

Status er udarbejdet og vedhæftet som særskilt punkt på dagsordenen.

Vejbelysning

Team Vejbelysning har fortsat travlt med opgradering og servicering af master, armaturer og eftersyn af tændskabe efter hjemtagelsen fra SEF. Der er i 2024 udskiftet 1.026 armaturer til LED. Vi har ombygget mere end 50 armaturer til LED fra lysstofrør. Der er startet op på hovedeftersyn af alle tændskabe og samleskabe, svarende til ca. 400 stk. I sommeren 2024 blev der indkøbt fuldt ud eldrevet liftbil, som har medført et markant løft i arbejdsmiljøet samt reduktion i CO2 belastning. I perioden har Svendborg Vejbelysning A/S haft flere henvendelser fra rådgiver om erfaringer med inhouse drift af vejbelysning, da flere kommuner overvejer hjemtagning.

Se desuden særskilt sag på dagsordenen om vejbelysning.

Realiserede præstationer per 31. december 2024

Realiserede præstationer pr. 31. december 2024 er opgjort. Grafisk oversigt over KPI'er med bemærkninger er vedhæftet.

Kvalitet, Miljø, Arbejdsmiljø- og energimålsætninger og mål for Vand og Affald - 2024								
Opgjort ultimo: december								
Fokus	Nr.	Påvirkninger	Afdeling	Sidste år (Samme periode)	Periode	Målsætninger	Mål	Realiseret
	1	Rensekvalitet	Spildevand	-	december	Vi vil maksimalt belaste vores renseanlæg med 90% af udløbskrav.	Rensekvalitet	
	2	AKK. analyse-overskridelse [stk]	Vand	0	december	Ingen verificerede akkrediterede analyser må overskride grænseværdier.	0	0 ✓
	3	CO ₂ [ton]	Alle	114	2023	I 2025 skal 75% af energiforbrug være CO ₂ -neutral. Resultat opgøres i Q2	100	959 ✗
	4	Elforbrug [MWh]	Alle	7.989	december	I 2025 vil vi have reduceret elforbruget med 10% i forhold til 2019. Reduktionen på 10% vil gælde for alle selskaber. Elforbrug opgøres som absolut forbrug.	7.190	7.632 ✗
	6	Genanvendelses %	Affald	71,2%	december	I takt med at fokusfraktionerne i højere grad sendes til genanvendelse vil den generelle genanvendelsesprocent øges tilsvarende.	70,0%	71,1% ✓
	7	Genanvendelses % efter Bilag 5	Affald	61,5%	december	Min. 55 % af det samlede husholdningsaffald genanvendes i 2022.	55,0%	60,9% ✓
	8	Vandtabs %	Vand	2,7%	2023	Vi vil reducere spildet af vand. Resultat opgøres i Q2	4,0%	3,8% ✓
	9	Driftsstop [stk]	Spildevand	5,0	december	Vi vil opretholde en høj aftagesikkerhed målt som driftsstop i hoved- og stikledning pr. år, oplevet hos kunden.	12	18 ✗
	10	Ledningsbrud [brud pr. 100 km.]	Vand	3,2	december	Vi vil opretholde en høj forsyningsikkerhed. Ledningsbrud ÅTD skal være færre end gennemsnit for forgangne 5 år. Mål revideres årligt.	3,4	3,7 ✗
	11	Driftsfejl [stk]	Vejbelysning	468	december	Vi vil opretholde en høj driftssikkerhed. Antal driftsfejl må ikke overstige forgående år.	303	231 ✓
	12	Husstandsindsamling [°/100]	Affald	5,75	december	Vi vil reducere mængden af afvigelser. Andelen af afvigelser må maksimalt udgøre 4,0 %/100. Målopfyldeelse anses for indikator for kundetilfredshed i Affald.	4,00	5,61 ✗
	15	Elever [stk]	Alle	6	2023	Vi vil efterleve vores sociale ansvar om at uddanne elever. Vi vil kontinuerligt uddanne min. 3 elever.	3	1 ✗
	16	Antal praktikanter og arbejdsprøvninger [stk]	Alle	11	2023	Antal praktikanter og arbejdsprøvninger skal svare til min. 10% af antal heltidsansatte. Mål fastsættes årligt.	10	17 ✓
	17	Sygefravær [%]	Alle	2,24%	Q4	Sygefraværet måles uden langtidssygemeldinger.	3,00%	1,89% ✓
	18	Arbejdsulykker [stk]	Alle	0,0	Q2	Arbejdsulykker opgøres kvartalsvis. Antal arbejdsulykker må ikke overstige antal forgående år opgjort kvartalsvis.	0,0	0,0 ✓

Dukketeater skal gøre børnehavebørn til affalds-ambassadører

Kravene til genanvendelse stiger i Danmark, og det stiller krav til både borgere og affaldsselskaber. Hos skoletjenesterne i Hillerød Forsyning og Vand og Affald i Svendborg har de taget dukketeater i brug for at gøre sortering og genanvendelse til en naturlig del af hverdagen for de allermindste.

Hillerød, 21. januar 2025 – Kan et dukketeater, en malebog og en forvandlingskasse lære børn at sortere affald?

Svaret er ja, hvis man spørger Hillerød Forsyning og Vand og Affald i Svendborg.

Sammen har de to skoletjenester udviklet et undervisningsforløb om affald til børn i daginstitutioner. Ved hjælp af praktiske aktiviteter, dialog og dukketeater bliver der i børnehøjde sat fokus på, hvorfor det er vigtigt at sortere sit affald.

Sjove figurer viser vejen

Gennem dukketeateret *Majas forvandling – og historien om hvordan hun kom med i legen*, bliver børnene klogere på affald, sortering og deres egen rolle i genanvendelse.

Undervejs møder børnene sjove karakterer, som tager dem med på affaldets rejse. Børnene får et indblik i, hvordan papir, plastik, metal og madrester kan genanvendes og bruges til nye ting.

Tidligere har skoletjenesternes forløb om affald haft meget fokus på, *hvordan* man affaldssorterer. Det var især i forbindelse med, at de nye affaldssorteringsordninger kom frem, men nu er fokus skiftet, og der tales i højere grad om vigtigheden af at sortere.

”Vi vil give børnene en forståelse for, *hvorfor* vi skal sortere vores affald, og gøre dem til ambassadører for affaldssortering ude i hjemmene.

Vi tror på, at børn i børnehavealderen sagtens kan forstå den lidt komplekse problemstilling, der handler om, *hvorfor* vi skal sortere affaldet, når vi bare taler børnenes sprog. Her er dukketeateret et godt virkemiddel og et godt springbræt til gode snakke.

Gennem teaterstykket og de sjove figurer gør vi det let forståeligt og håndgribeligt ved at sætte det ind i børnene hverdag. Så er det ikke bare et stykke sølvpapir fra madpakken, men pludselig er det Silas Sølvpapir, der drømmer om at blive en cykel, hvis han bliver sorteret korrekt,” siger Rikke Maria Kikkenborg, skoletjeneste og formidling hos Vand og Affald.

Forløbet er i løbet af december og januar blevet afprøvet og justeret, og tilbagemeldingerne fra målgruppen har været positive.

”I historien blev Jens Yoghurt til varme. Og Polly var først en flaske, men så blev hun til en plastikspand, som man kunne lege med. Det var også sejt, at Silas Sølvpapir kunne blive en cykel. Så det er godt at smide tingene i den rigtige skraldespand, fordi så kan man bruge det igen. Hvis man smider skrald på jorden, kan man ikke lave det til noget nyt”.

- Oliver, 5 år

Fremtidens forbrugere

Fra 2025 er der nationalt krav om, at 55 procent af husstandsaffaldet i landets kommuner skal genanvendes, og i 2030 skal der genanvendes 60 procent. Derfor er det vigtigt at få alle borgere med i sorteringen – også de allermindste.

Derfor har Hillerød Forsyning og Vand og Affald udviklet forløbet, så børn allerede i en tidlig alder lærer om sortering og genanvendelse på en sjov og inspirerende måde og selv kan bidrage med at sortere affald.

”Børnehavebørn er jo fremtidens forbrugere, og det er vigtigt, at de næste generationer vokser op med affaldssortering som en naturlig del af hverdagen og ved, at vi alle har ansvar for at passe godt på vores ressourcer.

Vi ved også, at børnene ofte tager deres nye viden med hjem i både børnehaven og til deres forældre, hvor de fortsætter snakken ved middagsbordet.

Pludselig ved de måske noget, deres forældre ikke ved, og med deres egen Maja Malebog med hjem i hånden kan de huske endnu mere og på den kan de være med til at sprede de gode vaner,” siger Marianne Juhl, formidler og skoletjenesteansvarlig hos Hillerød Forsyning.

Samarbejde på tværs af forsyninger

Historien og forløbet er blevet til i et samarbejde mellem forsyningsselskaberne Vand og Affald i Svendborg og Hillerød Forsyning, og det er nyt for begge parter at samarbejde om et undervisningsforløb på tværs af forsyninger. Samarbejdet har sikret forskellige perspektiver og at forløbet har en solid faglig forankring.

”Hos Vand og Affald arbejder vi allerede med figurer og dukketeater, men det er nyt for os at samarbejde om et undervisningsforløb på tværs af forsyninger.

I både Svendborg og Hillerød driver vi forsyning, men vi har forskellig viden og forskellige tilgange til undervisning i vores skoletjenester. Derfor har det været givende at sætte os sammen og trække på hinandens erfaringer for at skabe et godt forløb, der er fagligt og pædagogisk stærkt.

Vi er jo ikke konkurrenter, men vi arbejder grundlæggende for det samme på affaldsområdet: at sikre mindre forbrug og mere genbrug og genanvendelse. Derfor er det oplagt at dele vores viden og hjælpe hinanden,” siger Lene Ribens, skoletjeneste og formidling hos Vand og Affald.

Fakta

- Forløbet er målrettet børn i alderen 3-7 år.
- Alle børn får en malebog med hjem.
- Forløbet understøtter temaerne natur, udeliv og science. Efter forløbet ved børnene, hvad affald er, og hvor det kommer fra. De får viden om, hvorfor det er vigtigt at sortere og genanvende sit affald, og de får praktisk erfaring med simpel sortering af affald.
- Læs mere om forløbet hos [Hillerød Forsynings skoletjeneste](#) og [hos Vand og Affalds skoletjeneste](#).

Mere information
Vand og Affald i Svendborg
besog@vandogaffald.dk

Rikke Maria Kikkenborg
63 21 55 27

Lene Ribens
63 21 55 26

Hillerød Forsyning
Marianne Juhl
Formidling@hfors.dk
48 23 10 00

VA har indberettet klimaaftryk for Vand, Transport og Rens

I december 2024 deltog VA i DANVA og Miljøstyrelsens indberetning *Parismodel 2.0*, som er en frivillig energi- og klimaopgørelse for vores vand- og spildevandsselskab baseret på 2023 data.

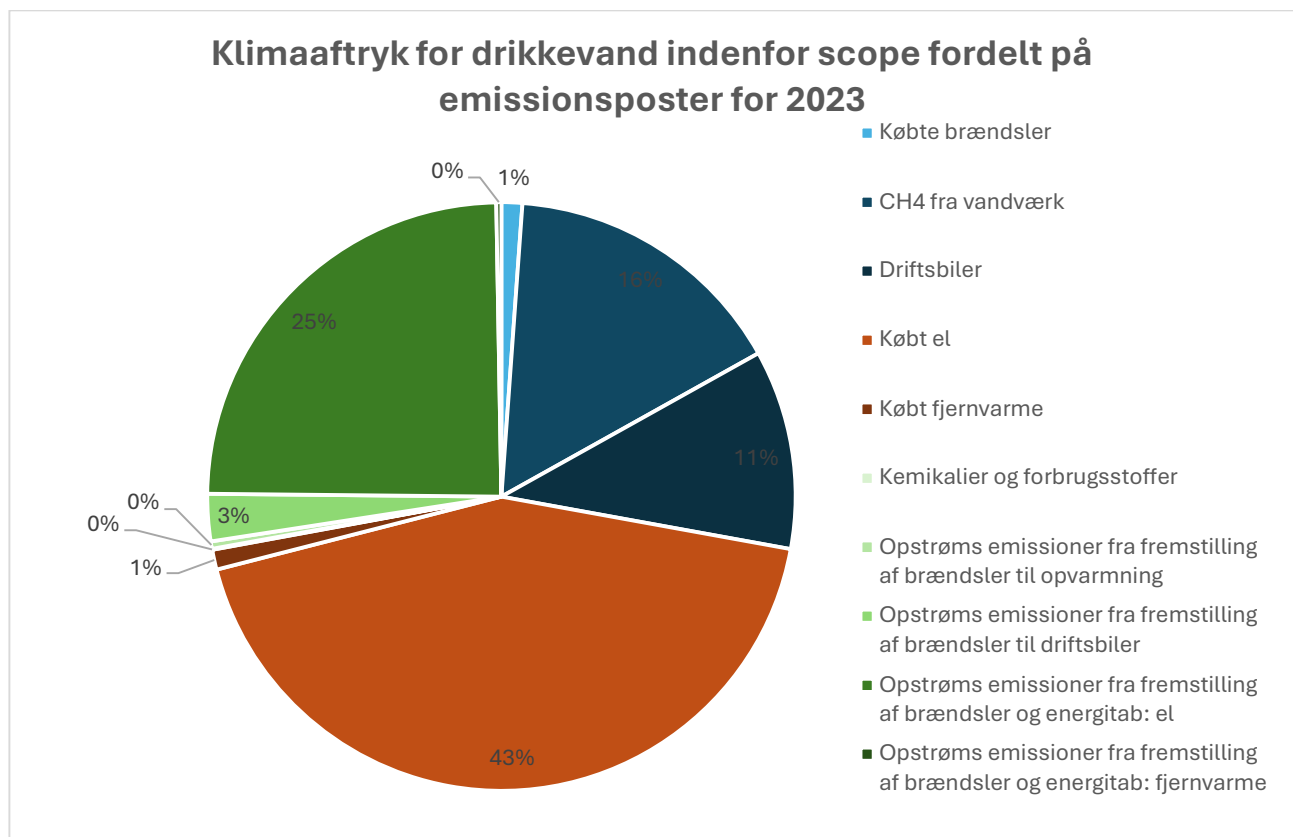
Indberetningen skal munde ud i en fælles national opgørelse, så vi kan sammenligne os på tværs af selskaber i Danmark. Denne forventes offentliggjort i løbet af foråret 2025.

I praksis, kan vi anvende data fra modellen til at:

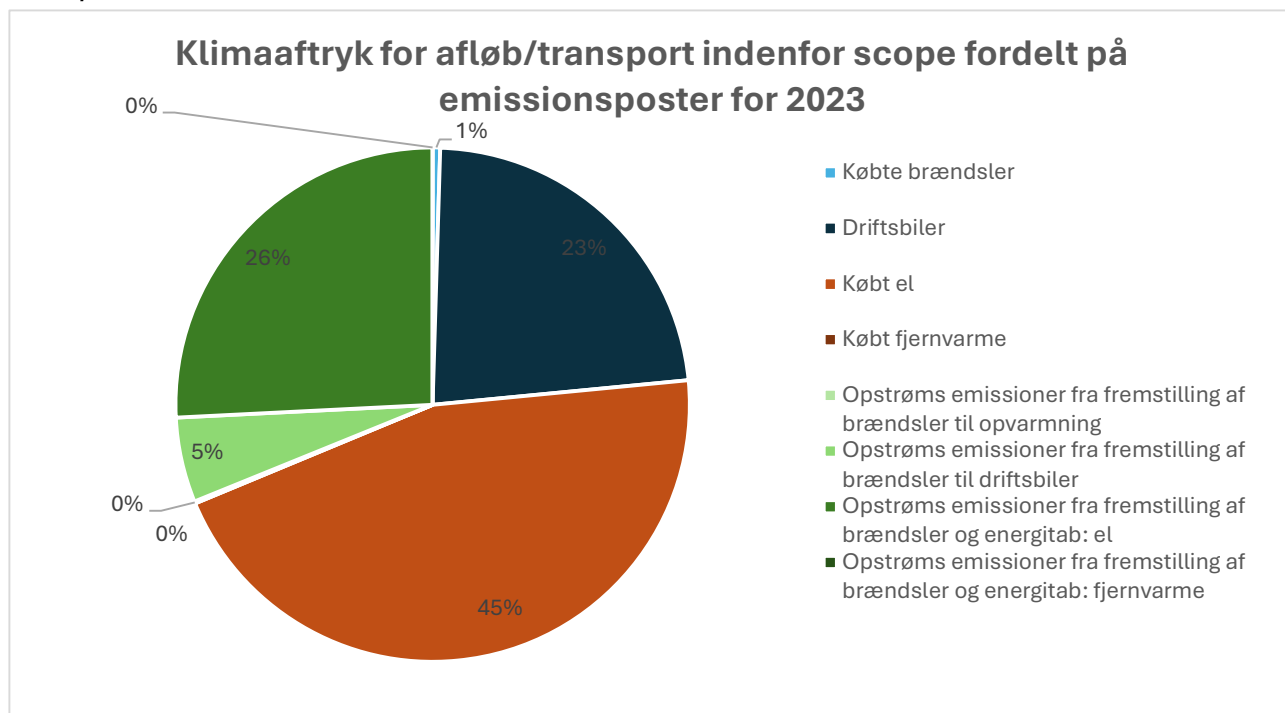
- Identificere vores egne energikrævende og klimabelastende processer
- Udarbejde relevante mål og handleplaner
- Nedbringe klimagas-udledningerne og energiforbruget endnu mere

Et overblik over resultaterne viser følgende fordeling af udledninger for hhv. Vand, Trans og Rens:

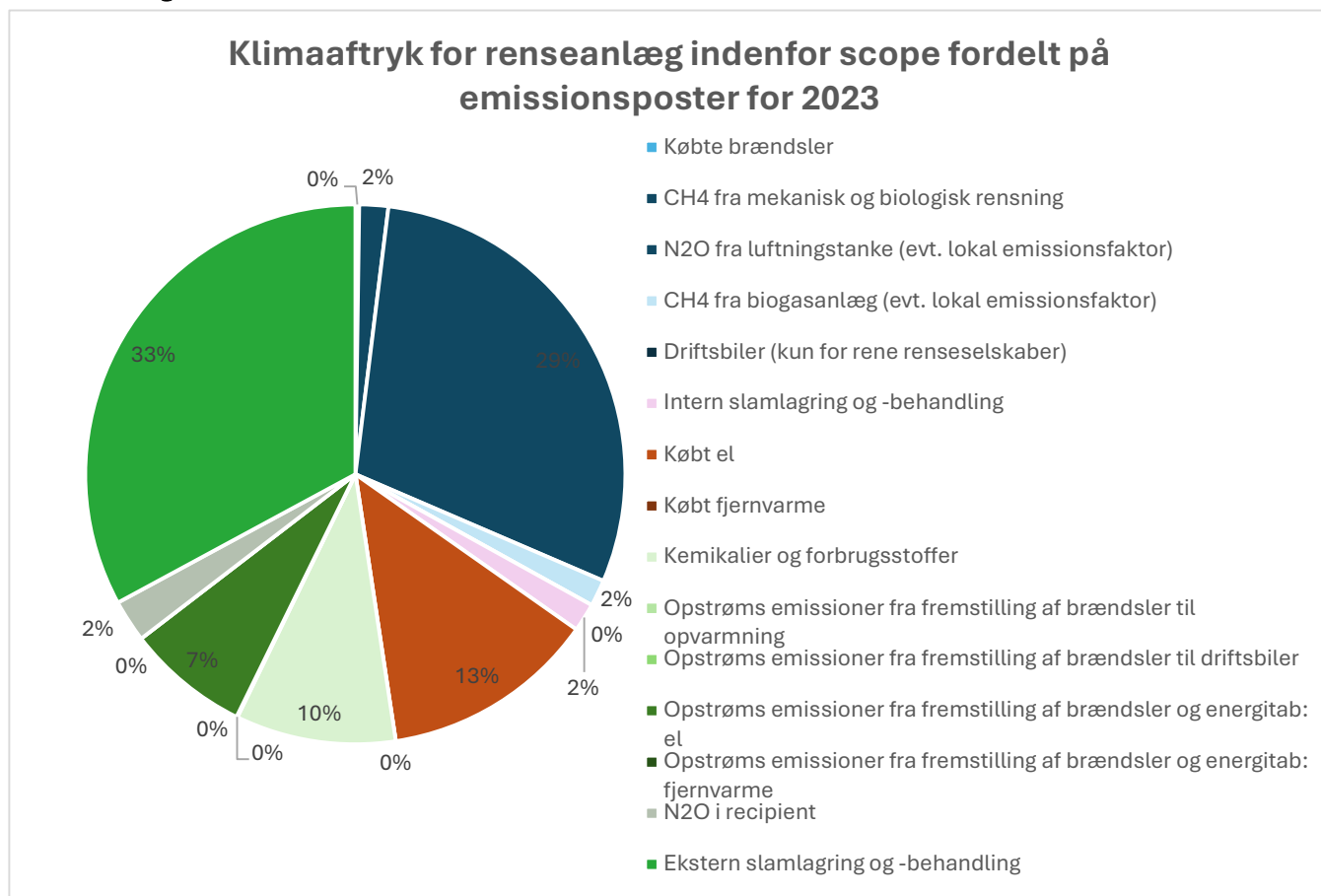
Drikkevand

Transport /Afløb

Renseanlæg

Hensigtserklæring | Sydfyns Klima- & Naturpartnerskab

Formål

Vi står over for klima- og biodiversitetsudfordringer med potentielt alvorlige konsekvenser. Derfor må vi som aktører på Sydfyn stå sammen og handle i fællesskab for at finde de nødvendige løsninger. Ambitionen er, at Sydfyns Klima- & Naturpartnerskab skal være en samlende katalysator, der arbejder for at øge den grønne transformation - med særligt fokus på at:

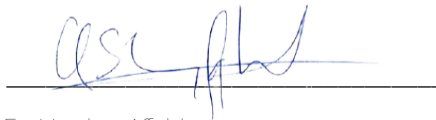
- nedbringe CO₂-udledningen
- minimere energiforbruget
- øge mængden af vedvarende energi
- arbejde for øget biodiversitet
- minimere affald og øge genbrug
- skabe jobs og styrke kompetenceopbygningen omkring bæredygtighed og grøn omstilling i de sydfynske virksomheder

Vi vil:

- Forpligte os til at arbejde med grøn omstilling i egen organisation for på denne måde at bidrage til Svendborg Kommunes mål om senest i 2050 at være en klimaneutral kommune.
- Accelerere, udbrede og understøtte den grønne transformation og produktion af grønnere produkter
- Arbejde åbent og fælles om de udfordringer og potentialer, vi identificerer i partnerskabet og aktivt tage del i en eller flere arbejdsgrupper og/eller netværk, der relaterer sig til Sydfyns Klima- & Naturpartnerskab.
- Arbejde for at der skabes synergi og sammenhæng med tiltag for mere biodiversitet i egen organisation samt lokalområdet.
- Fremme en konstruktiv og kritisk, demokratisk debat om udfordringer, løsninger og forandringer. Målet er, at borgere, uddannelsesinstitutioner, foreninger, virksomheder og interesseorganisationer deltager i en demokratisk samtale, som skal styrke engagementet i forandringerne.
- Fremhæve de gode succeshistorier i partnerskabet, så vi kan inspirere andre både lokalt og nationalt.

For Sydfyns Klima- & Naturpartnerskab
Amalie Højgaard Hellesen

For Vand og Affald
Ole Steensberg Øgelund

DANMARK

Asbest-kaos: Folk går amok på genbrugsstationerne

En ny lov om asbest presser genbrugsstationerne, men det er der ingen grund til. Borgerne har nemlig misforstået loven, lyder det fra branchen.

Mange frygter, at de ikke kan aflevere deres nedrevet asbestplader efter 1. januar – men det er en misforståelse.. Foto: Colourbox/David Arnholm

Aa

20 dec. 2024 kl. 05:01

Mohamed Hassan Mohamed moham@jfm.dk

Landets genbrugsstationer er presset til bristepunktet.

Rigtig mange borgere strømmer i disse dage til genbrugsstationerne med asbestplader – så mange, at stationerne slet ikke kan følge med.

Og det er der en særlig årsag til.

En ny lov, der træder i kraft efter nytår, kræver nemlig, at det fremover kun er autoriserede virksomheder, der må nedrive asbest. Og den melding har skabt kaoslignende tilstande på genbrugsstationerne

En af de genbrugsstationer, der ikke kan følge med borgernes aflevering af asbest, er affaldsskabet Vand og Affald i Svendborg.

- I år har vi modtaget tre gange så meget asbest som normalt, og det hele er kommet i efteråret, siger produktionschef Morten Schytte, til Fyens Amts Avis.

Men problemet er, at mange borgere handler i panik uden grund, lyder det.

- Vi oplever, at kunderne har misforstået loven og tror, at man ikke kan aflevere asbest efter 1. januar. Men det kan man stadigvæk, så længe det er emballeret efter reglerne, siger Morten Schytte til mediet.

Det samme oplever brancheorganisationen Cirkulær, som repræsenterer affaldsselskaberne.

- Vi hører fra mange af vores medlemmer, at der har været en stigning i mængden af indleverede asbestplader, og det har stået på i flere måneder, siger Niels Toftegaard, der er kommunikationschef i Cirkulær.

Derfor udsendte organisationen i december en pressemeldelse for at berolige borgerne, med overskriften "Man kan stadig komme af med asbestaffald efter 1. januar"

Men kaosset stopper ikke her.

Dobbelt problem

Når en borger skal aflevere store mængder asbestplader, kræves det, at de afleveres i bigbags – som er specialposer, der bruges til sikker håndtering af asbest.

Men det er svært for selskaberne og kommunerne at skaffe disse poser.

- Rigtig mange af vores samarbejdspartnere er løbet tør for disse poser og har haft svært ved at skaffe dem, fordi så mange borgere på én gang skal bruge dem, siger Niels Toftegaard.

Hos Vand og Affald i Svendborg blev seneste levering revet væk på blot tre dage.

Endnu værre står det til hos det nordjyske affaldsselskab Nordværk, der har måttet stoppe udleveringen af bigbags.

- På grund af landsdækkende leveringsproblemer kan vi desværre ikke udlevere bigbags til afhentning af asbestaffald, skriver Nordværk i en pressemeldelse.

Lignende meldinger kommer fra Forsyningsselskabet FFV Energi & Miljø og Langeland Forsyning, der begge melder om udsolgt. Og sådan er det hos flere af landets kommuner.

Er det dårlig kommunikation?

En del af problemet kan, ifølge brancheorganisationen Cirkulær, skyldes mangelfuld kommunikation.

- Man kan få indtrykket af, at det ikke står klart for alle, at reglerne handler om selve nedrivningen af f.eks. tagplader – og ikke om aflevering af dem, skriver Cirkulær i en mail til Avisen.

Dog understreger organisationen, at de forstår borgernes ønske om at komme af med asbestpladerne hurtigt, når de er revet ned.

- Man kan stadig aflevere asbestplader, der er taget ned i år, efter januar. Der er altså ingen grund til panik, siger Niels Toftegaard.

Ifølge [Arbejdstilsynet](#) forhindrer de nye regler ikke private borgere, der selv har fjernet asbestplader i 2024, i at pakke dem i bigbags – heller ikke efter 1. januar, da dette ikke kræver autorisation.

Må du gerne nedrive asbest i 2024?

Fra 1. januar 2025 må nedrivning af asbestholdigt materiale kun udføres af virksomheder, der er autoriseret til det af Sikkerhedsstyrelsen. Det betyder, at private ikke selv må nedrive asbest, medmindre der er tale om kortvarigt nedrivningsarbejde af mindre karakter, fx nedtagning af enkelte asbestholdige tagplader eller enkelte fliser fastgjort med asbestholdigt fliseklæb.

Private vil lovligt kunne nedrive fx et asbesttag frem til 1. januar 2025. Det er dog Arbejdstilsynets klare anbefaling, at private får hjælp til fx nedrivning af et asbesttag fra professionelle.

Arbejdstilsynet

Link til filmen: <https://www.youtube.com/watch?v=JAfVpcIVEDE>

Klimatorium - Danmarks Internationale Klimacenter s indlæg

Klimatorium - Danmarks Internationale Klimacenter

3.442 følgere

2md · Redigeret

Under asfalten gemmer der sig så mange kilometer kloakrør, at de kunne nå hele jorden rundt... **2 gange!** 🌍

Klimaformidler [Lasse Winther](#) og projektleder Mette Vest Vilsbøll fra [Lemvig Vand A/S](#) forklarer hvilke løsninger vi har opnået med Circular Pipe projektet og hvorfor det er tid til at gentænke måden vi anvender plast i vandsektoren, så vi reducerer CO2-udledningen fra traditionelle plastmaterialer! ♻️

Du kan også se videoen på Youtube ▶

https://lnkd.in/d_qr5Zzd

Tak til alle samarbejdspartnerne! 🙌

[VUDP-foreningen](#)

[Teknologisk Institut](#)

[NPG Danmark \(Uponor, Wavin Denmark, an Orbia business, Pipelife Nederland B.V.\)](#)

[Lemvig Vand A/S](#)

[Klimatorium - Danmarks Internationale Klimacenter](#)

[KLAR Forsyning A/S](#)

[Novafos](#)

[Skanderborg Forsyning](#)

[Vand og Affald, Svendborg](#)

[Plastix A/S](#)

[Aage Vestergaard Larsen A/S](#)

Der er ikke meget plads i den gamle pumpestation på kajen i Svendborg. Foto: Anders Røjgaard Fly

Ovenpå den nye pumpestation, der er designet som et stort pumpehjul, skal der efter planen være et rekreativt område med udsigt over havnen. Foto: Anders Røjgaard Fly

Ny pumpestation på havnen i Svendborg er snart klar til at blive taget i brug

Snart tager en ny hovedpumpestation over efter den gamle på havnen i Svendborg. Kom med under jorden og forstå, hvorfor der er behov for en ny.

Anders Røjgaard Fly
anrfl@faa.dk

SVENDBORG: Hjertet af Svendborgs spildevandsforsyning bliver snart udskiftet med et nyt. De gamle pumper på havnen, der leder regn- og spildevand videre til renseanlægget i Skårupøre, arbejder på højtryk, mens den nye pumpestation, der skal overtage efter den gamle, testkøres.

For det er ved at være på tide, at de gamle pumper på havnen pensioneres.

- Det er simpelthen for gammelt nu. Den er nedslidt. Pumperne trænger til at blive udskiftet, siger Ole René Rasmussen, der er projektleder ved Vand og Affald.

Han fortæller, at de gamle pumper blev omprogrammeret for fem år siden for at kunne holde omkring fem ekstra år. Derfor ser man hos Vand og Affald også frem til at kunne tage den nye pumpesta-

tion, der er ved at blive bygget ved siden af det gamle på Nordre Havnegade, i brug. - Vi bliver mere driftssikre. Vi er mere sårbare nu, end vi vil være i fremtiden, siger Ole René Rasmussen.

Den nye pumpestation forventes at være klar til foråret. Her er det med at have de langsigtede briller på. For der er flere ting, der skal tages højde for, når den nye pumpestation, der er budgetteret til i omegnen af 100 millioner kroner, gerne skulle holde på den gode side af de næste 100 år.

Kører på pumperne

Med smalle gangarealer i to niveauer er tre pumper placeret lodret i midten af den gamle pumpestation under havnens overflade. Her ledes alt regn- og spildevand fra Drejø, Skarø, noget af Tåsinge og det meste af Svendborg hen.

- Det er ikke til at få reserverede, siger Ole René Ras-

mussen og fortæller, at der eksempelvis var en pumpe, der skulle til reparation for et års tid siden.

Reparationen krævede specialfremstillede dele til en pris i omegnen af 250.000 kroner.

Manglen på plads omkring pumperne er heller ikke ligefrem noget, der bringer jubel.

- I dag skal du have nogle andre arbejdsforhold med mere plads, så folk kan komme rundt og komme væk, hvis der sker noget, siger Ole René Rasmussen og fortæller, at ordentlige forhold også gør det nemmere at ansætte folk.

For selvom han fortæller, at der ikke sker mange arbejdsulykker på stedet sammenlignet med andre steder, så er det vigtigt at have risikoen øje, når der bygges et nyt.

- De problemer, vi har, forsøger vi at afhjælpe med det nye. Det er for at forbedre forholdene og sikre, at vi stadig kan komme af med spildevandet fremover, siger Ole René Rasmussen.

Som turen går op ad trapperne og væk fra pumperne trykker Hans Jordan Kroman, der er montør, på en iPad og starter pumperne igen. Det frigiver en støj, der mest af alt minder om lyden af flymoto-

Svendborg ligger terrænmæssigt som en stor trakt, hvor byens regn- og spildevand ender ved Svendborg havn, inden det sendes videre til renseanlægget. Foto: Anders Røjgaard Fly

I modsætning til den gamle pumpestation, er der god plads i den nye pumpestation på havnen i Svendborg. Foto: Anders Røjgaard Fly

Ole René Rasmussen fra Vand og Affald i Svendborg ser frem til at den nye pumpestation er klar til foråret. Foto: Anders Røjgaard Fly

rer - noget han glæder sig til at slippe for, når den nye og mindre støjende pumpestation er klar.

- Så kommer man til at kunne snakke sammen, siger han og forklarer, at de gamle pumper maks kan være slukkede i et døgn i tørvejr, hvorfor man normalt ikke slukker for dem, når der er arbejde, der skal laves, som derfor foregår med høreværn.

En makulator, besparelser og effektivitet

Når der kommer meget vand, ledes regn- og spildevand til et bassin under multibanen på havnen med plads til 6500 kubikmeter vand. Her sidder fire pumper, der kan sende det over til den gamle pumpestation.

Bassinet beholder man, men med byggeriet af den nye pumpestation, hvor rørledningerne er lagt anderledes, slipper man for at bruge de fire pumper til at lede det hen til den nye pumpestation.

Inden vandet når så langt, skal det dog passere en anden ting, der også lagt ned i jorden. En stor stenknuser uden for det nye renseanlæg, der som kontorbygningernes makulatorer flenser det, der kommer ind.

- Den neddelers det hele. Det, der kommer videre, er maks en kubikcentimeter. Det betyder, at pumperne skal serviceres mindre, siger Ole René Rasmussen inden turen går ind i den nye pumpestation.

Mere plads

To spejlvendte rum med en spulepumpe, tre store og to

mellemstore pumper forbundet til midtersektionens bassiner i hver, udgør den nye hovedpumpestations nederste etage.

- Pumperne er lagt ned, så de er nemmere at arbejde med, forklarer Ole René Rasmussen og fortæller, at varmen fra eltavlerne niveauet ovenover også ledes ned i rummet, så der ikke skal bruges ekstra energi på varme.

Hvor en pumpe i det gamle trækker 160 kilowatt, trækker en af de store i det nye omkring 55-60 kilowatt.

- De slår til, des mere vand der kommer, forklarer Ole René Rasmussen om de nye pumper, hvor det i tørvejr er nok at have de to mellemstore tændt.

Og hvor der ikke var meget plads til at bevæge sig rundt på i den gamle station, er der nok plads til, at en el-truck kan køre rundt og ved behov flytte en pumpe hen under loftet, hvor en kran kan hejse en pumpe direkte op i en lastbil.

Men lidt må de dog vente endnu, før den nye pumpestation tages i brug. For selv om den nye pumpestation har været igennem en såkaldt tør-test, for at sikre at al elektronikken virker, mangler der foruden de sidste håndværksmæssige ting på bygningen også at blive lavet våd-test, hvor hele systemet krydstestes henover nogle dage med vand i systemet, for at sikre sig at det hele virker.

Våd-testene bliver foretaget i uge tre, og hele pumpestationen forventes at være oppe at køre omkring slutningen af februar.

Butiksområde forurennet med evighedskemikalier

Region Syddanmark har i årevis holdt øje med tidligere garveri-grund på Fyn efter fund af terpentint, petroleum, benzin og klorerede opløsningsmidler i grundvandet. Nu er der også konstateret kraftig forurening med PFAS-stoffer blot 150 meter fra en drikkevandsboring.

Kasper Riggelsen
kri@fyens.dk

På overfladen ser alt ud til at være i skønneste orden - hvis man vel at mærke ikke har noget imod store box-butikker såsom Elgiganten, Harald Nyborg og Jysk.

Til gengæld har det længe været en kendt sag, at jorden under det tidligere Svendborg Fingerveri på Sydfoyn rummer rester af terpentint og forskellige klorerede opløsningsmidler på grund af tidligere tiders aktivitet.

Af samme grund har Region Syddanmark siden 1998 drevet et såkaldt afværgean-

Elgiganten i Svendborg er en af de butikker, som i dag ligger på den tidligere garverigrund. Undersøgelser har fastslået, at PFAS-forureningen af grundvandet stammer herfra, men der kan også være andre kilder. Det skal nu undersøges nærmere. Arkivfoto: Katrine Becher Damkjær

læg på ejendommen for at beskytte en nærliggende drikkevandsboring, der ligger blot 150 meter derfra.

Men det kan ikke længere stå alene, konstaterer Kristine Stubdrup, områdechef i Region Syddanmark.

På et møde i regionens miljøudvalg tirsdag bliver politikerne mødt af et forslag om at bruge tre millioner kroner på nye tiltag.

Nyere målinger har nemlig påvist en kraftig PFAS-forurening af grundvandet under butiksområdet.

PFAS kom for alvor kom i mediernes søgelys i forbin-

delse med den såkaldte Korskør-sag fra 2021.

Her fik mere end 100 borgere konstateret rester af de sundhedsskadelige stoffer i blodet efter at have spist kød fra kvæg, der græssede på en mark ved en nærliggende brandstation.

Brandskum er et netop en af de hyppigste kilder til PFAS-forurening, men også garverier gjorde i vid udstrækning brug af evighedskemikalierne i produktionen.

100 millioner til deling

Der er ikke dukket en ny Korskør-skandale op, men Danske

Regioner anslår, at der findes helt op mod 15.000 grunde, som kan være forurennet.

En af de bedst beskrevne sager i Region Syddanmark er butiksområdet i Svendborg.

Det er samtidig forklaringen på, at netop denne ejendom er udpeget som én ud af i alt tre særlige indsatsområder i de kommende år, forklarer områdechefen.

- Det har været et klart ønske fra ministeriet, at der skulle være fokus på oprensning, altså at der skulle resultater til, og ikke nye undersøgelser, selvom vi sagtens kunne bruge flere penge til den-

ne del også.

- Mange af vores jordforurenninger er ikke undersøgt i en grad, vi kan vurdere, om der skal en oprensning til. Det er vi til gengæld ikke i tvivl om med de tre sager, som nu er lagt frem, forklarer Kristine Stubdrup.

De to andre er en tidligere farve- og lakfabrik i Kolding samt Esbjerg Brandskole.

Pengene til de nye tiltag skal komme fra en samlet pulje på 100 millioner kroner, som regeringen har afsat i forbindelse med en ny PFAS-handlingsplan.

Heraf forventes det, at Re-

gion Syddanmark kan ansøge om cirka 13 millioner kroner i alt fordelt over perioden 2025-2027, fremgår det af sagsfremstillingen.

Drikkevandet i fare

I Svendborg er det især den korte afstand til en lokal vandforsyning, som har fået alarmklokkerne til at ringe. Altså risikoen for, at PFAS ender i vores drikkevand.

Det samme er tilfældet i Kolding, mens brandskolen i Esbjerg handler om en kraftig jordforurening og risikoen for forurening af et nærliggende vandløb og i sidste ende vadehavet, forklarer områdechefen.

Præcis, hvad pengene skal bruges på, ligger endnu ikke klart, understreger hun. Men det vil involvere en form for oprensning af grundvandet på den stærkt forurenede grund i Svendborg.

Derudover skal der foretages nye undersøgelser af de omkringliggende ejendomme for at finde eventuelle andre kilder til forureningen.

Embedsmændene forbeholder sig i øvrigt retten til at bruge nogle af pengene på andre projekter, hvis de løbende undersøgelser af potentielle PFAS-grunde afslører nye og endnu mere presserende sager.

Det er i sidste ende regionsrådet, som skal godkende fordelingen af midlerne.

Med den nye forestilling vil Vand og Affald gerne vække interessen for affaldssortering hos de mindste. Illustration: Vand og Affald

Dukketeater skal lære børn om affaldssortering i Svendborg

Peter Becher Damkjær
pebp@faa.dk

SVENDBORG: Svendborg Vand og Affald har taget en kreativ tilgang til at lære de yngste borgere om affaldssortering. Med dukketeater, leg og farverige karakterer sætter skoletjenesten fokus på, hvorfor sortering er vigtigt – alt sammen i børnehøjde.

I forestillingen "Majas forvandling – og historien om, hvordan hun kommer med i legen" møder børnene figurer som Jens Yoghurt, Polly Plastikflaske og Silas Sølvpapir, der viser, hvordan affald kan genanvendes til nye ting. For eksempel bliver Jens Yog-

hurt til varme i radiatoren, mens Polly Plastikflaske kan forvandles til en spand.

- Karaktererne i teaterstykket kan noget helt særligt, når det handler om at lære børn om affald og sortering. Gennem karaktererne lever børnene sig ind i historien, og de får nogle ord til at forklare, hvorfor sortering er vigtigt, forklarer Rikke Maria Kikkenborg fra Vand og Affalds skoletjeneste i en pressemeddelelse.

Initiativet blev testet i slutningen af 2024 og har allerede fået positive tilbagemeldinger. Femårige Oliver fandede budskabet: "Hvis man smider skrald på jorden, kan man ikke lave det til noget

nyt."

Med en genanvendelsesrate på 60,9 procent i 2024 er Svendborg Kommune allerede foran det nationale krav for 2030. Men for at fastholde og forbedre resultaterne skal alle – også børnene – med.

Som Lene Ribens fra skoletjenesten siger:

- Børnehavebørn er fremtidens forbrugere. De tager deres nye viden med hjem og hjælper med at sprede de gode vaner.

Med dukketeater som pædagogisk værktøj satser Svendborg Vand og Affald på, at affaldssortering bliver en naturlig del af livet for de kommende generationer. (pebp)

Nu skal der renses op ved storbutikker i Svendborg

Regionen vil i år bruge tre millioner kroner på at fjerne PFAS-forurening ved Vestergade. Kunder og forretninger kommer ikke til at mærke noget.

Carsten Tolbøll
catol@faa.dk

SVENDBORG: Kunder og medarbejdere i Jysk, Ilva, thansen, Harald Nyborg og Elgiganten i Svendborg Storcenter går rundt på en tikkende bombe. Ikke en, der truer dem selv personligt, men jorden under dem langs Vestergade/Mølmarksvej er giftig.

Den er forurenset med et højt indhold af PFAS-stoffer, som kan true nærliggende drikkevandsboringer. Det skal der gøres noget ved, og Region Syddanmark har udpeget grunden under Svendborg Storcenter langs sydsiden af Mølmarksvej som et af tre områder, hvor der nu vil blive opstillet et anlæg til fjernelse af PFAS.

Svendborg Storcenter blev opført i 1992, men før den tid lå det daværende Fingarveri/Swewi på matriklerne. Her er der ud over en forurening med terpentin og klorerede opløsningsmidler også påvist en kraftig PFAS-forurening. Området ligger tæt på et areal med boringer til drikkevand, og Region Syddanmark vil udover rensningen undersøge andre PFAS-kilder i indvindingsoplandet til vandværkets kildepladser i byen.

Region Syddanmark har 13 millioner kroner fra en national indsatspulje mod PFAS-forurening at gøre godt med. Af dem har regionsrådet på sit møde onsdag besluttet at bruge de tre millioner i Svendborg.

- De penge, vi har fået nu, skal bruges til oprensning og ikke til undersøgelser. Situationen ved det tidligere garveri i Svendborg er sådan, at der kan vi uden de store problemer gå i gang, og det vil ske i løbet af få måneder. Jeg tør ikke sætte dato på, men meningen er, at det skal ske i år, siger Poul Erik Jensen (S), formand for miljøudvalget i Region Syddanmark.

Det er ikke sådan, at der skal bygges eller anlægges et større apparat på storcentrets grund for at fjerne forureningen.

- Arbejdet vil ikke påvirke

Jorden under den sydlige del af Svendborg Storcenter er kraftigt forurenset med PFAS. Foto: Carsten Tolbøll

forretningernes drift, og publikum kommer ikke til at mærke til det. Til gengæld bliver det en opgave, der kommer til at strække sig over lang tid. PFAS fjerner man ikke fra jorden på et enkelt år, siger udvalgsformanden.

Tilfredshed hos vandforsyningen

Hos det kommunalt ejede Svendborg Vand A/S, der har drikkevandsboringer tæt på den tidligere garverigrund, klapper man i hænderne over, at der nu skrides til handling fra regionens side.

- Det har været en udfordring for os, at det vand, vi henter op i området, er PFAS-forurenset. Vi har afværgepumpet og ført vandet til kloak og derfra til renseanlæg. Det har betydet, at vi har haft en ophobning af PFAS i slam fra renseanlæggene. Derfor er

- Det er ikke nogen langsigtet løsning, at vi udleder PFAS-forurenset slam til marker, siger Karl Magnus Bidstrup (S), formand for Svendborg Vand A/S. Arkivfoto: Catrine Madelaire, JFM

FAKTA

OM PFAS

PFAS er en samlebetegnelse for kemiske flourstoffer, der siden 1950'erne er blevet flittigt brugt i industrien og i hverdagsprodukter som fx tøj, sko, elektronik, maling, fødevareremballage og non-stickpander.

Det har ført til, at der i dag findes spor af PFAS mange steder i vores omgivelser, natur og vandmiljø. Det er problematisk, fordi nogle af PFAS-stofferne mistænkes for at være hormonforstyrrende og kræftfremkaldende.

I 2024 blev Folketingets partier derfor enige om at afsætte 400 mio. kr. til en national handleplan mod PFAS, og en pulje på 100 mio. kr. blev øremærket til regionernes arbejde med at oprense PFAS-forureninger. Regionerne skal nu pege på, hvor pengene bruges bedst.

Region Syddanmark forventer, at omkring 13 mio. kr. afsættes til opgaver i regionen, og Region Syddanmarks regionsråd har 29. januar 2025 godkendt, at tre forureningssager prioriteres, så PFAS-forurening af nærliggende grundvand, vandboringer eller vandmiljø stoppes. Det drejer sig om PFAS-forureninger ved et tidligere garveri i Svendborg, en farve- og lakfabrik ved Kolding og Esbjerg Brandskole.

REGION SYDDANMARK

det en rigtig god ting, at regionen nu vil etablere en decenral rensning, siger kommunalbestyrelsesmedlem Karl Magnus Bidstrup (S), der er formand for Svendborg Forsyning og datterselskabet Svendborg Vand.

Vil det sige, at I har ophobet en forurening af PFAS-forbindelser, der mistænkes for at være hormonforstyrrende og kræftfremkaldende?

- Som det er nu, bliver slammet udledt til marker. Det kan man gøre, så længe PFAS-indholdet er under grænseværdierne, men det er ikke nogen langsigtet løsning. Hvis slammet ikke bliver rensset, må vi se på andre løsninger, men forhåbentlig vil regionens indsats vise sig effektiv til at nedbringe problemet, siger Karl Magnus Bidstrup.

[Link til spottet på YouTube her](#)

Biografspot udarbejdet af Svendborg Kommune og Vand og Affald

Bilag 2.3.1.

Sortering FYN – Materialenyttiggørelse af restaffald

Siden 2017 har de Fynske kommuner arbejdet med at afdække mulighederne i mekanisk sortering af affald, som en komponent i et samlet affaldssystem for øget genanvendelse af husholdningsaffald for at øge genanvendelsen af især plast. Dette med henblik på at opfylde vedtagne mål på en økonomisk optimal måde.

Projekter er gennemført under titlen ProCES-FYN (forprojekt om central sortering på Fyn) og i forlængelse heraf under titlen SorteringFYN. Projektsekretariatet er beliggende hos Odense Renovation og det er finansieret af de fynske Kommuner og forsyninger og ledes af en teknisk arbejdsgruppe.

Desværre fik de fynske kommuner i 2023 afslag på den ansøgte model for kombineret kilde- og centralsortering af husholdningsaffald. Der er tale om beslutning som det på nuværende tidspunkt og i en årrække ikke vurderes mulig at få ændret. Udfordringer med at nå både EU og lokale fynske genanvendelsesmål er dog ikke løst.

I forlængelse heraf har SorteringFYN i samarbejde med industrien udført supplerende analyser af sammensætningen af erhvervsaffald til forbrænding. Dette med henblik på at afdække relevansen af et fælles sorteringsanlæg på de restfraktioner fra husholdninger og erhverv, som pt fortsat forbrændes, med henblik på at trække flere materialer ud til genanvendelse. Resultaterne af undersøgelserne er rapporteret i dette notat. Det er sket med henblik på drøftelse af, om det er et alternativ man på Fyn i første omgang skal gå videre med at undersøge nærmere og eventuelt søge realiseret. Affaldsselskabet ARC i København arbejder også med at etablere sorteringsanlæg af restaffald før forbrænding.

Mekanisk sortering af affald – det har vi lært...

Det oprindelige projekt (SYFRE I) havde til formål at undersøge den bedste løsning for øget genanvendelse af husholdningsaffald, Resultatet viste, at mekanisk sortering kombineret med kildesorteringsordninger var en optimal løsning. 4 specifikke scenarier blev undersøgt (SYFRE II, rådgiver: COWI, 2017) og resultatet var, at kildesortering af en række fraktioner kombineret med en indsamlingsordning for plast sammen med det øvrige tørre restaffald var den optimale løsning såvel økonomisk som genanvendelses- og klimamæssigt. Dette blev sidenhen verificeret i via skitseprojekt gennemført som en del af ProCES-FYN (foråret 2020).

I sommeren 2020 blev *Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi* vedtaget i en bred forligskreds. Planen skitserede krav om kildesortering i 10 fraktioner hos alle husstande. Planen blev implementeret i affaldsbekendtgørelsen i julen 2021 og lovgivningen gav ikke mulighed for løsninger med mekanisk sortering af affald, hvorfor de fynske kommuner skulle etablere kildesortering i 10 fraktioner. De fynske kommuner ansøgte om en supplerende undtagelse i affaldsbekendtgørelsen baseret på mekanisk sortering af restaffald men fik afslag herpå i 2023. Samtidig søgte de Fynske kommuner om dispensation at eje et anlæg (hos Energistyrelsen) til at sortere restaffald med henblik

på materialenyttiggørelse. De Fynske Kommuner opnåede dispensationen ultimo 2023 (formelt uden specifik udløbsdato). NB ARC (København) har ligeledes opnået en tilsvarende dispensation og de er i gang med at etablere et sorteringsanlæg for husholdningsaffald (ej erhvervsaffald).

Samarbejdet i SorteringFYN (m.m) har været givtigt for alle parter og har – ud over stor grad af ensretning i de implementerede kildesorteringsordninger i kommunerne – givet et tæt og godt samarbejde mellem kommunerne og deres forsyninger på Fyn. Ligeledes har samarbejdet med SDU været frugtbart og det har givet anledning til, at andre samarbejder med SDU er etableret til gensidig glæde for parterne i projekterne. En værdifuld indsigt fra projekterne er desuden, at hele værdikæden af interessenter skal være inddraget hvis man eventuelt går videre med at afdække mulighederne for mekanisk sortering af affald inden forbrænding. Det handler om emner som kvaliteter af udsorterede materialer, afsætning af materialer, levering af affald til et sorteringsanlæg i et liberaliseret marked, kvaliteter af RDF (lagerstabil brændsel) fra sorteringsprocesser, drift af et sorteringsanlæg set i forhold til materialekvaliteter og afsætning af materialer. Dette aspekt behandles videre i de efterfølgende afsnit i notatet.

Foranlediget af, at det nye system fortsat vil give vanskeligheder med at opfylde mål for genanvendelse, har de Fynske kommuner og deres affaldsskaber i samarbejde med industrien og Odense Kommunes Klima- og Miljøforvaltning over det seneste år undersøgt sammensætningen af affald til forbrænding på Fjernvarme Fyn Affaldsvarme. Formålet med undersøgelserne har været at kortlægge potentialet i mekanisk sortering af restaffald inden forbrænding for at afdække plastpotentialer og derigennem potentialer for CO₂-reduktioner blandt andet i forhold til Odense Kommunes Klimaplan. I det følgende er perspektiverne i mekanisk sortering af restaffald til forbrænding beskrevet i forhold til affaldssammensætning, genanvendelsespotentialer og tilhørende klimaeffekt samt økonomi i et anlæg. Desuden er kommunernes handlerum vurderet.

Genanvendelse - 10 fraktioner og perspektiver i sortering før forbrænding

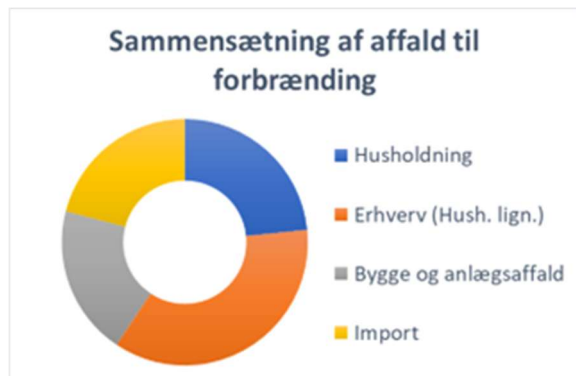
Mål om genanvendelse i Fyn 2030

I Fyn 2030 er målet for genanvendelse af husholdningsaffald sat til 70% og et for plast 80%. Målet i EU er 60% genanvendelse i 2030 og 65% i 2035. Målet om 80% genanvendelse af plast er et særdeles ambitiøst mål, da især emballageplast (ca. 1/3 af den samlede emballageplaststrøm) indeholder plastprodukter af så ringe kvalitet, at den ikke kan afsættes til genanvendelse. Målene skal nås gennem kildesortering og viser ordningerne sig ikke tilstrækkeligt effektive skal der iværksættes andre initiativer rettet mod restaffald, da genanvendelsespotentialerne primært vil være at finde i restaffaldsstrømmen som forbrændes.

Affald til forbrænding

Årligt forbrændes der lige knap 300.000 tons affald på Fjernvarme Fyns Affaldsvarmeanlæg. Det fordeler sig på kilderne husholdningsaffald (ca. 1/5 eller ~60.000 t), erhverv (knap 3/5; ~160.000 t, hvor ~60.000 tons er affald fra byggeri og anlæg og resten er husholdningslignende erhvervsaffald) og importeret affald (ca. 1/5; ~60.000 t). For at nå målene i Fyn 2030 skal kildesorteringsordninger hos såvel husholdninger som erhverv være meget effektive. Mindre effektive ordninger vil medføre at en

andel af de genanvendelige materialer bortskaffes i restaffald til forbrænding. For at belyse potentialer af genanvendeligt materiale i restaffald til forbrænding for de 3 kilder (Restaffald fra husholdninger, Husholdningslignende erhvervsaffald og Affald fra byggeri og anlæg) er der gennemført analyser af hver kategoris restaffald.

Potentialer – Husholdning- og erhvervsaffald

Husholdningsaffald til forbrænding (rest efter sortering i 10 fraktioner)

Potentialet af genanvendeligt materiale i husholdningernes restaffald (som føres til forbrænding) er undersøgt særdeles grundigt i de seneste 10 år. Potentialerne er for Fyn bestemt ud fra resultaterne fra ProCES-FYN og en række affaldsanalyser udført af Odense Renovation, i ProCES-FYN regi og af Econet for Miljøstyrelsen. Genanvendeligt materiale består af især af plast, mad- og drikkekarton, papir/pap, metal, tekstil samt madaffald.

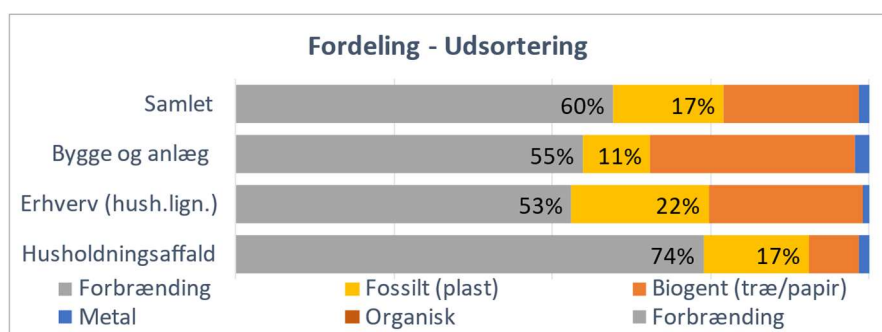
Erhvervsaffald til forbrænding

For at bestemme potentialer af genanvendelige materialer i restaffald fra erhverv er der i 2024 gennemført 2 sorteringsforsøg for de 2 største enkeltkategorier af erhvervsaffald. For *Husholdningslignende erhvervsaffald* er potentialer undersøgt i et samarbejde mellem SorteringFYN, Odense Kommune og Posibi (Nyborg). For *affald fra byggeri og anlæg* er potentialer undersøgt i samarbejde mellem Posibi (Nyborg), Københavns Kommune, Norrecco og Econet. Posibi har venligst stillet data om B&A til rådighed for SorteringFYN sekretariatet

For begge forsøg gælder, at sorteringen er udført under ledelse af TOMRA (verdens førende leverandør af detektionsudstyr til sorteringsanlæg) og de er gennemført på Zimmermanns sorteringsanlæg i Koblenz, Tyskland. Resultaterne af forsøgene består af en massestrøms balance (individuelt bestemt for de 2 nævnte affaldskategorier) for materialer egnet til udsortering med henblik på genanvendelse og restaffald. Desuden består afrapporteringen af oplæg til et anlægsdesign med sammenhørende angivelse af udsorteringsgrad af genanvendelige (target) fraktioner med tilhørende renhedsgrader for udsorterede materialer. Hertil er anlægsøkonomi og gatefee estimeret for anlægget. Beregningerne er udført af privat aktør og er således ikke et udtryk for en uvildig rapport bestilt af den tekniske arbejdsgruppe.

Potentialer til genanvendelse ved sortering inden forbrænding

Potentialerne af genanvendeligt materiale i restaffaldet består af såvel fossilt materiale (primært plast) og diverse biogent materiale (papir/pap/træ) samt metaller. Med et sorteringsanlæg kan størstedelen af disse materialer udsorteres til genanvendelse da det foreslåede anlægsdesign vil være i stand til at sortere 80 - 85% af de genanvendelige target materialer ud af affaldet. Samlet set vil et anlæg være i stand til at udsortere ca. 40% af den samlede mængde restaffald til genanvendelse, hvilket svarer ca. 90.000 tons affald pr år til genanvendelse. Et andet perspektiv ved etablering af mekanisk sortering er at anlægget vil være i stand til at fabrikere RDF (lagerstabil brændsel), hvilket vil resultere i mulighed for at anvende brændsel efter behov og årstid. For så vidt angår målet i Fyn 2030 om 70% genanvendelse vurderes sortering af restaffald at kunne hæve genanvendelsesgraden til hen ved 63-65% for husholdningernes affald.

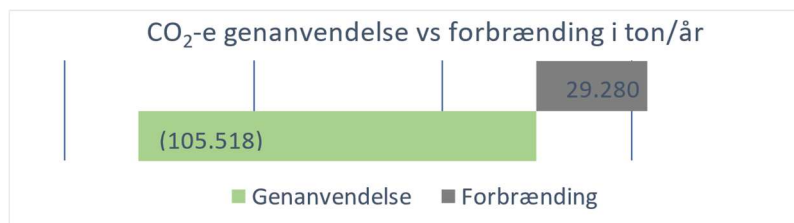
Anlægsdesign og behandlingsomkostning

Anlæggets anlægs- og driftsomkostninger er estimeret og der er beregnet en gatefee for sortering af alt restaffald på anlægget. Anlæggets samlede kapacitet er 400.000 tons/år og gatefee er beregnet til ca. 55 euro/ton affald tilført svarende til ca. 400 kr/ton (inkl. udgifter til forbrænding af RDF). I gatefee er der indregnet en sparet CO₂ omkostning på 50 EUR/ton affald til forbrænding. Det betyder, at affald ført til sortering vil koste nogenlunde det samme som affald ført til forbrænding. Anlægsdesignet vil resultere i udsortering af de tidligere angivne mængder til genanvendelse og samtidig producere 2 typer RDF; en type med lavere brændværdi og en type med højere brændværdi (RDF-egenskaber skal aftales mellem sorteringsanlægget og forbrændingsanlægget (pt. Fjernvarme Fyn, Affaldsvarme)).

Effekt af øget genanvendelse på udledning af CO₂

Mere genanvendelse vil i udgangspunktet reducere udledningen af drivhusgasser. Reduktionen er afhængig af typen af materialer som enten forbrændes eller genanvendes. F.eks. giver forbrænding af plast (fossilt materiale/ikke fornybar ressource) anledning til udledning af CO₂ mens genanvendelse af plast giver anledning til en sparet mængde CO₂ udledning frem for at det skal produceres af jomfruelige materialer. Vejledende beregninger af klimaeffekter baseret på nøgletal fra Klimakompasset indikerer, at udsortering og genanvendelse via sortering vil give en relativ besparelse på mere end 130.000 ton CO₂-e pr år. Afbrænding af materialerne (som det sker i øjeblikket) giver anledning til en udledning på ca. 30.000 tons CO₂-e pr år mens genanvendelse af materialerne giver anledning til en sparet CO₂-e udledning på mere end 100.000 tons/år.

Udsortering af fossilt materiale fra restaffaldet vil få indflydelse på CO₂-afgifterne knyttet til forbrænding. I øjeblikket udgør CO₂-afgiften +300 kr./ton stigende til 7-800 kr./ton inden for de kommende år. Med udsortering af plast fra affaldet er der mulighed for at reducere denne omkostning, hvilket især er interessant for Fjernvarme Fyn, Affaldsvarme.

Muligheder for etablering af central sortering

Kommunernes handlerum

Der er et betydeligt potentiale for at reducere den samlede klimabelastning ved at mekanisk sortering af restaffald inden forbrænding. Teknisk og økonomisk indikerer beregninger, at det er muligt indenfor en økonomisk ramme, som matcher priser på forbrænding på Fyn. Kommunerne har ansvaret for restaffald til forbrænding fra husholdningerne mens erhvervsaffald til forbrænding reguleres af det private marked; altså har kommunerne intet handlerum i forhold til denne affaldsstrøm, som udgør 3/5 af alt affald som for nuværende føres til forbrænding. Kommunernes handlerum er derfor begrænset til 1/5 af den samlede affaldsstrøm til forbrænding. Desuden kan kommunerne principielt ikke finansiere analysearbejde gennem affaldsgebyret, hvor erhvervsaffald indgår.

Med implementering af det udvidede producentansvar (kaldet kollektiv ordning) for en række produkter vil den kollektive ordning få ansvaret for at oparbejde de affaldsfraktioner, som er inkluderet i ordningen og desuden ansvaret for at afholde (hovedandelen) omkostningerne til indsamling og behandling. Sortering inden forbrænding er ikke en del af det kommende producentansvar og materialerne er dermed heller ikke en del af producentansvarsordningen. Afsætning af udsorteret emballageaffald skal således forestås af sorteringsanlægget.

De fynske kommuner kan vælge at tage dispensation til at eje et sorteringsanlæg til husholdningsaffald i brug (etablere og eje et sorteringsanlæg til restaffald fra husholdninger). Men set i lyset af potentialet i husholdningsaffaldet i forhold til potentialet i den samlede mængde affald til forbrænding giver det mere mening at afdække mulighederne i at alt affald fra husholdninger og erhverv sorteres inden forbrænding.

Interessenter

1. For at skabe de nødvendige rammer og betingelser kan hele værdikæden med fordel inddrages i en afdækning af mulighederne
- Kommuner – Øget genanvendelse ved mekanisk sortering af restaffald inden forbrænding til konkurrencedygtig pris eller måske i et tættere samarbejde med en privat aktør

- Erhverv – Øget genanvendelse ved mekanisk sortering af erhvervsaffald inden forbrænding til konkurrencedygtig pris
- Privat aktør/investor, som etablerer et anlæg under nærmere betingelser (pris og udsorteringsgrader/genanvendelse samt afsætning af materialer) og som har tilstrækkelig knowhow til at sikre materialer i kvaliteter, som kan afsættes i markedet
- Forbrændingsanlæg i forhold til specifikation af RDF og som aftager heraf også set i lyset af CO2 afgifter og muligheder for at reducere disse afgifter gennem sortering og dokumentation for reduktioner af fossilt materiale til forbrænding.
- Den kollektive ordning for det udvidede producentansvar er måske/måske ikke interessant i forhold til den videre oparbejdning af udsorterede materialer, som naturligt henhører under ordningen.

Barriere

Skal der etableres et sorteringsanlæg vurderes den bedste løsning umiddelbart at anlægget bygges og drives i privat regi. Herved kan affald ledes til anlægget på markedsmæssige vilkår. Skal en privat aktør etablere et anlæg vurderes en af de mest væsentlige risici, at affald ikke dirigeres til deres sorteringsanlæg. Gatefee vil være i konkurrence med prisen til forbrænding da markedsmæssige mekanismer i et liberaliseret marked vil tilskynde at affald naturligt vil søge mod den laveste pris.

Således synes følgende mulige scenarier:

2. Kommunerne på Fyn vælger at afvente et privat initiativ om etablering af sorteringsanlæg eller alternativt vælger at overbringe vores viden til industriens parter og herefter afvente et privat initiativ
3. Værdikædens interessenter aktiveres med henblik på nærmere at afdække muligheder og barriere knyttet til at etablere et sorteringsanlæg. Her er det vigtigt at forholde sig til, hvem som skal være den drivende kraft; kommunerne på Fyn kan som nævnt tidligere eje et sorteringsanlæg til husholdningernes affald jf. den opnåede dispensation, hvilket kun vil bidrage til at høste en mindre del af genanvendelsespotentialet. Kommunerne kan samtidig kun finansiere analysearbejde gennem affaldsgebyret for så vidt angår den mindre del af det samlede restaffald, som føres til forbrænding og kan umiddelbart ikke være den drivende kraft.

Odense Renovation har samtidig meddelt, at de fremadrettet ikke ser sig i stand til at varetage sekretariatsfunktionen for SorteringFYN og dermed heller ikke kan påtage sig rollen som drivkraft for dette scenarie.

Budgetopfølgning for

**Svendborg Vand A/S
Svendborg Spildevand A/S
Svendborg Affald A/S
Svendborg Vejbelysning A/S
Svendborg Forsyningservice A/S**

dec-24

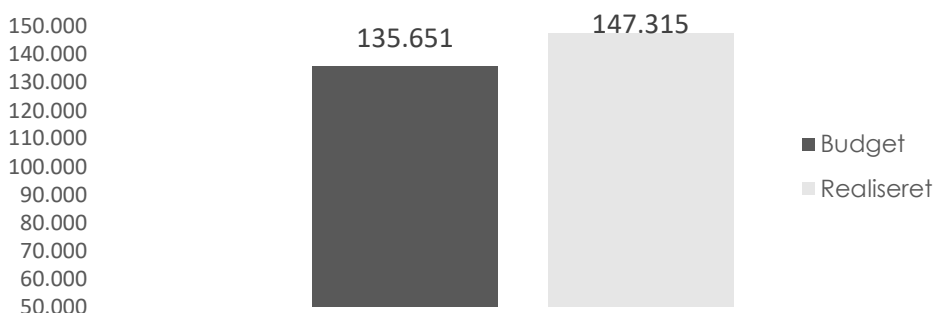
Budgetopfølgning - Koncern sammendrag

Resultatopgørelse 31. december 2024

i 1.000 kr.	Prod. & dist. omk.*		Administrationsomk.		Omsætning	
	Budget	Realiseret	Budget	realiseret	Budget	realiseret
Svendborg Vand A/S	9.850	10.261	3.500	3.708	30.493	28.185
Svendborg Spildevand A/S	43.100	49.462	3.700	3.857	103.565	101.513
Svendborg Affald A/S	67.551	72.438	3.640	3.969	78.449	78.982
Svendborg Vejbelysning A/S	3.750	3.418	560	522	10.474	10.474
Svendborg Forsyningservice A/S	53.400	55.398	12.300	12.935	68.600	70.291
I alt	177.651	190.978	23.700	24.991	291.581	289.445

* FADO er anvendt (FADO = Faktiske driftsomkostninger, dvs. uden afskrivninger)

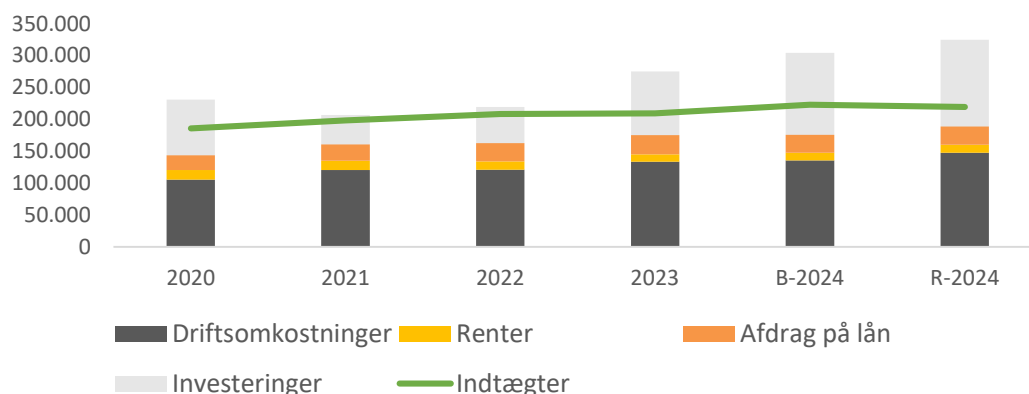
Koncerneliminering, realiserede FADO ift. budget (i 1.000 kr.)

Projektinvesteringer i perioden

i 1.000 kr.	Budget for 2024	ÅTD	Forbrug i %
Svendborg Vand A/S	40.100	53.752	134%
Svendborg Spildevand A/S	76.200	71.707	94%
Svendborg Affald A/S	5.400	4.687	87%
Svendborg Vejbelysning A/S	4.270	3.966	93%
Svendborg Forsyningservice A/S	2.500	2.329	93%
Investeringsbudget, total	128.470	136.441	106%

Koncernlikviditet (i 1.000 kr.)

Langfristet koncerngæld kontra Investeringer

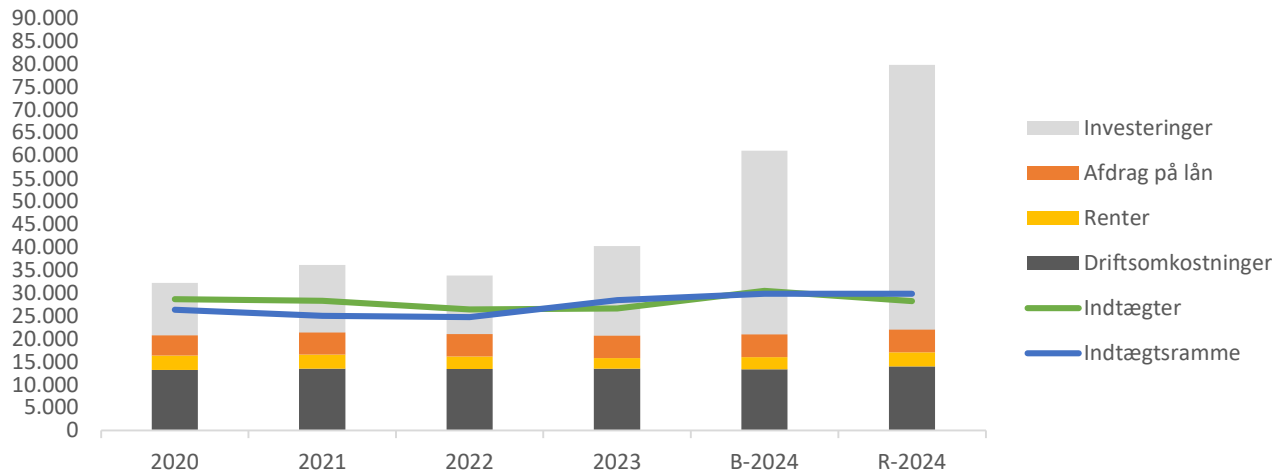
i 1.000 kr.	2020	2021	2022	2023	2024
Rentebærende gæld (KK + SVK)	540.891	513.174	487.552	458.536	490.338
Anlægsinvesteringer pr. år	87.205	48.562	60.503	107.504	136.441

Budgetopfølgning - Svendborg Vand A/S

Resultatopgørelse 31. december 2024

i 1.000 kr.	Budget	Resultat	Afvigelse	Afv. i %	
Omsætning					
Vandbidrag - variabel	17.353	15.546	-1.807	-10%	●
Vandbidrag - fast	12.161	11.512	-649	-5%	●
Tilslutningsbidrag	379	359	-20	-5%	●
Andre indtægter	600	769	169	28%	●
Omsætning i alt	30.493	28.185	-2.308	-8%	
Produktionsomkostninger					
Boringer	-350	-368	-18	5%	●
Vandværker	-3.950	-4.219	-269	7%	●
Afskrivninger produktion	-2.100	-1.959	141	-7%	●
Produktionsomkostninger i alt	-6.400	-6.546	-146	2%	
Distributionsomkostninger					
Ledningsnet, trykf. og stik	-5.550	-5.674	-124	2%	●
Afskrivninger distribution	-5.200	-5.253	-53	1%	●
Distributionsomkostninger i alt	-10.750	-10.927	-177	2%	
Resultat af primær drift	13.343	10.712	-2.631		
Administrationsomkostninger	-3.500	-3.708	-208	6%	●
Finansielle poster, netto	-2.622	-3.052	-430	16%	●
Periodens resultat før skat og regulering	7.221	3.952	-3.269		

Likviditet og indtægtsramme (i 1.000 kr.)

Projektinvesteringer i perioden

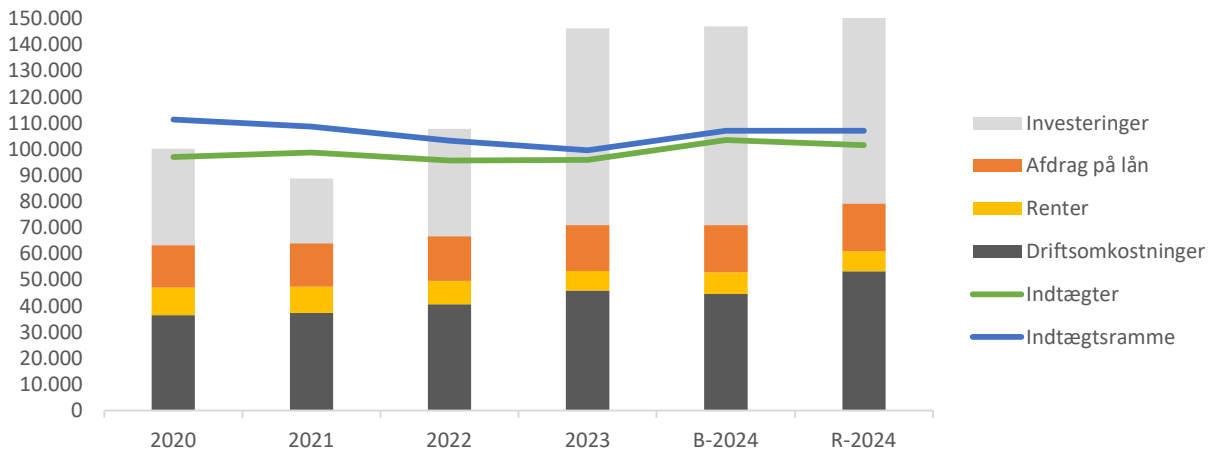
i 1.000 kr.	Budget for 2024	ÅTD	Forbrug i %
Projektinvesteringer	40.100	53.752	134%

Budgetopfølgning - Svendborg Spildevand A/S

Resultatopgørelse 31. december 2024

i 1.000 kr.	Budget	Resultat	Afvigelse	Afv. i %	
Omsætning					
Vandafledning - variabel	91.051	88.299	-2.752	-3%	
Vandafledning - fast	7.339	7.347	8	0%	
Vejafvandingsbidrag	2.206	2.392	186	8%	
Tilsl., filterskv. og særbidrag	2.319	2.879	560	24%	
Andre indtægter	650	595	-55	-8%	
Omsætning i alt	103.565	101.513	-2.052	-2%	
Produktionsomkostninger					
Rens- og slambehandling	-25.700	-27.956	-2.256	9%	
Afskrivninger produktion	-4.000	-4.183	-183	5%	
Produktionsomkostninger i alt	-29.700	-32.140	-2.440	8%	
Distributionsomkostninger					
Ledningsnet og stik	-5.500	-7.256	-1.756	32%	
Pumpestationer og bassiner	-11.900	-14.250	-2.350	20%	
Afskrivninger distribution	-27.950	-27.886	64	0%	
Distributionsomkostninger i alt	-45.350	-49.392	-4.042	9%	
Resultat af primær drift	28.515	19.981	-8.534		
Administrationsomkostninger	-3.700	-3.857	-157	4%	
Finansielle poster, netto	-8.108	-7.722	386	-5%	
Periodens resultat før skat og regulering	16.707	8.402	-8.305		

Likviditet og indtægtsramme (i 1.000 kr.)

Projektinvesteringer i perioden

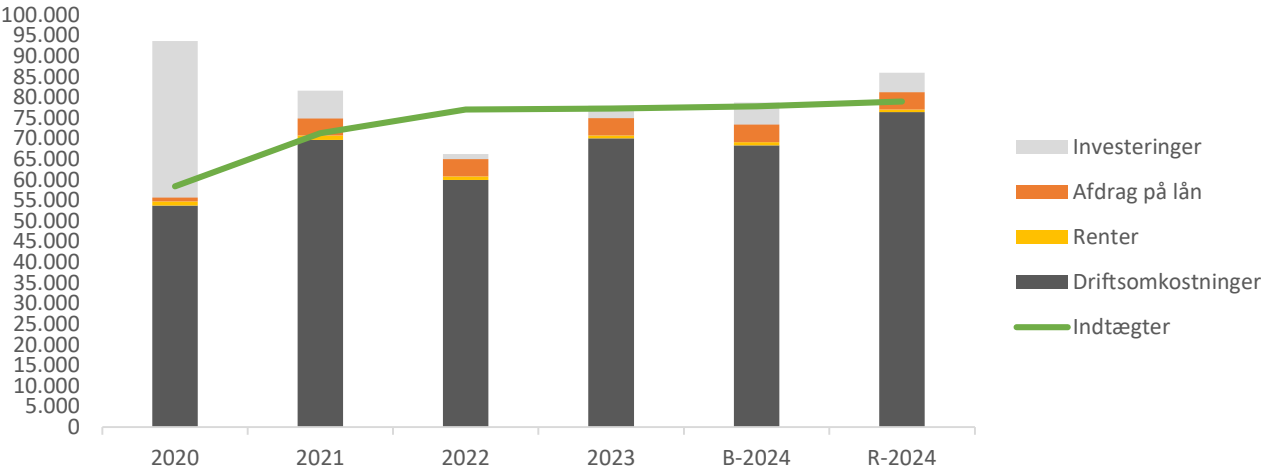
i 1.000 kr.	Budget for 2024	ÅTD	Forbrug i %
Projektinvesteringer	76.200	71.707	94%

Budgetopfølgning - Svendborg Affald A/S

Resultatopgørelse 31. december 2024

i 1.000 kr.	Budget	Resultat	Afvigelse	Afv. i %	
Omsætning					
Restaffald	25.333	25.339	6	0%	●
Boligbidrag	51.124	51.402	278	1%	●
Erhvervsordninger	792	1.053	261	33%	●
Andre driftsindtægter fra affaldsordninger	1.200	1.188	-12	-1%	●
Omsætning i alt	78.449	78.982	533	1%	
Produktionsomkostninger					
Tømning af restaffaldsbeholdere	-19.915	-20.000	-85	0%	●
Tømning af ressourcebeholdere	-5.190	-5.119	71	-1%	●
Genbrugsstationer	-31.996	-36.415	-4.419	14%	●
Genbrugsbilen	-10.450	-10.904	-454	4%	●
Afskrivninger produktion	-5.800	-6.089	-289	5%	●
Produktionsomkostninger i alt	-73.351	-78.526	-5.175	7%	
Resultat af primær drift	5.098	455	-4.643		
Administrationsomkostninger	-3.640	-3.969	-329	9%	●
Finansielle poster, netto	-781	-560	221	-28%	●
Periodens resultat før skat og regulering	677	-4.074	-4.751		

Likviditet (i 1.000 kr.)

Projektinvesteringer i perioden

i 1.000 kr.	Budget for 2024	ÅTD	Forbrug i %
Projektinvesteringer	5.400	4.687	87%

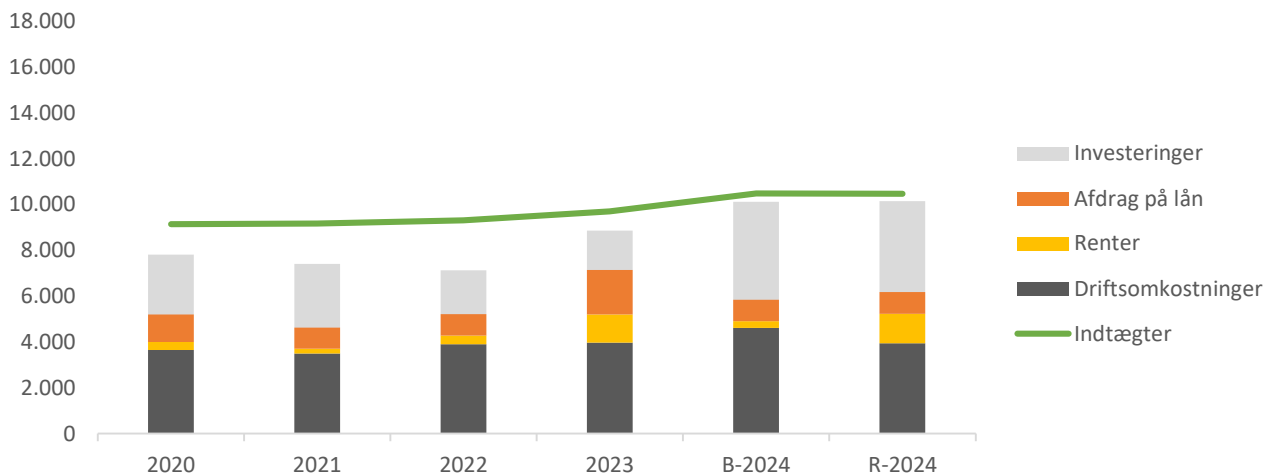
Budgetopfølgning - Svendborg Vejbelysning A/S

Resultatopgørelse 31. december 2024

i 1.000 kr.	Budget	Resultat	Afvigelse	Afv. i %	
Omsætning					
Indtægter fra Svendborg Kommune	10.474	10.474	0	0%	●
Omsætning i alt	10.474	10.474	0	0%	●
Distributionsomkostninger					
El køb	-2.300	-2.101	199	-9%	●
Drift af vejbelysningsnettet	-1.450	-1.317	133	-9%	●
Afskrivninger distribution	-3.800	-3.986	-186	5%	●
Distributionsomkostninger i alt	-7.550	-7.404	146	-2%	●
Resultat af primær drift	2.924	3.070	146	5%	
Administrationsomkostninger	-560	-522	38	-7%	●
Finansielle poster, netto	-285	-1.276	-991	348%	●
Periodens resultat før skat og regulering	2.079	1.272	-807	-39%	

Likviditet (1.000 kr.)

Projektinvesteringer i perioden

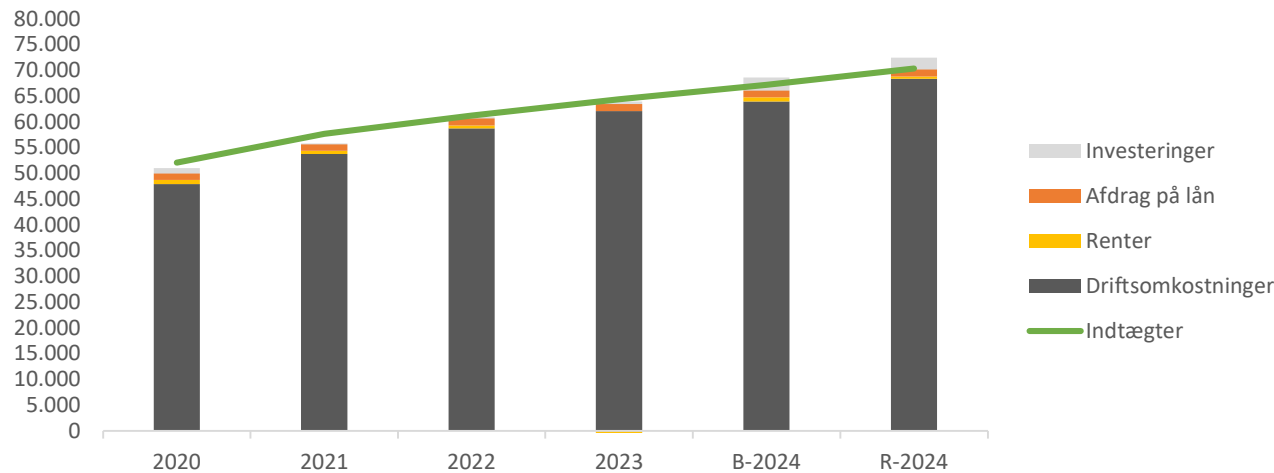
i 1.000 kr.	Budget for 2024	ÅTD	Forbrug i %
Projektinvesteringer	4.270	3.966	93%

Budgetopfølgning - Svendborg Forsyningservice A/S

Resultatopgørelse 31. december 2024

i 1.000 kr.	Budget	Resultat	Afvigelse	Afv. i %	
Omsætning					
Svendborg Spildevand A/S	26.200	27.336	1.136	4%	●
Svendborg Vand A/S	10.000	10.177	177	2%	●
Svendborg Affald A/S	30.200	30.684	484	2%	●
Svendborg Vejbelysning A/S	2.100	1.991	-109	-5%	●
Svendborg VE A/S	100	103	3	3%	●
Omsætning i alt	68.600	70.291	1.691	2%	
Produktionsomkostninger					
Løn og personaleomkostninger	-52.000	-53.755	-1.755	3%	●
Ejendomsomkostninger	-1.300	-1.529	-229	18%	●
Autodrift	-100	-115	-15	15%	●
Afskrivninger produktion	-900	-1.011	-111	12%	●
Produktionsomkostninger i alt	-54.300	-56.409	-2.109	4%	
Resultat af primær drift	14.300	13.882	-418		
Administrationsomkostninger	-12.300	-12.935	-635	5%	●
Afskrivninger administration	-200	-221	-21	10%	●
Finansielle poster, netto	-776	-405	371	-48%	●
Periodens resultat før skat og regulering	1.024	320	-704		

Likviditet (i 1.000 kr.)

Projektinvesteringer i perioden

i 1.000 kr.	Budget for 2024	ÅTD	Forbrug i %
Projektinvesteringer	2.500	2.329	93%

Engagementsoversigt

Svendborg Vand A/S pr. dato: 25-02-2025

Opdater

Print oversigt

For at se ydelsesoversigt og bogføringsandele (kun lån med støtte) klikkes på lånenummeret.

Lån uden støtte

LåneNr.	Låntype	Obl. kurs	Udbet. dato	Udløbsdato	Rente d.d.	Bidrag	Valuta	Valutakurs	Opr. hovedstol	Restgæld	Restgæld i DKK
201442821	KKbasis	-	05.12.2014	07.06.2033	3,03%	0,00%	DKK	100	4.824.831,74	2.438.420,92	2.438.420,92
201442823	KKbasis	-	05.12.2014	30.01.2037	2,52%	0,00%	DKK	100	9.069.396,68	5.533.715,35	5.533.715,35
201543445	KKbasis	-	05.03.2015	05.03.2040	1,35%	0,00%	DKK	100	10.000.000,00	6.388.118,93	6.388.118,93
201545092	KKbasis	-	30.12.2015	24.10.2033	1,61%	0,00%	DKK	100	22.455.806,33	11.853.184,03	11.853.184,03
201645314	KKbasis	-	11.02.2016	11.02.2041	1,72%	0,00%	DKK	100	27.000.000,00	18.350.262,97	18.350.262,97
201747100	KKbasis	-	30.03.2017	30.03.2057	1,88%	0,00%	DKK	100	36.000.000,00	30.600.040,67	30.600.040,67
201848479	KKbasis	-	01.03.2018	01.03.2058	1,92%	0,00%	DKK	100	18.000.000,00	15.706.882,95	15.706.882,95
Subtotal											90.870.625,82
201949993	KKfast	-	31.01.2019	29.01.2049	1,50%	0,00%	DKK	100	10.000.000,00	8.359.308,71	8.359.308,71

202052718	KKfast	-	11.09.2020	12.09.2050	0,48%	0,00%	DKK	100	10.000.000,00	8.583.333,39	8.583.333,39
202457993	KKfast	-	06.01.2025	30.12.2054	3,12%	0,00%	DKK	100	30.000.000,00	30.000.000,00	30.000.000,00
Subtotal										46.942.642,10	
202558215	KUR-Kredit	-	08.01.2025	30.12.2025	2,88%	0,00%	DKK	100	75.000.000,00	25.000.000,00	25.000.000,00
Subtotal										25.000.000,00	
Gæld i alt										162.813.267,92	

Forudsætninger

Obligationskursen er senest noterede og ikke nødvendigvis en handlebar kurs
Rente d.d. er renten på kontrakten i indeværende renteperiode

Engagementsoversigt

Svendborg Spildevand A/S pr. dato: 25-02-2025

Opdater

Print oversigt

For at se ydelsesoversigt og bogføringsandele (kun lån med støtte) klikkes på lånenummeret.

Lån uden støtte

LåneNr.	Låntype	Obl. kurs	Udbet. dato	Udløbsdato	Rente d.d.	Bidrag	Valuta	Valutakurs	Opr. hovedstol	Restgæld	Restgæld i DKK
201442826	KKbasis	-	05.12.2014	05.09.2031	3,82%	0,00%	DKK	100	157.927.886,09	78.041.803,35	78.041.803,35
201442827	KKbasis	-	05.12.2014	05.12.2034	3,09%	0,00%	DKK	100	83.840.891,54	46.088.230,73	46.088.230,73
201442828	KKbasis	-	05.12.2014	13.02.2037	2,70%	0,00%	DKK	100	9.208.694,82	5.618.708,45	5.618.708,45
201543446	KKbasis	-	05.03.2015	05.03.2040	1,35%	0,00%	DKK	100	48.000.000,00	30.662.970,89	30.662.970,89
201645315	KKbasis	-	11.02.2016	11.02.2041	1,72%	0,00%	DKK	100	25.000.000,00	16.990.984,23	16.990.984,23
201747101	KKbasis	-	30.03.2017	30.03.2057	1,88%	0,00%	DKK	100	32.000.000,00	27.200.036,14	27.200.036,14
201848478	KKbasis	-	01.03.2018	01.03.2058	1,92%	0,00%	DKK	100	10.000.000,00	8.726.046,09	8.726.046,09
Subtotal										213.328.779,88	
202457994	KKfast	-	06.01.2025	30.12.2054	3,12%	0,00%	DKK	100	35.000.000,00	35.000.000,00	35.000.000,00

Subtotal											35.000.000,00
201339953	KKvar	-	14.02.2013	16.02.2038	3,46%	0,00%	DKK	100	10.000.000,00	5.919.776,62	5.919.776,62
Subtotal											5.919.776,62
202558216	KUR-Kredit	-	08.01.2025	30.12.2025	2,88%	0,00%	DKK	100	32.000.000,00	0,00	0,00
Subtotal											0,00
Gæld i alt											254.248.556,50

Forudsætninger

Obligationskursen er senest noterede og ikke nødvendigvis en handlebar kurs
Rente d.d. er renten på kontrakten i indeværende renteperiode

Engagementsoversigt

Svendborg Affald A/S pr. dato:

25-02-2025

[Opdater](#)

[Print oversigt](#)

For at se ydelsesoversigt og bogføringsandele (kun lån med støtte) klikkes på lånenummeret.

Lån uden støtte

LåneNr.	Låntype	Obl. kurs	Udbet. dato	Udløbsdato	Rente d.d.	Bidrag	Valuta	Valutakurs	Opr. hovedstol	Restgæld	Restgæld i DKK
201340956	KKbasis	-	20.09.2013	20.09.2038	3,00%	0,00%	DKK	100	17.815.000,00	11.653.138,99	11.653.138,99
201442820	KKbasis	-	05.12.2014	05.09.2035	2,37%	0,00%	DKK	100	8.661.236,91	4.905.433,60	4.905.433,60
Subtotal										16.558.572,59	
202052719	KKfast	-	11.09.2020	11.09.2030	-0,11%	0,00%	DKK	100	32.000.000,00	18.400.000,00	18.400.000,00
Subtotal										18.400.000,00	
Gæld i alt										34.958.572,59	

Forudsætninger

Obligationskursen er senest noterede og ikke nødvendigvis en handlebar kurs

Rente d.d. er renten på kontrakten i indeværende renteperiode

Engagementsoversigt

Svendborg Vejbelysning pr. dato: 25-02-2025

Opdater

Print oversight

For at se ydelsesoversigt og bogføringsandele (kun lån med støtte) klikkes på lånenummeret.

Lån uden støtte

LåneNr.	Låntype	Obl. kurs	Udbet. dato	Udløbsdato	Rente d.d.	Bidrag	Valuta	Valutakurs	Opr. hovedstol	Restgæld	Restgæld i DKK
201543829	KKfast	-	28.04.2015	30.04.2040	1,46%	0,00%	DKK	100	3.985.525,00	2.595.959,12	2.595.959,12
201645581	KKfast	-	15.04.2016	15.04.2041	1,80%	0,00%	DKK	100	4.791.274,00	3.343.676,46	3.343.676,46
201747083	KKfast	-	01.03.2017	03.03.2042	1,73%	0,00%	DKK	100	4.828.876,00	3.535.290,93	3.535.290,93
201848594	KKfast	-	15.03.2018	16.03.2043	1,82%	0,00%	DKK	100	3.908.132,00	3.008.262,12	3.008.262,12
201949994	KKfast	-	31.01.2019	29.01.2044	1,37%	0,00%	DKK	100	4.500.000,00	3.566.962,59	3.566.962,59
201951749	KKfast	-	31.01.2020	02.01.2045	0,47%	0,00%	DKK	100	4.500.000,00	3.641.771,13	3.641.771,13
Subtotal											19.691.922,35
Gæld i alt											19.691.922,35

Forudsætninger

Obligationskursen er senest noterede og ikke nødvendigvis en handlebar kurs

Rente d.d. er renten på kontrakten i indeværende renteperiode

Engagementsoversigt

Svendborg Forsyningsservice A/S pr. dato: 25-02-2025

Opdater

Print oversigt

For at se ydelsesoversigt og bogføringsandele (kun lån med støtte) klikkes på lånummeret.

Lån uden støtte

LåneNr.	Låntype	Obl. kurs	Udbet. dato	Udløbsdato	Rente d.d.	Bidrag	Valuta	Valutakurs	Opr. hovedstol	Restgæld	Restgæld i DKK
201442824	KKbasis	-	26.11.2014	28.02.2033	2,31%	0,00%	DKK	100	24.756.242,57	12.282.997,31	12.282.997,31
Subtotal										12.282.997,31	
Gæld i alt										12.282.997,31	

Forudsætninger

Obligationskursen er senest noterede og ikke nødvendigvis en handlebar kurs
Rente d.d. er renten på kontrakten i indeværende renteperiode

25. februar 2025

Notat vedr. gadebelysning - tændetidspunkter

Nærværende notat er udarbejdet, til brug for drøftelse i Vand og Affalds bestyrelse.

Den fulde drift af gadelys i Svendborg Kommune er placeret i selskabet "Svendborg Vejbelysning A/S", et selskab under Vand og Affald (Svendborg Forsyning A/S).

Ændrede tændetidspunkter 1. december 2022

Energikrisen i 2022 medførte, at der blev truffet beslutning i Svendborg byråd om at ændre på tændetidspunkter for gadelys udenfor Svendborg bymidte.

Før 1. december 2022:

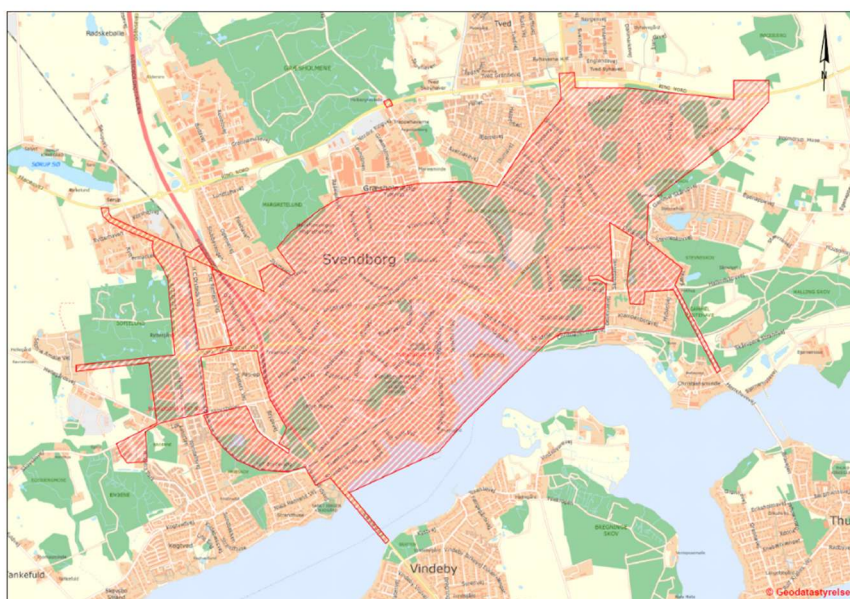
- Hverdage: Sluk kl. 00.00 tænd kl. 05.00
- Weekend: Sluk kl. 02.00 tænd kl. 06.10

Efter 1. december 2022:

- Hverdage: Sluk kl. 23.00 tænd kl. 06.00
- Weekend: Sluk kl. 02.00 tænd kl. 08.00

(Bemærk, at ovenstående kun er gældende udenfor Svendborg Bymidte)

Foruden de ændrede tændetidspunkter, så indførte man også "Sommertid" for gadebelysning, hvilket betød, at gadelyset udenfor Svendborg bymidte blev slukket i perioden 8. maj - 5. august, hvor de "lyse nætter" indtræder.

Det skraverede i ovenstående er Svendborg bymidte

Besparelse i KWh og CO2 aftryk ved ændrede tændetider

Nuværende model medfører en energieffektivitet / besparelse på ca. 150.000 KWh årligt i forhold til den model, som var gældende før 1. december 2022 (jf. ovenfor), hvilket er ca. 15% af det samlede elforbrug i Svendborg Vejbelysning A/S.

Nuværende model overholder gældende lovkrav om belysning de steder der skal være belyst, som lyskryds, rundkørsler, fodgængerovergange mv.

Beslutning om at bevare tændetider

Der blev truffet beslutning om at bevare de ændrede tændetider, i Teknik- og Miljøudvalget, på møde den 8. februar 2024.

Forslag til ændring af strækning fra natsluk til ikke natslukket

VA har modtaget mange henvendelser vedr. belysning af Christiansmindestien.

Strækningen igennem Christiansmindestien er i dag natslukket, hvilket er tæt på vand og skov.

Der er forholdsvis mange mennesker der bruger denne cykelsti både nat og dag, hvorfor Svendborg Vejbelysning foreslår at ændre denne strækning (fra Roklubben til Myrehøjvej), til en strækning hvor der **ikke** bliver natslukket. Det vil medføre mere tryghed for cyklister og fodgængere i de mørke timer.

Vejbelysning i Stenstrup – ændring af tændetider

Miljø- og Teknikudvalget har ønsket at VA analyserer konsekvensen ved ændring tændetider i Stenstrup jf. referat d. 6. februar 2025.

Nuværende tændetider, som der er truffet beslutning om i Teknik- og Miljøudvalget d. 8. februar 2024.

Konsekvens ved ændring af tændetidspunktet gældende for Stenstrup By

Forslag til nye tændetider

Der ønskes belysning en ½ time efter det sidste tog er ankommet til Stenstrup, som er oplyst i referatet til at være kl. 00.31, hvilket betyder, at der kommer en brændetid ekstra på 2 timer.

- Hverdage: Sluk kl. 01.00 tænd kl. 06.00
- Weekend: Sluk kl. 02.00 tænd kl. 08:00 (uændret)

Overstående vil medføre et ekstra forbrug på 8 KWh pr. time, hvilket vil give et merforbrug på **3.168 KWh** pr. år baseret på, at der stadig bliver slukket for vejbelysning uden for Svendborg bymidte, når de lyse nætter indtræder i perioden 8 maj – 5 august.

Vi beregner gerne konsekvenser for flere lokalområder, der har sen offentlig trafik, såfremt ønskerne kan præciseres. Vi har fået oplyst at der er to bus nat ruter, hvor den ene er fra Svendborg til Fåborg, men her en det en statsvej hvor Svendborg Vejbelysning ikke har vejens oplysning. Natbus fra Nyborg til Svendborg er kommunal vej, og her har Svendborg kommune administration ikke oplevet henvendelse om ønske om mere lys på denne rute.

Belysning indvirkning på dyr, planter & mennesker

Der er blevet udarbejdet en ny rapport, vedr. LED lysets skadelige virkning på dyr, planter og mennesker. LED lyset har et stort spektrum af blå lys, hvilket har en negativ indvirkning på dyr, planter og mennesker. Rapporten kan læses på: Vejregler (<https://vejregler.dk/h/7e0fba84-06dd-483b-898a-c7b3e3affaa1/8ceba5637f80440eb7be2ae14adec011?showExact=true>)

Ud fra denne rapport og Co2 besparelser generelt, så er natslukning og andre energibesparende tiltag bæredygtigt.

Artikel fra Teknik og Miljø om samme er vedhæftet.

25. februar 2025

Notat vedr. fastmonteret udstyr på Svendborgs Vejbelysning master til brug for juleudsmykning.

Svendborg Vejbelysning har modtaget henvendendes om at sætte fast monteret udstyr på gadelysmasterne for at man har mulighed for at tilkoble juletræsbelysning.

Svendborg Vejbelysning giver i dag kun tilladelse hvis der er tale om midlertidig tilslutning af et f.eks. juletræskæde på et juletræ f.eks. når man kommer til Thurø.

Det foregår ved at en beboerforening eller lign. spørger om tilladelse, herefter kommer der en elinstallatør på som sætter en byggestrøms tavle på, som tilsluttes til Svendborg Vejbelysnings gadelysmast, dette sker for at installationen herved bliver lovlig. Strømmen er gratis for bruger, hvilket ikke udgør nogen væsentlig omkostning.

”Beboerforeningen” skal opfylde nedenstående krav i forbindelse med tilladelsen:

- *Tilslutning/afmontering af juletræsbelysningen skal udføres af en autoriseret elinstallatør*
- *Tilslutning/afmontering skal overholde El-loven om sikkerhed for udførelse og drift af elektriske installationer.*
- *Udgifter i forbindelse med ovennævnte skal afholdes af ansøger.*
- *Enhver skade på vejbelysningsanlægget i forbindelse med tilslutning/afmontering af juletræsbelysningen, tilfalder ansøger.*
- *Svendborg Vejbelysning A/S afholder kun udgiften til strømforbruget.*
- *Julebelysning er af mindre omfang, som ikke bruger væsentlig af strøm.*
- *Tilladelsen er gælden for perioden X – X*

Fast installation i gadelysmasterne

Hvis man Politisk ønsker at give tilladelse til, at der kan sættes ”fast installation” i gadebelysningen, så vil det foruden ovenstående medføre, at der skal ske en egenbetaling for installationen.

Vi anslår, at denne udgift til egenbetaling beløber sig til ml. 3-5 tkr. pr. mast, som betales af den borger som ønsker en fast installation.

Der er følgende risici ved faste installationer:

- *Fejl på selve vejbelysningen, grundet installationen.*
- *Strømtyveri – kan også ske ved at der er et permanent udtag på masten.*

- *Problemstilling ved en påkørt mast, at der er fremmed udstyr på masten.*
- *Hvis der gives lov her, skal man også give lov andre steder – bekymring for omfanget.*
- *Generelt er der ingen andre der skal "pille" for at kunne opretholde en sikker drift af vejbelysningen.*

Svendborg Vejbelysning kan ikke driftsmæssigt anbefale, at man giver tilladelse til faste installationer i gadebelysningen ud fra ovenstående risici.

Sikker og tryk vejbelysning uden gener for natur og mennesker

Ordet 'biodiversitet' er nævnt adskillige gange i den nye Håndbog Vejbelysning, som vejregelgruppe Vejudstyr udgiver i disse dage.

Hensynet til omgivelserne kan sagtens kombineres med sikkerhed og tryghed. Det er endda ret let med moderne LED-teknologi.

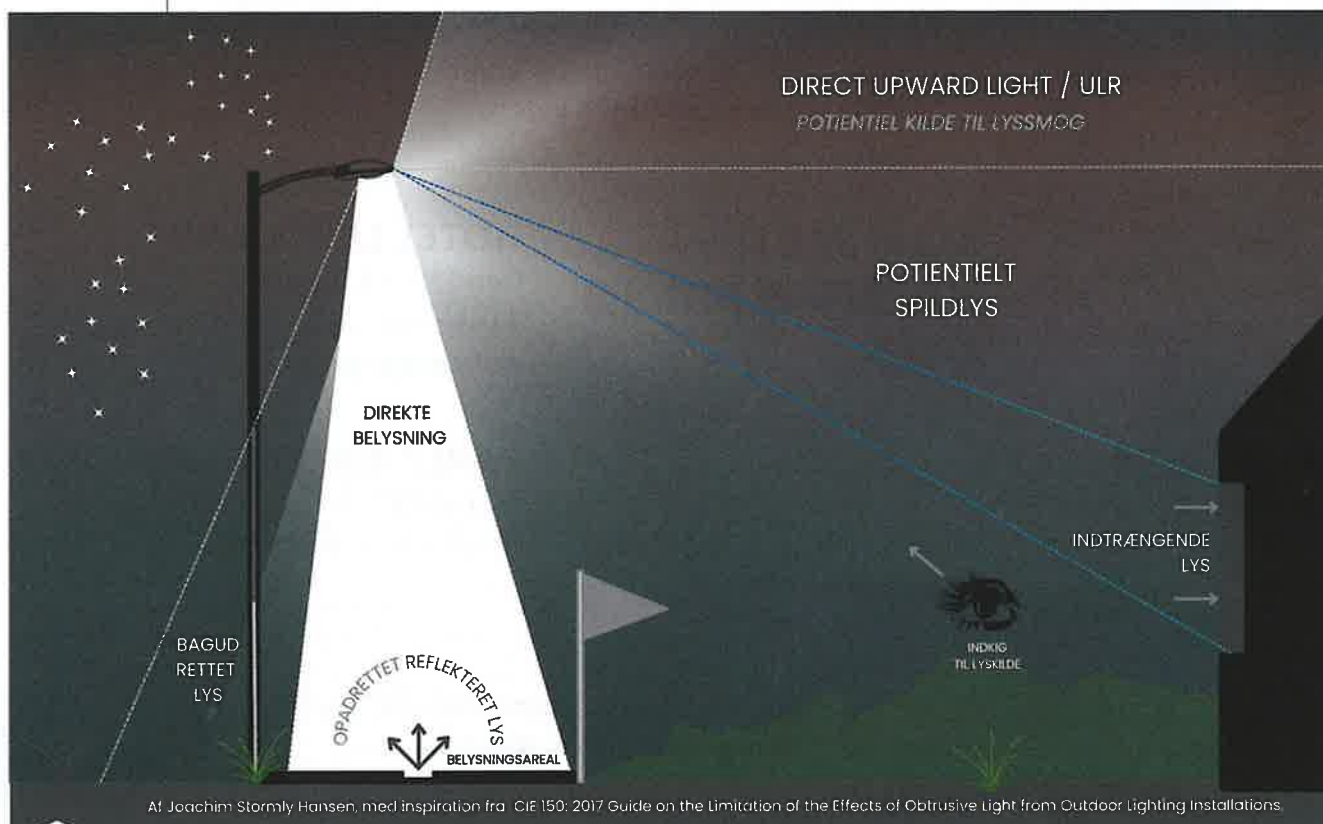
TEKST /
GORDON VAHLE
Journalist,
Science-
journalist.dk

- Det er virkelig glædeligt, at den nye Håndbog Vejbelysning indeholder så mange informationer om, hvordan man kan indrette vejbelysningen, så den tager mest muligt hensyn til vejens naboer, hvad enten der er tale om mennesker, dyr eller planter...

Udtalelsen stammer fra Joachim Stormly Hansen, der er digital direktør og partner i Ocutune, en virksomhed tilknyttet DTU med en mission om "at

forbedre mennesker og økosystemers helbred og velvære gennem brug af det rigtige lys på det rigtige tidspunkt".

Joachim Stormly Hansen er ikke blandt forfatterne til den nye udgave af Håndbog Vejbelysning. Til gengæld står han sammen med professor Paul Michael Petersen fra DTU-Electro bag en anden publikation på vejregelportalen: "Lysets indvirkning på dyr, planter

At Joachim Stormly Hansen, med inspiration fra CIE 150: 2017 Guide on the Limitation of the Effects of Obtrusive Light from Outdoor Lighting Installations.

Lysforurening kan være indtrængende lys i boliger, lys der generer udsynet til nattehimmelen med opadvendt belysning eller reflekteret lys. Lys, der generer den omgivende natur, er også lysforurening - kort sagt er alt lys, der ikke opfylder formålet med at skabe sikkerhed og tryghed, lysforurening. Illustration: Vejdirektoratet.

& mennesker" – et digert værk på 155 sider, der kobler den nyeste viden om biodiversitet og lysets indvirkning på organismer sammen med de muligheder, der er inden for blandt andet LED-teknologi.

EU-FOKUS PÅ BIODIVERSITET

- Viden om habitater, biodiversitet og om, hvordan lys påvirker dyr, planter og mennesker, er som regel ikke noget, som teknikere med speciale i vejbelysning ryster ud af ærmet. Derfor har vi skelet meget til rapporten om "Lysets indvirkning...", da vi udarbejdede håndbogen. Vi har på en måde 'oversat' den biologiske viden til noget, som teknikere kan bruge i hverdagen, når de projekterer, etablerer eller opgraderer vejbelysningen, siger Ole Kjærgaard fra Fredsted Consulting.

Han er en del af forfattergruppen til Håndbog Vejbelysning og tilføjer, at det ikke er så svært endda at gøre specialviden om biodiversitet brugbar i praksis.

- Der er stor fokus på biodiversitet i EU, og derfor findes der en hel række standarder og andet, der beskriver belysningens påvirkning af det omgivende miljø. Man kan definere, hvordan belysningen skal være i forskellige klart definerede 'miljøzoner', og lysets spektralfordeling kan påvirke biodiversitet, fauna, flora og mennesker. Sådanne oplysninger er indarbejdet og beskrevet i håndbogen, opsummerer Ole Kjærgaard.

BEGRÆNS LYSFORURENINGEN

Den bedste måde at undgå at genere omgivelserne på er ved at begrænse lysforureningen.

Lysforurening er defineret som summen af skadelige virkninger af kunstigt lys, altså uønsket lys der påvirker omgivelserne. Men da man aldrig kan vide, om lyset generer eller har skadelige virkninger, kan man også sige, at lysforurening er alt lys, der 'rammer ved siden af' – altså det lys, der ikke oplyser vejen, stien eller omgivelserne med det formål at skabe sikkerhed og/eller tryghed.

Lysforurening har en negativ effekt på mennesker, flora, fauna, eller de direkte omgivelser – der også omfatter nattehimlen, og både direkte og indirekte reflekteret lys kan skabe lysforurening.

- 70 procent af alle dyr er nat-

aktive, og i naturen oplever de aldrig stærkere lys end fuldmånen. Derfor generer alt lys dyrenes velbefindende eller i værste fald deres evne til at jage, flygte fra rovdyr, formere sig eller andet. Og hvis der er tale om en truet dyreart, kan det være fatalt, oplyser Joachim Stormly Hansen.

LED PÅVIRKER BIODIVERSITETEN

Indførelsen af LED i vejbelysningen har øget fokus på lysets negative påvirkning af flora, fauna og menneskers døgnrytme. Vi er blevet mere opmærksomme på de skadelige virkninger, som fx blåt lys har på omgivelserne.

- Men LED-teknologien giver også muligheder for at ændre vores tilgang til belysning og valg af lyskilder. Det er ikke tilstrækkeligt at fokusere på farvetemperatur og farvegengivelse; vi skal også tage højde for spektrets indhold af blåt lys, påpeger Joachim Stormly Hansen.

Både dyrs og menneskers døgnrytme påvirkes af lys, og de fleste dyrearter er særligt følsomme over for blåt lys. Det er særlige fotoreceptorer i øjet, der regulerer menneskets døgnrytme og produktionen af mørkehormonet melatonin. Fotoreceptorerne er især følsomme overfor blåt, kortbølget lys, og måling af fx lux (synligt lys) og farvetemperatur, giver ikke et retvisende billede af, hvordan vejbelysning påvirker vores døgnrytme, træthed og søvn.

PRODUCENTEN SKAL OPLYSE OM SPEKTRET

- Derfor er det vigtigt, at vi også er opmærksomme på lysspektrets sammensætning i områder, hvor mennesker bor og sover. Det blå lys kan faktisk begrænses ret let ved at kigge på det spektrum, de forskellige armaturer udsender. Producenterne skal oplyse om spektrets sammensætning, men det kan ofte være svært at finde oplysningerne, siger Joachim Stormly Hansen.

Han tilføjer, at man ved at ændre på spektret kan få belyst vejarealerne, så sikkerheden er optimal, selv om lyskilden udsender langt mindre lys ved de skadelige bølgelængder mellem 450 og 480 nm. Det er dét blå lys, som generer nattesøvnen og kan

give andre gener som allergi og stresssymptomer.

- Ved at optimere lyset, så det generer de menneskelige naboer mindst muligt, hjælper man faktisk også de andre arter, som færdes nær veje og stier.

Fx bruger flagermus ikke kun deres sonarsystem, når de jager. Til at orientere sig længere væk bruger de øjnene, og netop det blå kortbølgede lys trænger bedst gennem mørket. Blåt lys fra vejbelysningen kan faktisk skabe barrierer for flagermusene, så deres habitater formindskes, og de får svært ved at finde føde nok, forklarer Joachim Stormly Hansen.

Rapporten "Lysets indvirkning på dyr, planter og mennesker" kan ligesom Håndbog Vejbelysning hentes på vejregelportalen, vejregler.dk.

ÉT TAL FOR 'NABOVENLIGHED'

Mennesket kan opfatte lys fra et bredt udsnit af spektret - mellem 380 og 780 nm. Mange af de truede dyrearter 'ser' bedst ved de korte bølgelængder, og ved at ændre på spektret, så der bliver mindre af det kortbølgede lys og mere af det langbølgede i den røde ende af spektret, kan man få lys, der generer dyrelivet mindst muligt.

For at kunne afgøre, hvor meget

eller lidt belysningen påvirker omgivelserne, har man udviklet en talværdi for en lyskildes indhold af kortbølget lys (380-500nm) i forhold til dens indhold af synligt lys. Tallet kaldes Spektral G-index og kan oplyses af producenten eller beregnes ud fra lyskildens spektralfordeling.

- Ved at arbejde med spektret kan man ikke blot få lys, der generer omgivelserne mindst muligt generelt. Man kan også designe

spektret, så det er mindre generende for lige præcis de truede arter, vi ønsker at beskytte. Mange dyr er specielt følsomme for lys i meget specifikke bølgelængder. Man kan skrue ned for intensiteten af lyset ved disse bølgelængder, uden at det menneskelige øje opfatter forskellen, ved at 'blande' farverne på en anden måde. Vi har fx ikke receptorer for gult lys, men vi kan alligevel 'se' gult ved en passende blanding af blå, grøn og rød, forklarer Joachim Stormly Hansen.

MØRKE TAK!

Det allerbedste lys for omgivelserne er intet lys. Det kan naturligvis ikke lade sig gøre alle steder, hvis sikkerhed og tryghed skal tilgodeses. Men hvis det er muligt helt at undlade belysning, gør man mange arter glade, for lys generer mere, end du aner.

- Fx er fisk ekstremt lysfølsomme. For at kunne finde ud af, hvad der op eller ned, om det er nat eller dag, sommer eller vinter har fiskene brug for at kunne detektere meget små mængder lys, og de kan opfatte lys helt ned til 0,01 LUX. Også planter og landlevende dyr bruger det naturlige lys til at bestemme døgnrytme, årstider mv., og kunstig belysning forstyrrer altid, påpeger Joachim Stormly Hansen.

For at kunne vurdere og begrænse lysforurening mest muligt har man i EU indført såkaldte miljøzoner. Omgivelserne inddeles i fem forskellige miljøzoner. I den mørkeste zone E0, som er ubeboede områder uden lys fra omgivelserne fx Natura 2000, forskellige steder, hvor der kræves mørk nattehimmel, fuglekorridorer, områder med arter opført på EU's Habitatsdirektiv eller på Den Danske Rødliste mv. skal belysning helst undgås. Hvis den er nødvendig, anbefales skrappe begrænsninger for Spektral G-index, MDER (Melanopic Daylight Efficacy Ratio), afskærmning, valg af armaturer, mv.

Anbefalingerne bliver mindre restriktive efterhånden, som man bevæger sig gennem miljøzonerne E1 til E4. Den sidste er by- og bycentre, erhvervsområder og områder med høj trafikintensitet. MDER synliggør lysets påvirkning af vores døgnrytme og er beskrevet i en CIE-standard. Jo lavere MDER-ratio en lyskilde har, jo mindre påvirkes vores døgnrytme ■

Status på VE-aktiviteter marts 2025

VE anlæg på VA-lokationer

Udrulning af anlæg er i fuld gang og der blev i 2024 etableret anlæg med i alt en samlet produktion på 873.000 KWh/år. Det samlede potentiale er op til 3.300.000 kWh, hvis alle projekter er mulige at realisere i 2025. Pt. arbejdes der bl.a. med etablering og kombineret husstandsvindmølle og solcelleanlæg på Strandgården renseanlæg. Der arbejdes endvidere med muligheder for etablering af batterikapacitet.

Skårup Bæredygtige Energifællesskab (SBE)

Deling af energi. Der er pt kun én elhandler, der kan levere den ydelse, som energifællesskaber har brug for, for at kunne dele energi. Denne har været udsat for interne opstartsvanskeligheder. Derfor kunne delingen af energi ikke påbegyndes i november som planlagt. Vi afventer en tidsplan for, hvornår deling kan opstarte. Der er tidligere gennemført deling i energifællesskab Avedøre, så teknisk set kan det lade sig gøre, men det skal nu opskaleres.

Der er planlagt generalforsamling for SBE i april, hvor takstprincipper skal godkendes.

Lokal kollektiv tarifiering. Green Power Denmark har udarbejdet første udkast til en vejledning til netselskaberne vedr. lokal kollektiv tarifiering, som er reducerede nettariffer for energifællesskaber, der aflaster det kollektive elnet. SBE er i god dialog med FLOW Elnet (netselskab) om mulighederne i Skårup.

Opsætning af VE-anlæg. SBE har midler til opsætning af et større solcelleanlæg, men dette kan ikke opsættes på kommunal bygning, da ingen af bygningerne i området er egnede. Taget på Damgården Plejecenter udskiftes ikke i 2025 som planlagt. SBE er nu i dialog med andre bygningsejere i Skårup.

Fondsstøtte. SBE har fået tilsagn om støtte fra Energistyrelsen og Landdistriktspuljen på samlet 993.000 kr. til rådgivning vedr. solceller, forundersøgelser vedr. opgradering/opsætning/overtagelse af vindmølle og opsætning af stort batteri, samt formidling og rekruttering. Der er også midler til at dække rådgivning fra Svendborg VE.

Større fællesejet solcellemark

Større ejerandel af fælles sort solcelleanlæg i samarbejde med SEF er igangværende, hvor SEF er projekter sammen med European Energy. SEF har indsendt ansøgning til Svendborg Kommune.

Solceller på kommunale tage

I januar 2025 er der afholdt opstartsmøde med CETS omkring 3 konkrete pilotprojekter; Eriksholmvej Børnehus, Aldersro og Badelandet.

VAs leverandør er i gang med at udarbejde tilbud på anlæg til børnehuset. De to andre projekter har vist sig at være juridisk komplicerede pga. hhv. lejeforhold og lov om interne elektricitetsforbindelser.

Ifølge CETS, vil der på KB-møde i marts, blive forlagt en principbeslutning omkring anlægsstørrelse samt forberedelse af kommunens tage til solceller ved fremtidige tagrenovationer.

VA kan låne 80 % i banken til solcelleanlæg med kommunegaranti. De resterende 20 % skal egenfinansieres. Dette er endnu ikke afklaret. CETS ønsker at udskyde beslutning om finansieringsmodel til KB-møde i april.

Mindre fællesejede solcellemarker

Indledende møde med lokalrådskoordinator i PLAN afholdt i februar. Der er opbakning til at igangsætte dialog med lokalråd. Plan for dette er under udarbejdelse.

INDLEDNING

I en verden, hvor betingelser og grundlaget for liv synes at forandre sig med stor hast, er det nyttigt at være opmærksom på de vigtigste udfordringer og opgaver, som kan og skal præge vores udvikling.

Sjældent arter livet sig, som vi planlægger det. At planlægge betyder således at udstikke en kurs, så alle kender retningen.

Strategien hjælper til at prioritere bevidst og løbende kunne justere vores indsats, så vi bliver ved med at være et velfungerende hold, der evner at navigere i forandringer.

Den er blevet til igennem dialog om udfordringer, risici og muligheder i bestyrelse, ledergruppe og med alle medarbejdere.

BAGGRUND OG RAMME

VA er sat i verden for at forvalte en fælles ressource. Det er en vigtig opgave, og opgaven er ikke blevet mindre vigtig i en tid, hvor vores fælles ressource – fælleden – på mange måder er under pres.

"Fælleder er fælles ressourcer, som deles mellem mennesker, der bruger dem med mere eller mindre respekt. Alle har lige adgang, ingen har ejerskab og kontrol, man deler fælleden. Det kan være en græsmark, hvor kvæget græsser; et lufthav alle ånder af eller et hav fuld af fisk og et sprog fuld af ord. Afgørende for, at det er en fælled er, at det er fælles. Ikke nogens, men fælles."

Sådan skriver Søren Hermansen og Tor Nørretranders i bogen *Fælledskab* (2011), der handler om, hvordan klimakrisen og den grønne omstilling kalder på, at vi går sammen i fællesskaber for at forvalte vores fælles ressourcer bedst muligt. Ordene rammer lige ned i kernen af VA's eksistens: Vi er sat i verden for at forvalte en fælles ressource, en fælled. Og vi kan ikke gøre det alene – vi er født af fællesskabet, og vi har brug for fællesskabet for at håndtere tidens nye opgaver og udfordringer.

Men først et kort tilbageblik på hvad VA er rundet af:

Siden de første mennesker rejste fra sted til sted for at finde egnede steder at bosætte sig, har det vigtigste kriterium for valg af boplads været en let og sikker adgang til rent vand. Det var og er stadig en livsbetingelse.

Vand er grundlaget for alt liv. Voksne mennesker består af 60 procent vand, spædbørn af op til 90 procent. Alt det vand, vi har i os, har vi drukket – så vi er bogstaveligt talt, hvad vi drikker. Selvfølgelig skal det vand være rent, sundt og livsbevarende.

Menneskers efterladenskaber blev oprindeligt set som en ressource. Før vi kloakerede, tømte natmændene baggårdens tønder, hvorefter det blev kørt med tog ud på landet for at indgå i naturens kredsløb igen. "Det er møget, der sætter maden på bordet", lyder et gammelt mundheld, som på glimrende vis illustrerer visheden om behovet for cirkulation af næringsstoffer.

Det samme gælder "affald", som oprindeligt var et ord for blade, der falder til jorden om efteråret. Som et udtryk for årets og livets cyklus og grundlaget for overlevelse og vækst efter vinteren. Først senere blev ordet affald brugt om et udtjent produkt, der skal bortskaffes.

I 1853 rasede en koleraepidemi i Svendborg, ligesom det jævnligt var (og stadig er) tilfældet i andre byer over hele verden. Når epidemierne kunne sprede sig så voldsomt, som de gjorde, skyldtes det blandt andet, at drikkevandet blev forurenset af stigende befolkningstæthed og uhensigtsmæssig omgang med spildevand og affald.

I 1867 fik Svendborg sit første vandværk, kort efter besluttede man at kloakere, og spildevand blev noget, man bare "skulle af med". I begyndelsen blev spildevandet ikke rensat, men ledt direkte ud i hav og åer, men med stigende opmærksomhed på forurening af vandmiljøet indså man nødvendigheden af at rense spildevandet, så det ikke ødelægger vores omgivelser og livsgrundlag.

VA er altså skabt af fællesskabets beslutning om at prioritere sundhed, rent vandmiljø og bevarelse af vores fælles livsgrundlag, vores fælled, højt.

Men vores opgave slutter ikke der, for i dag står vi foran nye udfordringer og krav.

Klimaforandringer og deres konsekvenser udgør globalt nogle af de største udfordringer. Når World Economic Forum vurderer de største globale risici, ligger ekstremt vejr, naturkatastrofer og klimaforandringer øverst på listen. Adgangen til rent drikkevand rangerer også højt som en udfordring, der har indflydelse på mange menneskers liv. Også lokalt – i Svendborg – mærker vi de globale udfordringer: Effekterne af klimaforandringerne, fokus på mere cirkulær økonomi og truslen om forurening af drikkevandet.

Internationale klimaaftaler gennem COP og europæiske mål om energieffektivitet og cirkulær økonomi forsøger at imødekomme nogle af de globale udfordringer og er med til at sætte den politiske ramme for VA's virke. Med nutidens tanker om cirkulær økonomi og øget fokus på reduktion af drivhusgasser er forståelsen af både affald og spildevand under forandring. Samtidig med at vi fortsat skal håndtere begge dele, så vi bevarer vores sundhed og livsgrundlag, har vi fået øget bevidsthed om ressourcerne i form af næringsstoffer, råstoffer og produktion af grøn energi, der kan være med til at løse nogle af vores nuværende samfundsproblemer.

Den fælled vi er sat til at passe på er altså ikke blevet mindre betydningsfuld, tværtimod. Fra at være "gemt væk" er vand, affald og regn- og spildevand blevet noget, vi alle er nødt til at forholde os til. Det betyder, at VA ikke kan stå alene, men har brug for fællesskabet til at løfte opgaven med sikre drikkevand for fremtiden, mindske effekterne af klimaforandringerne og arbejde hen imod en grøn omstilling.

VISION OG MISSION

VA har sin rod i fællesskabets beslutning om at investere i sundhed og bevarelse af livsgrundlag. At passe på noget, der er større end den enkeltes behov og ønsker - kort sagt at skabe og bevare forudsætningen for bysamfundets fortsatte eksistens, med boliger, håndværk og øvrigt erhvervs- og kulturliv.

Dette har ikke ændret sig. Men vi står på kanten af en ny æra, hvor opgaven bliver endnu større, end den var før.

Vores vision handler om **i fællesskab at bevare vores livsgrundlag, vores fælled**. For os som samfund, individer og for planter og dyr omkring os.

Vores opgave er vigtig. Vi er en vigtig spiller i en bæredygtig by- og bosætningsøkologi, og gennem vores virke er vi med til at sikre det gode liv i Svendborg.

Vi er ikke en virksomhed, der "forsyner" med en "vare". Vi er en virksomhed med rod i fællesskabet, der passer på noget af uvurderlig værdi. Vi er samtidig en aktiv spiller i samfundets omstilling til bæredygtighed.

Det er især tre store temaer, der kommer til at sætte dagsordenen for VA's arbejde de kommende år:

- Vi har en vigtig opgave at sikre vores grundvand mod forurening, så vi kan levere rent drikkevand, også til vores børn og børnebørn.
- Vi skal sørge for en bedre udnyttelse af ressourcerne i vores affald gennem øget genbrug og genanvendelse.

- Det ændrede klima betyder fortsat større regnmængder, og vi skal afprøve og forfine metoder til at sikre, at regnvandet kan håndteres uden oversvømmelser og overløb af opspædet spildevand.

Vores opgaver kan beskrives som at:

- Fremme forståelsen hos alle vores interessenter for den rolle, vi alle spiller i fællesskabet og bevarelsen af vores livsgrundlag/fælled.
- Sikre, bevare og styre tilgængelighed og adgang til rent drikkevand.
- Udvikle og få øje på nye muligheder for at udvinde og anvende de værdifulde ressourcer i det, vi i mange år har kaldt for "spildevand" og "affald" og bidrage til reduktion af drivhusgasser.
- Som en lokalt funderet virksomhed levere de bedst mulige rammer for samfundsudviklingen på en forsvarlig og bæredygtig måde. Herunder også socialt og økonomisk bæredygtig.

STRATEGISKE PEJLEMÆRKER

Vores strategiske pejlemærker og udgangspunktet for vores overordnede prioriteringer i strategiperioden 2018-2022 er følgende: Sundhed og bevarelse af livsgrundlag – klima og ressourcer – fællesskaber og samarbejde – socialt ansvarlig virksomhed – økonomisk ansvarlig virksomhed.

SUNDHED OG BEVARELSE AF LIVSGRUNDLAG

VA er en livsbevarende virksomhed. Vi sælger ikke et "produkt" – vi bevarer forudsætningen for et velfungerende, sundt samfund.

Der vil i de kommende år være stigende behov for at sikre vores kildepladser mod forurening fra tidligere og nuværende aktiviteter, såsom nedsivning af plantegifte og deres nedbrydningsstoffer, gamle lossepladser og bynære indvindinger. Nye, ukendte risici sætter en ramme for vores arbejde, hvor vi skal arbejde for at minimere de risici, der truer det gode liv.

Stigende og mere voldsomme regnmængder betyder, at der er behov for at nytænke strategier, som forebygger, at områder af byen oversvømmes og ejendomme ødelægges. Det betyder, at der bliver behov for investeringer i ændrede anlæg og at etablere samarbejder omkring regnvand som værdi med grundejere, boligselskaber og virksomheder.

Samtidig skal vi sikre vores vandmiljø blandt andet ved at hindre overløb ved voldsom regn. Vel vidende den store værdi vandmiljøet har for det gode liv – og som forudsætning for rekreative aktiviteter, (fiskeri)turisme, lokal jobskabelse og vækst.

Indsatsområder:

- Sikre drikkevandet i dag og i fremtiden
 - Skabe overblik over risici for forurening af vores kildepladser
 - Udvikle metoder til at beskytte dem, f.eks. gennem indgåelse af dyrkningsaftaler, giftfrie haver og skovrejsning
- God badevandskvalitet og et rent vandmiljø
 - Kvalitet i rensning af spildevandet
 - Håndtere skybrud og regn på en måde, så vi minimerer overløb
- Integrere vandet i vores by
 - Synliggøre og indrette os i balance med vandet i åer og vandløb
 - Give regnvand værdi, hvor det falder og designe synligt med det
- Ingen oversvømmelser
 - Håndtere skybrud og regn lokalt i det omfang, det kan lade sig gøre
 - Minimere effekten af grundvandsstigning som følge af klimaforandringer
 - Udvikle kompetencer der fremmer nye løsninger omkring regnvand

KLIMA OG RESSOURCER

Som en del af den grønne omstilling har VA naturligt fokus på at bidrage til at mindske udledningen af drivhusgasser. VA kan bidrage som leverandør af energi, næringsstoffer og råvarer og gennem vores egen praksis ved energioptimering af anlæg, drift og processer.

*

VA medvirker aktivt til at opfylde de forpligtende klimamål, som Svendborg Kommunes kommunalbestyrelse har tilsluttet sig. Det betyder, at vi arbejder for, at vores energiforbrug er omstillet til 100 % vedvarende energi i 2030, og for ambitionerne om en klimaneutral og klimarobust kommune i 2050.

Det skal ske gennem handleplaner for CO₂-reduktion og klimarobusthed ved VA's nuværende aktiviteter, men også gennem udbygning af VE-anlæg, lokalt involvering i og ejerskab af VE-anlæg og etablering af energianlæg på kommunale arealer.

Inden for affalds- og spildevandsområderne vil der de kommende år være yderligere fokus på øget ressourceudnyttelse og cirkulær økonomi: Spildevand ses i stigende grad som ressourcevand, hvorfra der kan hentes energi og værdifulde næringsstoffer. Affald betragtes som råvarekilde og energiressource.

*

Klimaproblematikker kræver samtidig, at vi optimerer vores anlæg, drift og processer i forhold til reduktion af drivhusgasser.

Indsatsområder

- Ressourcegenanvendelse (cirkulær økonomi)
 - Svendborg/Fyn uden affald (øget genanvendelse og direkte genbrug)
 - Øget udnyttelse af energi og næringsstoffer i spildevand (fra energiforbrugende til energiproducerende)
 - Tage stilling til hvordan vi bedst udnytter ressourcerne i vores slam
- Positiv energibalance
 - Energioptimering af eksempelvis bygninger, anlæg, drift og køretøjer
 - Egen produktion af grøn energi

*

Regi	Målsætninger
DK2020	Klimaneutral og klimarobust senest i 2050
Fyn2030 – sammen om en bæredygtig fremtid	Målsætning om at reducere CO ₂ -udledningen med 80% i 2030 for Fyn. Genanvende 80% af plastaffaldet og 70% af det øvrige husholdningsaffald i 2030. Vision om et klimaneutralt Fyn uden affald i 2040.
Svendborg Kommunes Klima- og Energipolitik, 2019	Omstilling af energiforbruget til 100 % vedvarende energi i 2030 for kommunen som virksomhed og i 2040 for kommunen som geografisk enhed

Målsætninger for klima og affald som Svendborg Kommune har tilsluttet sig.

*

FÆLLESSKABER OG SAMARBEJDE

Udfordringerne med klimaforandringer, voldsomme regnskyl og opdagelse af spor efter bl.a. sprøjtegifte i drikkevandet øger vores kunders bevidsthed om behovet for grøn omstilling – og kræver samtidig, at VA styrker samarbejdet med kunder og andre interessenter om udvikling af løsninger.

Udfordringerne er ikke lokale, men i høj grad regionale, nationale og globale. Derfor skal den enkelte i fællesskabet forstå sammenhængen mellem hverdagens adfærd og resten af den verden, vi er en del af – og for den rolle vi alle har i fællesskabet og for bevarelsen af vores livsgrundlag. Her spiller undervisning og kommunikation en vigtig rolle.

Som virksomhed skal vi fortsat indgå i samarbejder på mange niveauer og på tværs af traditionelle skel. Vi skal bruge vores samarbejdserfaringer i nye konstellationer og på nye områder, og i fællesskab med kunder og samarbejdspartnere udvikle og teste nye teknologier. Og vi skal tiltrække medarbejdere, hvis kompetencer matcher de nye krav til samarbejde og videndeling.

I takt med bevidstheden om udfordringernes globale karakter, styrkes nødvendigheden af en lokal, stabil virksomhed, der kan løse opgaverne kompetent og innovativt. Vi har derfor en vigtig opgave i at højne oplevelsen af den lokale værdi af selskabet og at vi ikke er en privat virksomhed, men netop fællesskabets ejerskab.

Indsatsområder

- Synliggøre betydningen af vores kunders rolle og adfærd
 - Synliggøre vores ordninger og udfordringer
 - Kundeinddragelse når det giver mening
 - Ansvarliggøre og hjælpe til ændret adfærd i forhold til LAR, affaldssortering, henkastet affald, kloakker mv.
 - Flytte det gængse *mindset* fra at se spildevand og affald som noget vi skal *af* med til at være en kilde til vigtige og nyttige ressourcer.
- Videndeling
 - Inddrage og skabe alliancer med vores kunder
 - Videndeling med samarbejdspartnere
- Samarbejdsrelationer
 - Søge nye partnerskaber og samarbejdsformer, som eksempelvis fælles fynsk affaldsordning
 - Koordinere og tænke synergier med byens andre aktiviteter
 - Være en aktiv spiller i branchen og med til at påvirke lovgivningen
 - Tiltrække projekter, der kan bidrage til at gøre os attraktive for kompetente medarbejdere
 - Søge samarbejdspartnere blandt eksempelvis leverandører, uddannelsesinstitutioner, kunder, netværk, lokale erhvervsvirksomheder, NGO'er, boligforeninger og kommunale institutioner
 - Være åbne for at bidrage med ydelser, der i dag er placeret andre steder, men relaterer sig til vores anlæg og viden
- En attraktiv arbejdsplads
 - Vi skal udvikle og synliggøre os som en attraktiv arbejdsplads med meningsfulde opgaver inden for grøn omstilling, som forudsætning for at kunne rekruttere og fastholde dygtige medarbejdere
 - Udvikle kompetencer, der matcher bevægelsen fra udelukkende at skulle "drifte" en forsyningsvirksomhed til at kunne samarbejde om løbende udvikling
- Undervisning og formidling
 - Udvikle vores undervisning af og formidling til skoleelever, ungdomsuddannelser, videregående uddannelser, foreninger mv
 - Udvide vores undervisning til nye områder, eksempelvis klimatilpasning
- Udvikling af teknologi og løsninger
 - Involvere kunder i udvikling af strategier, løsninger og teknologi
 - Søge flere og nye samarbejdspartnere i udviklingen af ny teknologi
 - Undersøge betydningen af ny teknologi for vores investeringer – og den nødvendige *know-how*, vi skal have
 - Følge med øget digitalisering og nyeste teknologier

SOCIALT ANSVARLIG VIRKSOMHED

Som en naturlig forlængelse af vores samfundsbevarende rolle og som en virksomhed ejet af fællesskabet skal vi overveje omfanget af vores sociale ansvar. Dette afspejler sig i vores ansættelser, arbejdsmiljø, uddannelsesansvar og socialøkonomiske initiativer.

Vi vil være en virksomhed, der giver vores medarbejdere de bedste muligheder for trivsel og udvikling, ligesom vi arbejder på at skabe bedre forudsætninger for andre både lokalt og internationalt.

Indsatsområder

- VA's sociale ansvar afspejler sig i ansættelser
 - Ansættelse af elever, lærlinge, studerende, praktikanter
 - Mangfoldighed i ansættelser med hensyn til alder, køn, etnicitet, mm.
 - Socialøkonomisk virksomhed
 - Vi øger bevidstheden om vores sociale- og samfundsansvarlighed, internt og eksternt.
- Godt arbejdsmiljø og gennemsigtighed
 - Arbejdsmiljø er i fokus både i dagligdagen og i fokuserede indsatser
 - Vi er en socialt ansvarlig og udviklende arbejdsplads – både menneskeligt og som organisation
 - Intern synlighed af prioriteringer og beslutninger
 - Styrke den interne kommunikation
- Uddannelse og kompetenceudvikling
 - Understøtte initiativer, som sikrer medarbejdes kompetenceudvikling

ØKONOMISK ANSVARLIG VIRKSOMHED

Vi kalder os en miljøforretning. Det betyder, at vi har fokus på bæredygtighed og klima – samtidig med at vi er en økonomisk veldrevet og robust virksomhed, og økonomisk ansvarlighed gennemsyrrer vores aktiviteter.

VA er ejet af fællesskabet og derfor ikke sat i verden for at tjene penge, men for at få det bedste ud af de midler, som fællesskabet betror os. Vi har en vigtig opgave i at forvalte fællesskabets ressourcer bedst muligt og synliggøre økonomiske prioriteringer og konsekvenser for vores kunder.

Indsatsområder

- Sund forretning og godt købmandskab
 - Anvende asset-management og udfordre vore reinvesterings- og investeringsbudgetter
 - Udfordre "det rigtige niveau" og koordinere med øvrige aktører, samt have overblik over, hvor det i de tilfælde kan betale sig for os at skifte før fuld afskrivning
 - Synliggøre hvorledes den optimale værdi for fællesskabet på kort og lang sigt skabes. Dvs. redegøre for "Best value"
 - Investere med bevidstheden om, at vi ikke kan spare os til vækst. Håndtere udfordringerne i balancen mellem økonomi og langsigtede løsninger.
 - Have for øje, at økonomisk regulering kan bremse grønne langsigtede løsninger
- Synliggøre økonomiske prioriteringer
 - Synliggøre hvordan vi bruger vores investeringskroner
 - Være tydelig med sammenhængen mellem mål, udfordringer og takster
 - Gøre det synligt for vores kunder, at når de tager ansvar gennem ændret adfærd, er det med til at holde omkostningerne nede. Adfærd har altså en afsmittende effekt på forretningen og fællesskabets økonomi
- Synergier i samarbejde
 - Tydeliggøre gevinsterne ved samarbejder. Eksempelvis økonomiske gevinster, som gør det

muligt at fastholde grundlaget for lokalt ejerskab og lokal værdiskabelse

FRA STRATEGI TIL HANDLING

VA udarbejder virksomhedsplaner for konkrete aktiviteter, der skal understøtte vores strategi. Virksomhedsplanerne evalueres årligt.

Virksomhedsplan 2024 – 2026

Status per 1. marts 2025

Forord

Nærværende virksomhedsplan 2024-2026 afløser virksomhedsplan 2021-2023 og er udarbejdet på basis af Vand og Affalds virksomhedsstrategi 2030 samt gennemførte risikovurderinger i foråret 2024.

Virksomhedsplanen dækker selskaberne; Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S, Svendborg Forsyningservice A/S, Svendborg VE A/S og Svendborg Vejbelysning A/S. Selskaberne er i daglig tale samlet under navnet "Vand og Affald".

Virksomhedsplanen beskriver de konkrete aktiviteter som understøtter de strategiske pejlemærker i strategi 2030 der er som følger:

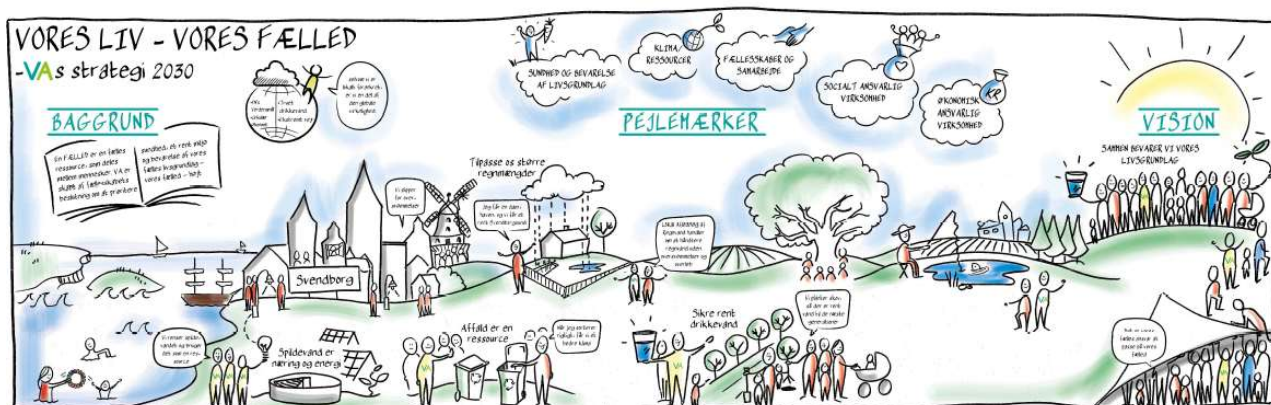
- 1) Sundhed og bevarelse af livsgrundlag
- 2) Klima og ressourcer
- 3) Fællesskaber og samarbejde
- 4) Socialt ansvarlig virksomhed
- 5) Økonomisk ansvarlig virksomhed

Nærværende plan beskriver de større udviklingsaktiviteter, som forventes gennemført i 2024-2026. Flere aktiviteter kunne være oplistet under flere forskellige strategiske pejlemærker. Alle udviklingsprojekter og tiltag er forbundne og økonomisk, miljømæssig og social ansvarlighed går på tværs af alle projekter.

Oversigten beskriver ikke normale drifts- og anlægsaktiviteter. Ud over de større udviklingsaktiviteter arbejdes der konstant med løbende forbedringer i de enkelte selvforvaltende teams.

Opfølgning på realisering og evt. justering af virksomhedsplanen sker årligt.

Virksomhedsplan 2024-2026 er vedtaget af bestyrelsen den 13. september 2024.

SUNDHED OG BEVARELSE AF LIVSGRUNDLAG

VA er en livsbevarende virksomhed, og arbejder for at bevare forudsætningen for et velfungerende og sundt samfund med rent drikkevand, rent badevand og størst mulig genanvendelse af vores ressourcer.

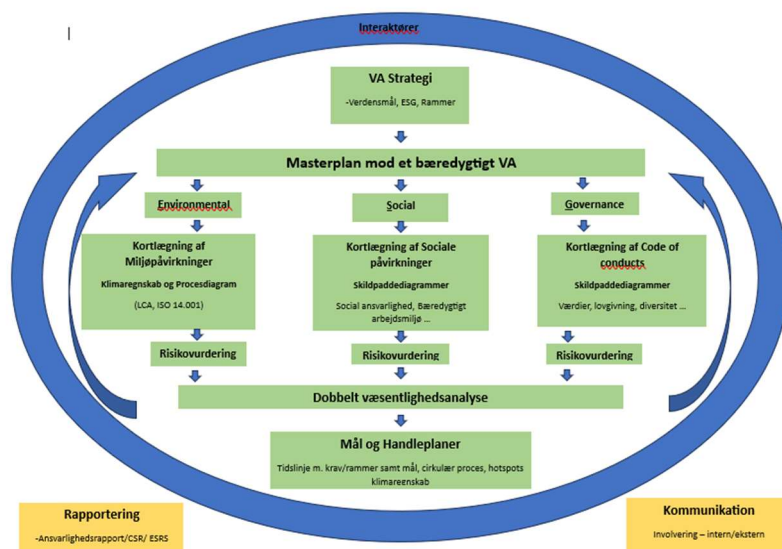
1 Masterplan mod et mere bæredygtigt VA

Svendborg Kommunes Bæredygtighedsstrategi og Klimahandleplan udstikker rammerne for en mere bæredygtig fremtid, hvor hele kommunen skal være både klimaneutral og robust over for klimaforandringerne i 2050.

VA skal medvirke til en klimaneutral og klimarobust kommune senest i 2050 og hertil arbejde for at energiforbruget er omstillet til 100% vedvarende energi i 2030 samt bidrage til 100% vedvarende energi for kommunen som geografisk enhed i 2040. Desuden skal VA arbejde for målsætningerne om genanvendelse og nedbringelse af affald.

Med henblik på at sikre at VA lever op til Svendborg Kommunes udstukne rammer, skal der udarbejdes en Masterplan mod et mere bæredygtigt VA. Masterplanen bygges op over en ESG-struktur, således at der arbejdes bredt med alle elementer indenfor bæredygtighed; E= Environment, S= Social, G= Governance. Afrapportering efter ESG forventes pr. 2026.

Masterplanens struktur omfatter dermed elementer fra strukturen i EU's nye CSRD-direktiv for bæredygtighedsrapportering, selvom VA for nuværende ikke er direkte underlagt kravene i CSRD-direktivet. Masterplan mod et mere bæredygtigt VA vil ligeledes bidrage til at styrke ISO 14001 Miljøstandarden, imødekomme krav fra kunder og interessenter samt skabe overblik over de væsentlige områder af bæredygtighedsarbejdet.

Masterplan mod et mere bæredygtigt VA udarbejdes ud fra en risikobaseret tilgang og indeholder, på baggrund af de identificerede risici, en dobbeltvæsentlighedsanalyse. Dette danner grundlag for en dynamisk og prioriteret handleplan, som udmønter sig i konkrete handlinger og projekter i hele VA.

Masterplan mod et mere bæredygtigt VA lykkes kun, hvis viden og væsentlighed om det bæredygtige valg er forankret hos alle i VA, både i bestyrelsen, i ledelsen og hos samtlige medarbejdere.

Processen er igangværende. Procesplan udarbejdet. Flere handlinger er ligeledes allerede igangværende i virksomheden. Niveauet for ESG rapporteringen under afklaring i forhold SMV'er. Dobbelt væsentlig analyse igangværende. Flere miljøkrav er indbygget i to seneste udbud. Indrapportering til Paris model 2.0 mod energi og klimaneutral vandsektor er foretaget.

2) Masterplan for renseanlæg

Analyse af fremtidig struktur for renseanlæg skal udarbejdes. Kommende krav fra nyt byspildevandsdirektiv skal vurderes og indarbejdes i analysen. Konsekvens af evt. krav om etablering af 4. rensetrin (rensning for medicinrester og miljøfremmede stoffer) skal indgå i analysen.

Analysearbejdet forventes af blive igangsættes ultimo 2024.

Rådgiver er valgt. Opstartsmøde under planlægning.

3) Blødgøring af drikkevand

I forbindelse med kundetilfredshedsundersøgelse i marts 2024 er der kommet mange ønsker om blødgøring af drikkevand. Kommentarer er ikke kvalificeret i forhold til om kunderne fortsat ønsker blødgøring hvis det medfører en meromkostning på xx kr./m³. Samtidigt med dette har Miljøstyrelsen igangsat en projekt med overvejelser om fordele og ulemper i forhold til blødgøring af drikkevand, som forventes afrapporteret i 2025.

Det anbefales at den endelige indstilling til evt. etablering af blødgøringsanlæg på vandværkerne afventer Miljøstyrelsens afrapportering i 2025. Erfaringer med blødgøringsanlæg indsamles løbende.

Afventer Miljøstyrelsens afrapportering i 2025.

KLIMA OG RESSOURCER

VA har et naturligt fokus på den grønne omstilling og cirkulær økonomi med ressourceudnyttelse, energioptimering og grøn energiproduktion med henblik på reduktion af drivhusgasser.

4 Masterplan for affald

Gennem de seneste år er der sket en stor udvikling på affaldsområdet. Flere nye ordninger, flere fraktioner, aktiviteter spredt på flere lokationer, øgede krav til behandling, omlastning af nye fraktioner. Nye aktiviteter er ofte indført med kort varsel som følge af lovgivningen. I den tidligere virksomhedsplan var der fire særskilte udviklingsprojekter om affald.

Der er nu behov for en gennemgang af alle ordninger, aktiviteter og organisering for affaldsområdet.

Målet for Masterplanen er at løfte det indsamlede affald op i affaldshierarkiet: øge mængde af affald til genbrug, øge genanvendelse og kvaliteten af genanvendelse, reducere mængden af affald til deponi og forbrændingseget affald og afdække konsekvenserne af ny lovgivning, herunder "udvidet producentansvar for emballage". Mulighed for at realisere mål oplyst i Svendborg Kommunes Klima- og affaldsplan skal afdækkes.

Masterplanen skal gennemgå eksisterende ordninger som genbrugsbil, genbrugsstationer, organisering af indsamling af dagrenovation, logistik og facilitere, øge direkte genbrug (f.eks. byggematerialer), undersøge mulighed for socialøkonomiske aktiviteter mv.

Af rapportering til bestyrelsen forventes at ske løbende i forbindelse med de forskellige analyser og resultater.

Sag om evt. hjemtagning af dagrenovation har været indledende drøftet med bestyrelsen. 2. behandling sker på bestyrelsesmøde den 7. marts. Servicetjek af genbrugsbil er gennemført, men afventer bestyrelsens behandling på Bestyrelsesmøde i april 2025. Producentansvarsordning under afklaring. Lovgivningsmæssig indrapportering skal ske inden 1. april 2025 og igen i oktober. Forsøg med direkte genbrug af byggematerialer iværksættes på Miljøvej og Hesselager.

5 Vedvarende energiaktiviteter i Svendborg VE A/S

Selskabet Svendborg VE A/S har til formål at etablere vedvarende energiaktiviteter.

Der er allerede igangsat en række aktiviteter som skal videreudvikles i den kommende periode. Målet er, at ejerskab til vedvarende energianlæg bliver i samme størrelse som på Svendborg Kommunes og VA-elforbrug (8 MWh + 8 MWh). Målet skal bl.a. opnås via ejerandel i stort solcelleprojekt sammen med SEF og Svendborg Fjernvarme. Samskabelse af mindre solcelleanlæg i lokalområder hvor ejerskabet deles med lokalområdet og Svendborg VE A/S. Eventuel facilitering af flere energifællesskaber. Samararbejde med Svendborg Fjernvarme om levering af varme fra varmepumper på spildevand. Etablering af vedvarende energianlæg på VA-lokationer, etablering af solceller på kommunale tage og arealer.

Aktiviteterne vil løbende blive udviklet.

77 Varmepumper er overflyttet til Svendborg VE A/S fra 1. januar 2024.

Pilotprojekt med Kommunale tage er under udførelse, aftalegrundlag og konkrete tage under afklaring

Af rapportering af Skårup Energifællesskab sker i 1. halvår 2025

Varmepumpe på hovedpumpestation under endelig afklaring i samarbejde med Svendborg Fjernvarme.

VE anlæg på VA egne lokationer er etableret i 2024 med årlig forventet produktion på 0,9 mio kwh..

Etablering af mindre solcellemarker i samskabelse med lokalområder opstartes i 2025.

Større ejerandel af fælles sort solcelleanlæg i samarbejde med SEF er igangværende, hvor SEF er projekter sammen med European Energy. Ansøgning indsendt til Svendborg Kommune.

6 Ressourcer i slam

Restproduktet slam fra renseanlæg indeholder en række næringsstoffer som i dag tilgår landbrugsjord. Der er imidlertid en række faktorer, der skal undersøges nærmere for at kunne vurdere fremtidig optimal udnyttelse af næringsstofferne i slam, uden at dette udgør en potentiel risiko for natur og grundvand. Udbringning på landbrugsjord er den danske miljøstyrelses højeste prioritet, men i Tyskland er der forbud mod slam på landbrugsjord.

De forskellige muligheder for såvel lokal som evt. fælles fynsk tilgang til alternativ behandling af slam skal undersøges. Slam fra slammineraliseringsbeddene på Strandgården Renseanlæg overholder ikke kravene til landbrugsjord pga. forhøjet indhold af PFAS. Slammet fra Egsmade Renseanlæg overholder pt. de gældende grænseværdier for udbringelse på landbrugsjord, men risiko for overskridelser af nye miljøfremmede stoffer f.eks. PFAS er stor.

Nuværende anvendelse af slam som gødning på landbrugsjord vurderes som for høj risiko pga. indhold af miljøfremmede stoffer og alternativ anvendelse bør etableres hurtigst muligt

Sidste ½ år er udfordret af dels PFAS og dels PAH over grænseværdier, hvilket har umuliggjort udbringelse på landbrugsjord, hvilket understreger behovet for en ny slamstrategi. Kommissorie for et fælles slam udredningsprojekt i regi af Samaqua A/S og 12 forsyninger er under afklaring.

FÆLLESSKABER OG SAMARBEJDE

De store udfordringer med oversvømmelser, rent drikkevand og ressourceknaphed kan ikke løses af VA alene men kræver at alle samarbejder og bidrager. Det er nødvendigt at kunne skabe forståelse for sammenhæng mellem adfærd, ansvar og fællesskab.

7 Vanddispositionsplan

For at blive klimarobuste i 2050, skal der ske store ændringer på kloaksystemet, der skal håndteres ekstremregn og der skal tilpasses ift. fremtidens vandmængder. Løsningerne kræver derfor en høj grad af koordinering mellem VA og Svendborg kommune samt en høj grad af inddragelse af de enkelte grundejere. Svendborg Kommunes Klimahandleplan er rammen om dette samarbejde, og arbejdet skal intensiveres for at klimahandleplanens mål om klimarobusthed i 2050 indfries.

For at sikre, at der sker helhedsplanlægning og findes helhedsløsninger for klimarobusthed med fokus på vandhåndtering og vandpotentialer i hele Svendborg Kommune, arbejdes der med en Vanddispositionsplan. Vanddispositionsplanen er en overordnet plan, som koordinerer og prioriterer indsatserne for klimarobusthed, og kobler dermed arbejdet med håndtering af ekstremregn, adskillelse af spildevand og regnvand, vandparkering og vandløb samt robust infrastruktur.

Vanddispositionsplanen vil udmøntes i en samlet prioriteret plan for indsatserne for klimarobusthed i Svendborg Kommune i form af bl.a. et oversigtskort med nødvendige indsatser samt periode for udførelse.

VA er ansvarlig for at klimatilpasse kloaknettet og sikre overholdelse af serviceniveauet i kloakerede områder, ved at gennemføre investeringer i klimatilpasning. Antallet af overløb skal reduceres og vandet skal ledes hen hvor det gør mindst skade. Der skal derfor udarbejdes en plan for Fremtidens Kloaksystem, som en væsentlig del af vanddispositionsplanen.

Der er allerede gennemført mange klimatilpasningsprojekter, og dette arbejde fortsætter, samtidig med at Vanddispositionsplanen udarbejdes. Når en prioriteret plan for Fremtidens Kloaksystem er på plads, vil denne skulle eksekveres frem mod 2050.

Workshopsmøder er gennemført med 2-3 ugers mellemrum. Godt samarbejde med Svendborg Kommune. Status planlægges til bestyrelsesmøde i april måned. Fase 2 kræver EU udbud. Mange klimatilpasningsprojekter er allerede under udførelse, bl.a. adskillige separeringsprojekter.

SOCIALT ANSVARLIG VIRKSOMHED

Det er en naturlig forlængelse af vores samfundsbevarende rolle og som en virksomhed, der er ejet af fællesskabet, at vi har et stort socialt ansvar for at skabe bedre forudsætninger for andre.

8 Formidling ved Skovmølleværket mv.

Det er vigtigt at den enkelte forstår sammenhængen mellem hverdagens adfærd og effekten på fællesskabets ressourcer. I forbindelse med nyt Skovmøllevandværk har vi en unik mulighed for at kunne udvikle vores undervisning og formidling yderligere. Den første fondsansøgning er sendt og området vil blive udviklet løbende over tid. Det undersøges om det eksisterende vandværk kan indgå i formidlingen, når det nye skovmølleværk er i drift ultimo 2025. Samarbejde med Geopark

det sydfynske øhav og Svendborg Kommune indgår i en fælles vision om et Center for natur og bæredygtighed i området og vil blive koordineret med de igangsatte aktiviteter

Koncept for formidlingscenter udvikles over tid og første fase indeholder formidlingsaktiviteter på det nye vandværk og forventes etableret i løbet af 2025/2026. I 2026 forventes at der er skabt mulighed for at realisere projekt for udeområderne.

Samtidigt med ovenstående tiltag ved Skovmølleværket vil der også blive arbejde med strategisk formidling og kommunikation om de tiltag som VA implementerer i forhold til at forbedre klima og miljøforhold.

Novo Nordisk fonden blev ansøgt, men desværre afslag i december 2024. Der arbejdes nu på større ansøgning til AP Møller fonden m.fl.

9 Attraktiv og udviklende sund arbejdsplads

Vi vil give vores medarbejdere de bedste muligheder for kunne skabe resultater, trivsel og udvikling. Der er fokus på det bæredygtige arbejdsliv, fysisk som psykisk og på samarbejdsværdierne. Vi ønsker at understøtte initiativer som sikrer såvel den enkelte medarbejders som det selvforvaltende teams kompetenceudvikling.

En attraktiv og udviklende arbejdsplads er forudsætning for at kunne fastfolde og tiltrække de bedste medarbejdere. Vi skal forblive en attraktiv arbejdsplads for at fortsat kunne rekruttere i en begrænset marked. Fokus på bæredygtig arbejdsliv kombineret med tilknytning af lærlinge, elever, studerende og praktikanter er et blivende indsatsområde.

Psykisk APV gennemført i Q4 2024, handleplaner udarbejdes i Q1 2025. Generel høj medarbejder trivsel og stor psykologisk tryghed. Ved udgangen af 2024 blev VUC kursus i engelsk afsluttet, hvor godt 20 medarbejdere har deltaget en gang om ugen fra september til december 2024.

Fælles personaledag afholdt i 2024 med titlen bæredygtigt arbejdsliv.

ØKONOMISK ANSVARLIG VIRKSOMHED

Den økonomiske ansvarlighed gennemsyrrer alle virksomhedens aktiviteter og er forudsætningen for at kunne drive en sund, robust og udviklende virksomhed.

10 Digitalisering og IT-sikkerhed

VA er en digitaliseret virksomhed, som løbende tilpasser sig nye muligheder og systemer. Som eksempel er digitale vandmålere nu på et teknologisk og økonomiske stadie hvor disse planlægges etableret. Hertil kommer løbende forhold om digitalisering til gavn for vores kunder og økonomi. I samarbejde med SamAqua vil der blive arbejdet endnu mere struktureret med digitalisering.

Nødvendigheden af fokus på IT-sikkerhed og cybertrusler er til stadighed en større del af hverdagen for at drifte samfundskritisk infrastruktur, hvorfor der også er krav om at VA lever op til NIS2 direktivet og har løbende fokusere på IT sikkerhed. Arbejdet med at være compliance med NIS2 direktiv indbefatter identifikation af sårbarheder og risikohåndtering af vores kritiske systemer.

Processen er igangværende i 2024 og 2025, hvor vi pt. er i gang med at få afdækket det nuværende sikkerhedsniveau i VA. Herefter får vi et grundlag for at vurdere, hvad der skal implementeres yderligere for at sikre efterlevelse af NIS2 kravene. Stigende antal nye tiltag til at imødegå cybertrusler må forventes.

Udbud af digitale vandmålere sker ultimo februar 2025.

Kursus i Cybersikkerhed for bestyrelse og ledelse blev afholdt den 3. februar 2025.

NIS 2 proces er igangværende med ressource og kompetence udfordringer.

Svendborg Forsyningsservice A/S
Ryttermarken 21
5700 Svendborg

Erklæring om forsikringsforhold i Vand og Affald

Udarbejdet af:
Dorthe Sletskovt
RTM Februar 2025

Til brug for bestyrelsen og direktionen følger her erklæring om forsikringsforholdene i Svendborg Forsyningsservice Holding A/S (Vand og affald) samt associerede selskaber.

Svendborg Vand og Affald A/S

Svendborg Forsyning A/S

Svendborg Spildevand A/S

Svendborg VE A/S

Forsikringsdækningen er i overensstemmelse med forsikringspolitikken, og Svendborg Forsyningsservice overholder samarbejdsaftalens forpligtelser til rapportering af væsentlige risikoændringer, så forsikringsdækningen er forsvarlig og uden væsentlige fejl og mangler.

Grundlaget for erklæringen

Erklæringen er baseret på indgået samarbejdsaftale mellem Svendborg Forsyningsservice og RTM.

Forsikringsprogrammet justeres løbende når Forsikringspolitikken gennemgås med Svendborg

Forsyningsservice 1 gang årligt, sidst gennemgået d. 27.05.2024.

Hvert år gennemgås og opdateres risikoen og sammenholdes med den eksisterende dækning, ligesom RTM løbende er i dialog med forsikringsselskaberne omkring forbedringer af vilkår, præmier mv.

Sidste møde er afholdt 27/5/24 med gennemgang af Svendborg Forsyningsservice' forsikringsprogram samt 2/12/2024 med overordnet gennemgang via Samaqua. Næste møde forventes i maj 2025. Vi afholder gerne møde før, måtte der opstå et behov herfor.

Agenda for næste mødet er

- Tilretning af Forsikringspolitik
- Gennemgang af Forsikringsoversigt
- Dialog omkring værdier, summer, omsætningstal og antal ansatte.

Udbud af forsikringsydelser

Svendborg Forsyningsservice' forsikringsprogram har i sammenslutning med Samaqua været i eu-udbud for at sikre de bedste og billigste produkter på markedet.

Efter endt eu-udbud er forsikringerne placeret ved Gjensidige med alle forsikringer. Resultatet af eu-udbuddet er baseret på nuværende forsikringsdækning og imødekommer fortsat i langt overvejende grad de betingelser og krav, der er for Svendborg Forsyningsservice og RTM. Forsikringsprogrammet tilgodeser således overordnet set fortsat Svendborg Forsyningsservice ønsker til afdækning af risici.

Implementering af policer efter eu-udbuddet er i gang, og der er afgivet dækningsbekræftelse på forsikringerne jf. tilbuddet via Samaqua. Policerne sendes løbende og den tilhørende forsikringsoversigt vil derfor også blive ajourført løbende.

Svendborg Forsyningsservice har valgt at følge en kvalitativ strategi, hvor der tages hensyn til de risici, der truer virksomheden, men samtidig valgt en selvrisiko så mindre skader afholdes af virksomheden.

De holdende forsikringsselskaber imødekommer i langt overvejende grad de betingelser og krav, der er for Svendborg Forsyningsservice og RTM. Forsikringsprogrammet tilgodeser således Svendborg Forsyningsservice' ønsker til afdækning af risici.

De holdende forsikringsselskaber er alle højt ratede, og RTM indleder kun samarbejde med forsikringsleverandører, der som minimum er A-rated og godkendt af finanstilsynet.

Svendborg Forsyningsservice har valgt at være u-forsikret for følgende risici:

Cyber risk (databedrageri, sabotage, virus etc. – cyber crime)

Miljøansvarsforsikring

Ovenstående er ikke udtømmende.

Konklusion

RTM vurderer, at Svendborg Forsyningsservice har en forsikringsdækning på markedskonforme vilkår og til konkurrencedygtige præmier. Der er i vid udstrækning tegnet forsikring for de forsikringsbare risici, trusler og krav, der ville kunne true virksomhedens fortsatte eksistens.

Dorthe Sletskov – Forsikringsmægler
RTM Vejle d. 25.02.2025.
tlf.nr. 81103494

Forsikringsoversigt

Svendborg Forsyningservice A/S
Ryttermarken 21
5700 Svendborg

Selskab	Policenr	Forsikringsart/dækning	kr.	Selvrisiko kr.	Hovedforfald	Årspræmie inkl. afgift	
Gjensidige	1375209	Ansvar			01/01	127.940	
		Erhverv og produktansvar	20.000.000	5.000			
		Behandling & Bearbejdning	5.000.000	5.000			
		I/K Skade	20.000.000	5.000			
		I/K Tab	10.000.000	5.000			
		Pludselig forurening	10.000.000	5.000			
		Fareafværgelse	2.000.000	5.000			
		Bygherreansvar	5.000.000	5.000			
		Medforsikrede: Svendborg Vejbelysning A/S Svendborg Spildevand A/S Svendborg Forsyningsservice A/S Svendborg VE A/S Svendborg Affald A/S					
		Omsætningsfordeling Koncern omsætning - 199.670.000					
Gjensidige	1386386	Arbejdsskade			01/01	308.209	
		3-årig, udløb 01.01.2028	(2025)	(2025)			
		Antal ansatte: Kontoransatte - 18 Anlæg/Tilsyn - 11 Drift = 52,5 fastansatte Håndværk - 7					
		I alt 88,5 ansatte					
		Dækning: Arbejdsskade	Jf. Lov	0			
AIG	50002382	Direktions- og bestyrelsesansvar			01/01	24.362	
		Forsikringssum incl. Sagsomkostninger	25.000.000	250.000 pr. skade for krav rejst i USA 0 kr. pr skade for krav i resten af verden			

Selskab	Policenr	Forsikringsart/dækning	kr.	Selvrisiko kr.	Hovedforfald	Årspræmie inkl. afgift
Gjensidige	4106685	Entreprise/montage			01/01	50.590
		3-årig, udløb 01.01.2028	(2025)	(2025)		
		Allrisk for bygge/anlægsarbejde	30.000.000	25.000		
		Allrisk Bestående bygninger	5.000.000	25.000		
		Entrepriseansvar	10.000.000	25.000		
		Allrisk montagearbejde	15.000.000	25.000		
		Allrisk for eksisterende løsøre	5.000.000	25.000		
		Omsætning budget 2025: Vejbelysning: 10.788.220 kr. Vand: 31.407.790 kr. Spildevand: 106.671.950 kr. Affald: 80.081.470 kr. Forsyningsservice: 69.113.000 kr.				
Tryg Forsikring	682100006074	Kollektiv ulykke			01/01	4.025
		Invaliditet	3.428.076			
		Død	3.428.076			
		Tandskade	Efter regning			
		Omfatter direktør Ole Stensberg Øgelund				
AIG	52001257	Kriminalitet			01/01	16.402
		Forsikringssum	5.000.000	100.000		

Selskab	Policenr	Forsikringsart/dækning	kr.	Selvrisiko kr.	Hovedforfald	Årspræmie inkl. afgift
Gjensidige	7842895	Motor			01/01	22.278
		Flådeforsikring for biler og lastbiler for Svendborg Forsyningservice A/S		,		
		Dækninger biler:				
		Ansvar	Jf. Lov	0		
		Kasko	Se policen	10.000		
		Førerulykke v. invaliditet	1.500.000	0		
		Førerulykke v. død	750.000			
		Dækning for lastbiler:				
		Ansvar	Jf. Lov	0		
		Kasko	Se policen	10.000		

Svendborg Forsyningsservice A/S
Ryttermarken 21
5700 Svendborg

Den 25/02/2025

Side 4/10

Selskab	Policenr	Forsikringsart/dækning	kr.	Selvrisiko kr.	Hovedforfald	Årspræmie inkl. afgift
Europæiske Rejseforsikring	50020339	Rejse			01/01	15.001
Afventer fornyelse		Akut sygdom og tilskadekomst	Ubegrænset			
		Graviditet og fødsel	Ubegrænset			
		Psyolog eller psykiater	15.000			
		Udgifter til lokaltransport	Ubegrænset			
		Hotellophold og fortæring	Ubegrænset			
		Kompensation ved sygemelding	12.000			
		Smertestillende tandbehandling	Ubegrænset			
		Tandskade	Ubegrænset			
		Fysioterapi og kiropraktik	10.000			
		Lægelig fejlbehandling	1.000.000			
		Krisehjælp	Ubegrænset			
		Hjemtransport	Ubegrænset			
		Begravelsesudgifter i udlandet	Ubegrænset			
		Ledsagelse	Ubegrænset			
		Tilkaldelse	Ubegrænset			
		Bagageforsinkelse	4.000			
		Erhvervsevnetab	Inkluderet			
		Transport hjem-arbejde	10.000			
		Hjælpemiddel v. invaliditet	50.000			
		Teknisk ændring af nærmiljø	60.000			
		Genoptræning og omskoling	60.000			
		Koma	100.000			
		Død v. ulykke	849.460			
		Invaliditet v ulykke	1.359.134			
		Bagageforsinkelse	4.000			
		Bagage	36.020			
		Kontanter	5.000			
		Rejsedokumentation	30.000			
		Merudgift til politiraport	15.000			
		Evakuering	Ubegrænset			
		Forlænget ophold pga. tilbageholdelse	50.000			
		Ekstraudgifter ved myndighedsafspærring	6.000			
		Eftersøgning og redning	250.000			
		Gidselkompensation	750.000			
		Privatansvar - personskade	10.000.000			
		Privatansvar - tingskade	10.000.000			
		Global juridisk assistance	250.000			
		Sikkerhedsstillelse/kaution	100.000			
		Rejsedage:				

Oversigten er kun et kortfattet resume. Police og betingelser vil altid være gældende.

Svendborg Forsyningsservice A/S
Ryttermarken 21
5700 Svendborg

Den 25/02/2025

Side 5/10

Selskab	Policenr	Forsikringsart/dækning	kr.	Selvrisiko kr.	Hovedforfald	Årspræmie inkl. afgift
Verden - 1						

Selskab	Policenr	Forsikringsart/dækning	kr.	Selvrisiko kr.	Hovedforfald	Årspræmie inkl. afgift
Gjensidige	7864884	Motor			01/01	101.264
		Flådeforsikring for biler og påhængsvogne for Svendborg Affald A/S				
		Dækninger biler:				
		Ansvar	Jf. Lov	0		
		Kasko	Se policen	10.000		
		Førerulykke	500.000	0		
		Dækning arbejdsmaskiner:				
		Ansvar	Jf. Lov	0		
		Kasko	Se policen	10.000		
		Brand	Se policen	0		
		Dækning for lastbiler:				
		GMB max 1.500.000				
		Ansvar	Jf. Lov	0		
		Kasko	Se policen	10.000		
		Førerulykke:				
		Sum ved invaliditet	1.500.000			
		Sum ved død	750.000			
		Dækning for lastbiler:				
		Egne varer Max 1.400.000				
		Ansvar	Jf. Lov	0		
		Kasko	Se policen	10.000		

FORSIKRINGSOVERSIGT

Svendborg Forsyningsservice A/S
Ryttermarken 21
5700 Svendborg

Den 25/02/2025

Side 7/10

Selskab	Policenr	Forsikringsart/dækning	kr.	Selvrisiko kr.	Hovedforfald	Årspræmie inkl. afgift
Gjensidige	8540311	Entreprise/montage			01/01	201.320
Afventer fornyelse		Entrepriseforsikring - Ny hovedpumpestation på Svendborg Havn				
		Brand bygge/anlægsarbejde	82.950.000	25.000		
		All Risks for bygge/anlægsarbejder	82.950.000	25.000		
		All Risks for bestående bygninger	1.000.000	25.000		
		Entrepriseansvar	1.000.000	25.000		
		Entrepriseperiode 19.09.2022 - 31.12.2024				
Gjensidige	7866474	Motor			01/01	56.852
		Flådeforsikring for biler og påhængsvogne for Svendborg spildevand A/S				
		Dækninger biler:				
		Ansvar	Jf. Lov	0		
		Kasko	Se policen	10.000		
		Dækning påhængsvogne:				
		Kasko	Se policen	10.000		
		Brand	Se policen	0		
		Dækning for lastbiler:				
		Ansvar	Jf. Lov	0		
		Kasko	Se policen	10.000		
		Førerulykke for person/varebiler:				
		Sum ved invaliditet	1.500.000			
		Sum ved død	750.000			

Svendborg Forsyningsservice A/S
Ryttermarken 21
5700 Svendborg

Den 25/02/2025
Side 8/10

Selskab	Policenr	Forsikringsart/dækning	kr.	Selvrisiko kr.	Hovedforfald	Årspræmie inkl. afgift
Protector Forsikring	3602948	All-Risk			01/09	84.688
Gjensidige	3302405	Entreprise			01/06	212.560
Gjensidige	702451	Entreprise/montage			01/01	27.519

Svendborg Forsyningsservice A/S
Ryttermarken 21
5700 Svendborg

Den 25/02/2025

Side 9/10

Selskab	Policenr	Forsikringsart/dækning	kr.	Selvrisiko kr.	Hovedforfald	Årspræmie inkl. afgift
Gjensidige	7861241	Motor			01/01	30.470
		Flådeforsikring for biler og arbejdsmaskiner -Svendborg Vand A/S				
		Dækninger for bil:				
		Ansvar	Jf. Lov	0		
		Kasko	Se policen	10.000		
		Førerulykke	500.000	0		
		Dækning for lastbil:				
		Ansvar	Jf. Lov	0		
		Kasko	Se policen	10.000		
		Brand	Se policen	0		
		Dækning for påhængsvogn:				
		Kasko	Se policen	10.000		
		Brand	Se policen	0		
		Førerulykke for person/varebiler:				
		Sum ved invaliditet	1.500.000			
		Sum ved død	750.000			
		Dækning for arbejdsmaskine				
		Ansvar	Jf. Lov	0		
		Kasko	Se policen	10.000		
		Brand	Se policen	0		
		Dækning for fejmaskine				
		Ansvar	Jf. Lov	0		

Svendborg Forsyningsservice A/S
Ryttermarken 21
5700 Svendborg

Den 25/02/2025
Side 10/10

Selskab	Policenr	Forsikringsart/dækning	kr.	Selvrisiko kr.	Hovedforfald	Årspræmie inkl. afgift
Gjensidige	3376355	Motor			01/01	12.170
		EB21590		(2025)		
		Ford Transit 68kWh Årgang 2024				
		Lastbil - egne varer				
		Værdi: 1.400.000 kr. Vægt: 4.250 kg.				
		Dækninger:				
		Ansvar		1		
		Kasko		10.000		

Forsikrings- og pensionspolitik 2025 / 2026
for
Svendborg Forsyningservice A/S

INDLEDNING	2
BYGNINGSFORSIKRING	3
LØSØREFORSIKRING	4
PRODUKTIONSUDSTYR/TEKNISK Udstyr	5
DRIFTSTABSFORSIKRING	6
ANSVAR	7
MOTORKØRETØJ	8
TRANSPORT	9
MEDARBEJDERE	10
PENSION	11
ADMINISTRATION OG ANSVARSOMRÅDE	13
UNDERSKRIFTER	14

Dato for gennemgang af forsikringspolitik
27/05/2024

INDLEDNING

Forsikringspolitikken for Svendborg Forsyningsservice A/S har til formål at fastlægge de overordnede rammer for sikring og forsikring af personer, ting og øvrige interesser, der knytter sig til virksomheden.

Det skal således sikres, at forsikringsbare risici løbende vurderes og sikres og forsikres på en sådan måde, at virksomheden ikke udsættes for alvorlige økonomiske tab i forbindelse med indtrufne skader og erstatningspådragende handlinger.

Denne forsikringspolitik skal ajourføres minimum en gang årligt.

RTM A/S

BYGNINGSFORSIKRING

	Ønskes tegnet	Ønskes ikke tegnet	Ikke aktuelt	Er tegnet	RTM anbefaler tegning	Tilbud ønskes	Bemærkninger: SIKKERHEDSFORSKRIFTER - Gasmotorer-, generatorer- og kedler - Ladestationer / Anvendelse af motorredskaber, DBI vej. 21 - Udendørs brandbart oplag - Brandfarlige væsker: - Varmt arbejde - Termografering Aktivliste vil til en hver tid være gældende for dækning og
All-risks betingelser				X			
Nyværdi				X			
Dagsværdi		X					
Brand, lynnedslag m.v				X			
Kortslutningsskade				X			
Svampe- og insektskade		X					tilvalg
Anden bygningsbeskadigelse				X			
Udvendigtproduktionsudstyr				X			
Bygningsrelateret udstyr				X			
Skjulte rør incl. stikledninger				X			
Skjulte rør excl. stikledninger		X					
Markiser				X			
Husejeransvar				X			
Restværdi				X			50%
Huslejetab				X			Se policen
Oprydningsomkostninger				X			
Glas		X					tilvalg
Sanitet		X					tilvalg
Skilte				X			
Lovliggørelse				X			Se policen
Ombygning/tilbygning/vedlige				X			
Jordskadedækning				X			Se policen
Terrorforsikring				X			Statslig ordning NBCR-terror
Termografering							Skal foretages min. hvert 3 år - El-, styretavler og truckladere
Selvrisiko				X			Generelt 10.000 Se dog police og respektive betingelser
Hærværk		X					tilvalg

LØSØREFORSIKRING

Medforsikret:	Ønskes tegnet	Ønskes ikke tegnet	Ikke aktuelt	Er tegnet	RTM anbefaler tegning	Tilbud ønskes	Bemærkninger:
							Aktivliste vil til en hver tid være gældende for dækning og summer hvorfor I bedes holde denne opdateret og underrette RTM ved evt. ændringer.
All-risks betingelser				X			Anden pludselig skade.
Brand-, tyveri- og vandskade				X			
BRAND							
Indeks- og investering for maskiner/driftsudstyr			X				
Kortslutningsskade				X			
Deklaration på varer/emballage			X				
Oprydningsomkostninger				X			Se policen
Bygningsmæssige forbedringer (bekostet af lejer)				X			Hvis nævnt i aktivlisten
Løsøre under åben himmel				X			brand- og kortslutningsforsikring DKK 2.000.000
Løsøre i skurvogne, containere m.v				X			DKK 500.000
TYVERI							
Låseomstilling				X			DKK 50.000
Penge i alm. gemme				X			DKK 5.000
Penge i pengeskab				X			DKK 25.000
Ran og røveri under transport				X			15% af forsikringssummen, højst 250.000
VAND							
Løsøre direkte på kældergulv				X			Skal være hævet min. 40 cm Dog maks 1 mio løsøre dækning, hvis direkte på gulv
ANDET							
Genfremstillingsomkostninger				X			
Udvendigt produktionsudstyr				X			medforsikret under bygning - se policen
Overtid, søn- og helligdage forceringsomkostninger				X			
Utilsigtet underforsikring				X			
Entrepriseforsikring				X			
Akkvisitionsklausul				X			DKK 50.000.000
Varemærkeklausul			X				
Køle/frostvarer			X				
Terrordækning				X			Statslig ordning NBCR-terror
Montageforsikring				X			
Selvrisiko				X			Generelt 10.000 Se dog police og respektive
Subsidiær dækning for 3. mands løsøre				X			hvis med på aktiv listen
Løsøre udenfor forsikringsstedet				X			hvis med på aktiv listen
Byggepladsdækning				X			Se police
Sikringsniveau				X			10 / 20

PRODUKTIONSUDSTYR/TEKNISK UDSTYR

	Ønskes tegnet	Ønskes ikke tegnet	Ikke aktuelt	Er tegnet	RTM anbefaler tegning	Tilbud ønskes	Bemærkninger:
AMBULANT							
Overalt i Danmark				X			DKK 2.000.000 - Løsøre i container o.l. DKK 500.000
Overalt i Europa		X					
Overalt i hele verden		X					
EDB ANLÆG							
Kasko excl. brand, indbudstyveri og vandskade		X					
Maskindriftstab		X					
Overtid, søn- og helligdage Forceringsomkostninger		X					
Databærer (Software)		X					
EDB-meromkostningsforsikring		X					
Bærbart EDB udstyr		X					
Selvrisiko		X					
PRODUKTIONSMASKINER							
Kasko excl. brand, indbudstyveri				X			for Giant V761Tele (læssemaskine),
Maskindriftstab		X					
Meromkostningsforsikring		X					
Overtid, søn- og helligdage Forceringsomkostninger		X					
Selvrisiko				X			
Montageforsikring		X					
Selvrisiko		X					

DRIFTTABSFORSIKRING

	Ønskes tegnet	Ønskes ikke tegnet	Ikke aktuelt	Er tegnet	RTM anbefaler tegning	Tilbud ønskes	Bemærkninger:
All-risks betingelser			X				
Branddriftstab			X				
Dækningsperiode			X				
Tyveri			X				
Vandskade			X				
Direkte løn			X				
Leverandørdriftstab		X					
Aftagerdriftstab		X					
Erstatningsbegrænsning			X				
Restværdidriftstab			X				
Lovliggørelsesdriftstab			X				
Svigtende energiforsyning ved brandskade på værket		X					
Reguleringsaftale			X				
Meromkostning				X			DKK 10.000.000
Avancetabsforsikring		X					
Debitorforsikring		X					
Garantiforsikring		X					
Politisk risiko		X					
Nøglepersonforsikring		X					
Katastrofeplan							

ANSVAR

Medforsikret:	Ønskes tegnet	Ønskes ikke tegnet	Ikke aktuelt	Er tegnet	RTM anbefaler tegning	Tilbud ønskes	Bemærkninger:
Erhvervsansvar				X			
Produktansvar				X			
Ingrediens- og komponentsskade				X			
Ingrediens- og komponenttab				X			
Behandling/bearbejdning				X			
Pludselig forurening				X			
Miljøansvar - Gradvis - Incl. oprydning på egen grund		X					
Fareafværgelse				X			
Genkøb af sum				X			
Retshjælp		X					Tilbudt 2021 KK 136357 - FT takker nej.
Products Recall forsikring		X					
Hus- og grundejeransvar				X			
Graveansvar (inkl. bygning)				X			
Løfteansvar (kran)				X			
Salgs- og leveringsbetingelser				X			
Excess Automobil Liability			X				
Direktions- og bestyrelsesansvarforsikring				X			
Sociale aktiviteter, foreninger				X			
Professionel rådgiveransvar						X	KK 127499 - Indhent tilbud, mindre egenprojektering
Kontamineringsforsikring		X					
Produktsabotage		X					
Kriminalitetsforsikring				X			
Netbankforsikring				X			
Cyber Risks		X					
Projektansvarforsikring		X					
Installatøransvar		X					
Laboratorieansvar		X					
Indirekte tab (alene)		X					
Selvrisiko				X			
Off-shore/militær/fly		X					

MOTORKØRETØJER

	Ønskes tegnet	Ønskes ikke tegnet	Ikke aktuelt	Er tegnet	RTM anbefaler tegning	Tilbud ønskes	Bemærkninger:
FÆLLESPOLICE/ ENKELTPOLICE				X			
PERSONBILER							
Ansvar				X			
Kasko				X			
Glasskader		X					
Friskader		X					
GPS-Sporing				X			Ved nyværdi over 600.000
Bilafsavn		X					
Førerulykke				X			
Selvrisiko				X			
VAREBILER/LASTBILER							
Ansvar				X			
Kasko		X		X			
Glasskader		X					
Friskader		X					
GPS-Sporing				X			Ved nyværdi over 600.000
Bilafsavn		X					
Førerulykke				X			
Selvrisiko				X			
TRAILER/ANHÆNGER							
Kasko				X			Se police for omfattede enheder
ARBEJDSMASKINER							
Ansvar				X			
Kasko				X			Se police for omfattede enheder
Brand				X			Se police for omfattede enheder
Forhandler-/værksted		X					
Selvrisiko				X			

TRANSPORT

	Ønskes tegnet	Ønskes ikke tegnet	Ikke aktuelt	Er tegnet	RTM anbefaler tegning	Tilbud ønskes	Bemærkninger:
Fra leverandør		X					
Intern transport		X					
Til aftager		X					
Udstillingsforsikring		X					
Egne instrumenter i egen bil		X					NEJ TAK - 21/06/2021 KK 131676
Egne værktøjer i egne biler		X					NEJ TAK - 21/06/2021 KK 131676
Varer i egne biler		X					NEJ TAK - 21/06/2021 KK 131676
Mellem udenlandske pladser		X					
Returvarer		X					
Varer til forarbejdning		X					
Krigsdækning		X					
Ikke faktureret varer		X					
Under ophold/transit		X					
Imaginær avance		X					
Temperaturskader		X					
Skjulte skader (90 dage)		X					
Uanset forsikringsrådighed		X					
Indbaksning/løftedækning		X					
Varemærkeklausul		X					
Omsætningsbestemt præmieberegning		X					
Transportdrifftab		X					
Fragtføreransvar		X					
Speditøransvar		X					
Stevedoreansvar		X					
Montageforsikring		X					
Selvrisiko		X					

MEDARBEJDERE

	Ønskes tegnet	Ønskes ikke tegnet	Ikke aktuelt	Er tegnet	RTM anbefaler tegning	Tilbud ønskes	Bemærkninger:
ARBEJDSSKADEFORSIKRING							
Arbejdsskade ulykke				X			
Arbejdsskade sygdom				X			
Arbejdsledelsessystem							Fx ISO 45001, DS49001, EMAS, ISO 14001, KSM, M System, DAF
KOLLEKTIV ULYKKE							
Kollektiv ulykkesforsikring				X			Alene Ole Stensberg Øgelund
Autoulykkesforsikring				X			
Tandskedeforsikring		X					
REJSEFORSIKRING							
Sygdom/Hjemtransport				X			
Rejseulykke				X			
Bagage				X			
Bagageforsinkelse				X			
Privatansvar				X			
Overfaldsdækning				X			
Erstatningsrejse				X			
Tilkald privat/erhverv				X			
Rejseliv		X					
Sygeledsagelse				X			
Kautionsretshjælp/ sikkerhedsstillelse				X			
Danmarksrejser		X					
Udstationeringsforsikring		X					
Kidnapning/løsepenge							SKAL holdes hemmelig
Krigsdækning		X					
Eventforsikring		X					

BusinessGuard

Bestyrelses- og Direktionsansvarsforsikring

Tilbud/Policensummer: 50.0.02.382-13

1. Oplysninger om forsikringstager

Forsikringstager : Svendborg Forsyning A/S
CVR nr. : 33 25 42 88

2. Periode

(a) Forsikringsperioden : Fra kl. 00.01 den 01. januar 2025
Er aftale om automatisk fornyelse af tegningsperioden truffet, fornys forsikringen for 1 år ad gangen, medmindre forsikringen opsiges senest 30 dage før hovedforfaldsdatoen, jf. policetillægget "Automatisk fornyelse".

(b) Hovedforfald : 01. januar

(c) Kontinuitetsdato : 01. januar 2012

3. Forsikringsomfang, forsikringssummer og selvrisiko

(a) Forsikringssum : DKK 25.000.000 pr. skade og i alt pr. år.

(b) Udvidelser : Følgende undersummer er en del af og ikke i tillæg til forsikringssummen som anført under pkt. 3 (a) ovenfor.

5.1 Udvidet Opdagelsesperiode

Dækket – Fuld forsikringssum

5.2 Livsvarig Opdagelsesperiode for Fratrådte Sikrede

Dækket – Fuld forsikringssum

5.3 Ledelsesansvar udenfor Koncernen

Dækket – Fuld forsikringssum

5.4 Employment Practices Claims

Dækket – Fuld forsikringssum

5.5 Repræsentation ved Undersøgelse

Dækket – Fuld forsikringssum

5.6 Forundersøgelse

Dækket - Undersum DKK 750,000

5.7 Punitive Damage

Dækket – Fuld forsikringssum

5.8 Omkostninger til genetablering af Renommé

Dækket – Fuld forsikringssum

5.9 Nødsituationsomkostninger

Dækket – Undersum 20% af forsikringssummen

5.10 Person- og Tingsskade

Dækket – Undersum 20% af forsikringssummen

5.11 Arbejdsmiljøbegrundede dødsfald

Dækket – Fuld forsikringssum

5.13 Kautiøn, Frihedsberøvelse og Beslaglæggelse af Aktiver

Dækket – Fuld forsikringssum

5.14 Udleveringsomkostninger

Dækket – Fuld forsikringssum

5.15 Sikredes Bo

Dækket – Fuld forsikringssum

5.16 Sikredes Partner eller Ægtefælle

Dækket – Fuld forsikringssum

(c) Selvrisiko : Koncernens skadesløsholdelse, jf. pkt. 8 i betingelserne:

DKK 250.000 pr. skade for krav rejst i USA.

DKK 0 pr. skade for krav rejst i resten af verden.

4. Vilkår

Forsikringsbetingelser : BusinessGuard Bestyrelses- og Direktionsansvarsforsikring
12.2014 (tilpasset automatisk fornyelse)

Geografisk område : Hele Verden

Særlige betingelser : Policetillæg nr. 1 Udvidelse for bøder
Policetillæg nr. 2 Automatisk fornyelse
Policetillæg nr. 3 Geografisk Begrænsning

Lokalpolicer : Nærværende forsikring indeholder ikke udstedelse af lokalpolicer.

FOS skatter : Det er mellem parterne forstået og aftalt, at denne police ikke indeholder distribuering af FOS skatter.

Forsikringsskatter (generelt udenfor EU) : Det er mellem parterne forstået og aftalt, at denne police ikke indeholder distribution af forsikringsskatter udenfor EU.

5. Præmie

Årlig præmie : DKK 24.097 eksklusiv mæglerprovision.

6. Udvidet opdagelsesperiode

Udvidet opdagelsesperiode, jf. betingelserne pkt. 5.1.1.

12 måneder for 75% af forsikringspræmien anført under pkt. 5,
eller
24 måneder for 125% af forsikringspræmien anført under pkt. 5,
eller
36 måneder for 150% af forsikringspræmien anført under pkt. 5,
eller
72 måneder for 250% af forsikringspræmien anført under pkt. 5.

7. Skatter og afgifter

Skadeforsikringsafgift : Skadeforsikringsafgiften berigtiges i henhold til skadeforsikringsafgiftsloven.

8. Forsikringsmægler

Forsikringsmægler : RTM

9. Selskab og kontakter

Selskab : AIG Europe S.A.
Bryggernes Plads 2
1799 København V
Danmark

Kontakt : Policeudstedelse m.v.:
Aigdk@aig.com

Email til brug for anmeldelse af skade:
FLCA.ClaimsDenmark@aig.com.

10. Udstedelse

Dato : 30.09.2024.

Bestyrelses- og direktionsansvarsforsikring

Policetillæg nr. 1

1 Udvidelse for bøder

Dette policetillæg udgør en integreret del af nærværende police udstedt af AIG.

1.1 Uanset betingelsernes undtagelse 6.4 og i tillæg til direkte formuetab er forsikringen udvidet til at dække bøder pålagt en sikret, som følge af en administrativ eller offentlig undersøgelse, granskning eller efterforskning iværksat af en offentlig myndighed i forbindelse med dennes undersøgelse af koncernens forhold, med mindre at:

1. bøden er pålagt i forbindelse med sikredes faktiske forsætlige skadeforvoldelse eller retsbrud; eller
2. bøden er af strafferetlig karakter; eller
3. bøden ikke er forsikringsbar under (a) anvendelse af den lovgivning, policen er underlagt eller (b) i den jurisdiktion eller under anvendelse af lovgivningen i det land eller den stat, hvor bøden er pålagt; eller
4. bøden er pålagt i forbindelse med nogen form for overtrædelse af skatteretlige regler eller regulering

1.2 Det samlede forsikringssum til rådighed for alle bøder pålagt alle sikrede under denne udvidelse er begrænset til en undersum på DKK 15.000.000 pr. skade og i alt pr. år, hvilket er en del af og ikke i tillæg til forsikringssummen jf. pkt. 3 på policen.

Uanset ovenstående skal denne udvidelse ikke omfatte bøder pålagt i eller under anvendelse af lovgivningen i USA.

Alle andre forhold er uændret gældende.

Bestyrelses- og direktionsansvarsforsikring

Policetillæg nr. 2

1 Automatisk fornyelse

Dette policetillæg udgør en integreret del af nærværende police udstedt af AIG.

Betingelsernes pkt. 16 "Forsikringens ophør" slettes i sin helhed og erstattes af følgende:

- 1.1 Forsikringsaftalen fornys automatisk for en ny 12 måneders policeperiode, jf. pkt. 2 (a) på Policen, på uændrede betingelser og til uændret præmie, medmindre et af følgende forhold foreligger inden 30 dage forud for hovedforfaldsdato:
1. Der er anmeldt krav eller omstændigheder som kan føre til krav under policen,
 2. Der er sket ændring i et lovgrundlag, som forhindrer AIG Europe S.A. i at fortsætte policen på de aftalte betingelser og vilkår,
 3. Der er ikke betalt præmie,
 4. Forsikringstageren har registreret eller stiftet juridisk enhed i USA eller nogen stat, territorium eller besiddelse herunder,
 5. Forsikringstageren er begyndt at drive virksomhed som en Finansiell Institution. Finansiell Institution defineres som: nogen form for bank, forsikringsselskab, og/eller forskelligartet finansiell virksomhed, herunder men ikke begrænset til børsrådgiver- eller investerings virksomhed,
 6. Forsikringstageren eller koncernen udsteder eller registrerer værdipapirer ved offentligt udbud.
 7. Der er sket risikoforandringer for forsikringstager, jf. de generelle betingelsernes pkt. 14 eller forsikringstager har været i eller er under rekonstruktion, likvidation eller er under konkursforhandlinger eller er gået konkurs.
- 1.2 Forsikringsaftalen kan af enhver af parterne opsiges med en (1) måneds skriftligt varsel til en hovedforfaldsdato.

Alle andre forhold er uændret gældende.

Bestyrelses- og direktionsansvarsforsikring

Endorsement no. 3

Indskrænkning af Dækket Territorie

Det er hermed aftalt, at nærværende forsikring ændres som følger:

Uanset om andet måtte være vedtaget for nærværende forsikring, herunder i eventuelle bilag, tillæg eller ændringer til forsikringen, vil der ikke kunne opnås dækning under nærværende forsikring for noget krav, retslige skridt eller søgsmål anlagt, forfulgt eller opretholdt i det **Specificerede Område**, bortset fra beløb påført uden for det **Specificerede Område** af en fysisk person uden for det **Specificerede Område** til at forsvare et krav, retslige skridt eller søgsmål anlagt, forfulgt eller opretholdt i det **Specificerede Område**, men alene i det omfang sådanne beløb er dækket andet sted i forsikringsbetingelserne.

I dette tillæg skal det "**Specificerede Område**" betyde:

- a. Belarus eller
- b. Rusland som anerkendt af de Forenede Nationer (eller dets territorier, herunder territorialfarvande, eller protektorater over hvilke det har juridisk kontrol, dog alene hvor sådan juridisk kontrol er anerkendt af de Forenede Nationer).

I tilfælde af uoverensstemmelser mellem vilkårene i dette tillæg og de øvrige gældende forsikringsvilkår vil vilkårene i dette tillæg til enhver tid have forrang, bortset fra anvendelse af undtagelsen vedrørende økonomiske sanktioner.

Hvis en bestemmelse i dette tillæg er eller på noget tidspunkt bliver ugyldig, ulovlig eller ikke kan håndhæves i henhold til lovgivningen eller anden retslig regulering, vil en sådan bestemmelse i nødvendigt omfang blive betragtet som udgået af tillægget, mens gyldigheden, lovligheden og håndhævelsen af resten af tillægget ikke påvirkes heraf.

ALLE ANDRE VILKÅR, BETINGELSER OG UNDTAGELSER ER UÆNDREDE.

© American International Group, Inc. Alle rettigheder forbeholdes.

BusinessGuard

Bestyrelses- og Direktionsansvarsforsikring

Forsikringsbetingelser 12.2014

(Opdateret vilkår for D&O policer med automatisk fornyelse -07.03.2024)

1	Sikrede
1.1	Sikrede under forsikringen er enhver fysisk person, som er tidligere, nuværende eller kommende medlem af bestyrelse og/eller direktion eller tilsvarende ledelsesorgan i koncernen, herunder de facto medlemmer og shadow directors, samt enhver tidligere, nuværende eller kommende ansat i koncernen, som vil kunne pådrage sig et personligt ledelsesansvar. Sikrede er også øvrige ansatte i koncernen som medsagsøgte sammen med direktions- og/eller bestyrelsesmedlem i koncernen for et krav, hvilket denne påstår at have assisteret eller medvirket til.
1.2	Som koncern anses forsikringstageren og dennes datterselskaber, hvorved forstås juridiske enheder, hvori forsikringstageren på tidspunktet for forsikringens ikrafttrædelse, jf. pkt. 2 (a) på policen, direkte eller indirekte: (i) besidder mere end halvdelen af aktiekapitalen/anpartskapitalen; eller (ii) kontrollerer flertallet af stemmerettighederne; eller (iii) har ret til at udpege flertallet af bestyrelsesmedlemmerne; eller (iv) ved vedtægt eller aftale i øvrigt har kontrol over den juridiske enhed, og som er 100 % konsolideret ind i forsikringstagerens koncernregnskab; eller (v) på grundlag af aftale med andre ejere råder over flertallet af stemmerettighederne, og som er 100 % konsolideret ind i forsikringstagerens koncernregnskab; eller (vi) øvrige juridiske enheder nævnt under "Øvrige virksomheder", jf. pkt. 1 på policen: "Forsikringstager".
1.3	Som del af koncernen anses tillige alle juridiske enheder, hvori koncernen tidligere har haft en indflydelse, som beskrevet i pkt. 1.2 (i)–(v) ovenfor.
1.4	Forsikringen omfatter automatisk de juridiske enheder som stiftes eller overtages efter forsikringens ikrafttrædelse, jf. pkt. 2 (a) på policen, hvori koncernen får indflydelse, som beskrevet i pkt. 1.2 (i)–(vi), med undtagelse af juridiske enheder der:

- (i) a. er børsnoteret, men ikke har dets værdipapirer noteret på nogen børs eller marked i USA, eller
- b. er registreret eller stiftet i USA, og
- har samlede aktiver der overstiger 25 % af de samlede konsoliderede aktiver i koncernen på policens ikrafttrædelsesdato, eller
- (ii) har og fortsætter med at have værdipapirer noteret på nogen børs eller marked i USA.

I tilfælde, hvor fremtidige stiftede eller overtagede juridiske enheder efter policeperiodens ikrafttræden, jf. pkt. 2 (a) på policen, falder ind under pkt. 1.4 (i) – (ii) ovenfor, dækkes disse som en del af koncernen i enten 60 dage fra første overtagelse eller stiftelse, eller indtil forsikringsperioden udløber, alt afhængigt af hvilken dato der kommer først.

- 1.5 Dækning for ethvert krav mod en sikret er betinget af at dette vedrører handlinger eller undladelser begået mens den juridiske enhed var en del af koncernen.

2 Forsikringens omfang

- 2.1 (i) Forsikringsselskabet vil:
- a. betale på vegne af sikrede enhver erstatning for formuetab som følge af krav rejst første gang mod sikrede for personligt ledelsesansvar i forsikringsperioden, i det omfang sikrede ikke er blevet skadesløsholdt af koncernen, eller
 - b. godtgøre eller betale på vegne af koncernen enhver erstatning for formuetab som følge af krav rejst første gang mod sikrede for personligt ledelsesansvar i forsikringsperioden, i det omfang koncernen eller en juridisk enhed har skadesløsholdt sikrede.
- (ii) Ved krav forstås:
- a. ethvert søgsmål eller retsskridt rejst mod sikrede med påstand om erstatning, eller
 - b. ethvert skriftligt krav om erstatning, eller
 - c. en strafferetlig sigtelse direkte mod sikrede, eller
 - d. en administrativ eller offentlig proces eller sag vedrørende sikredes handlinger, eller
 - e. civilretlig, strafferetlig, administrativ eller offentlig undersøgelse, granskning eller efterforskning af en sikret:

1. når sikrede skriftligt er identificeret af en undersøgende myndighed som værende genstand for en procedure, som beskrevet ovenfor i pkt. 2.1 (ii) e, eller
2. når sikrede af en international eller lokal myndighed, som regulerer handelen med værdipapirer, har modtaget stævning,

som følge af en faktisk eller påstået ansvarspådragende handling eller undladelse, der medfører ledelsesansvar for sikrede i dennes egenskab af bestyrelsesmedlem, direktionsmedlem eller anden sikret i koncernen, eller for andre forhold, hvor der rejses krav mod sikrede udelukkende på grund af sikredes position som bestyrelsesmedlem, direktionsmedlem eller anden sikret i koncernen.

- 2.2 Forsikringen betaler rimelige omkostninger til sikredes forsvar i forbindelse med et krav. Omkostningerne betales på vegne af sikrede, efterhånden som de påløber.

Forsvarsomkostninger omfatter også rimelige omkostninger til indhentelse af ekspertudtalelse og –evaluering (ikke medregnet omkostninger til løn, honorar eller anden godtgørelse eller andre omkostninger til sikrede), herunder udarbejdelse af rapport, i forbindelse med forberedelse af forsvar af et dækket krav.

Betaling af forsvarsomkostninger er betinget af forsikringsselskabets forudgående skriftlige godkendelse, jf. dog. pkt. 5.9.

3 Forsikringsperioden

- 3.1 Forsikringen dækker krav, som første gang rejses mod sikrede i forsikringsperioden, jf. pkt. 2 (a) på policen.
- 3.2 Krav anses som rejst, når sikrede modtager første skriftlige henvendelse herom. Krav, som er rejst mod sikrede i forsikringsperioden, jf. pkt. 2 (a) på policen, men som anmeldes senere end 12 måneder efter forsikringsperiodens udløb, dækkes ikke.
- 3.3 Endvidere dækker forsikringen krav rejst i forsikringsperioden, jf. pkt. 2 (a) på policen, der udspringer af omstændigheder, der vil kunne give anledning til krav dækket under forsikringen, jf. betingelsernes pkt. 10.3, såfremt sådanne omstændigheder anmeldes indenfor forsikringsperioden, jf. pkt. 2 på policen, med detaljerede oplysninger om grundlaget for erstatningsansvaret.

4 Geografisk område

Medmindre andet er anført i pkt. 4 på policen eller i policetillæg, dækker forsikringen krav rejst i hele verden.

5 Dækningsudvidelser

Forsikringens øvrige vilkår og undtagelser gælder for nedenstående udvidelser i den udstrækning, de ikke specifikt er fraveget.

5.1 Udvidet opdagelsesperiode

5.1.1 Hvis forsikringen ikke fornyes og forsikring, der omfatter bestyrelses- og direktionsansvar eller lignende dækning, herunder nogen anden udvidet opdagelsesperiode, ikke tegnes andetsteds, gælder for nærværende forsikring en opdagelsesperiode på 60 dage efter forsikringens ophør.

Derudover er forsikringstageren berettiget til en udvidet opdagelsesperiode som anført i policens pkt. 6, hvis der fremsættes skriftligt anmodning derom, og den i policens pkt. 6 anførte præmie betales senest 30 dage efter præmiens opkrævning. Præmien er fuldt optjent, når den udvidede opdagelsesperiode er begyndt, og kan ikke refunderes.

5.1.2 Køb af en udvidet opdagelsesperiode berettiger sikrede til at anmelde krav, som rejses i den udvidede opdagelsesperiode, og som vedrører:

- (i) ansvarspådragende handlinger eller undladelser begået før udløb af forsikringsperioden, eller
- (ii) offentlig undersøgelse, efterforskning eller granskning, udlevering, kaution, frihedsberøvelse og beslaglæggelse af aktiver, som er indtrådt eller vedrører omstændigheder, som er indtrådt før udløb af forsikringsperioden.

5.1.3 I tilfælde af risikoforandringer, jf. betingelsernes pkt. 14, eller i forbindelse med konkurs, likvidation, rekonstruktion eller lignende foranstaltninger i Danmark eller andre jurisdiktioner, bortfalder forsikringstagerens og de sikredes ret til udvidet opdagelsesperiode som beskrevet ovenfor. Dog har forsikringstageren og de sikrede retten til senest 30 dage efter ophøret af forsikringsperioden at anmode forsikringsselskabet om tilbud på en udvidet opdagelsesperiode på op til 72 måneder. Forsikringsselskabet har pligt til at afgive tilbud på den anmodede udvidet opdagelsesperiode på betingelser og vilkår, som forsikringsselskabet finder rimelige.

5.2 Livsvarig opdagelsesperiode for fratrådte sikrede

5.2.1 Forsikringen er udvidet til at omfatte en livsvarig opdagelsesperiode for fratrådte sikrede.

Ved fratrådte sikrede forstås en sikret person, som fratræder sin position som følge af alder, helbredsmæssige årsager, omstruktureringer eller i øvrigt fratræder efter gensidig aftale.

Denne udvidelse finder ikke anvendelse, hvis:

- (i) den eller de sikrede er fratrådt(e) i forbindelse med risikoforandringer, jf. betingelsernes pkt. 14 eller i forbindelse med konkurs, likvidation, rekonstruktion eller lignende foranstaltninger i Danmark eller andre jurisdiktioner.
- (ii) forsikringen fornyes, eller forsikring der omfatter bestyrelses- og direktionsansvar eller lignende dækning, herunder afløbsforsikring, tegnes eller placeres andetsteds, medmindre en sådan dækning ikke giver mulighed for en udvidet opdagelsesperiode på mindst 6 år for sådanne sikrede.

Ethvert krav rejst og anmeldt som følge af denne udvidelse behandles efter de bestemmelser og den forsikringssum på den police, som er i kraft på det tidspunkt, hvor kravet anses for at være rejst, eller senest gyldige police herunder afløbspolice.

5.2.2 Denne udvidede opdagelsesperiode omfatter alene krav rejst mod fratrådte sikrede:

- (i) der baserer sig på ansvarspådragende handlinger eller undladelser begået forud for udløb af den i policen pkt. 2 (a) fastsatte forsikringsperiode, og som ellers måtte være dækket af forsikringen, eller
- (ii) i forbindelse med en offentlig undersøgelse, efterforskning eller granskning, samt ved sager om udlevering, kaution, frihedsberøvelse og beslaglæggelse af aktiver, som er indtrådt eller vedrører omstændigheder forud for policens ophør.

5.3 Ledelsesansvar udenfor koncernen

5.3.1 Forsikringen er udvidet til at dække krav rejst mod personer, som på specifik anmodning af koncernen var, er eller bliver medlem af bestyrelse og/eller direktion eller tilsvarende ledelsesorgan, herunder de facto medlemmer og shadow directors, i en relateret enhed, forudsat at dette krav rejses mod disse personer i deres egenskab af direktions- og/eller bestyrelsesmedlem som beskrevet ovenfor.

5.3.2 Dækning under denne udvidelse skal være subsidiær i forhold til enhver anden bestyrelses- og direktionsansvarsforsikring for den relaterede enhed, samt enhver skadesløsholdelse ydet fra den relaterede enhed eller ethvert andet selskab i koncernen.

5.3.3 Ved relateret enhed forstås enhver juridisk enhed, med undtagelse af:

- (i) et datterselskab, eller

- (ii) nogen form for bank, forsikringsselskab og/eller nogen anden form for finansiel virksomhed, herunder men ikke begrænset til projekt udbyder, børsrådgiver- eller investeringsvirksomhed, eller
- (iii) enhver juridisk enhed der har nogen værdipapirer noteret på nogen børs/marked, og/eller herunder "over-the-counter" i USA eller nogen stat, territorium eller besiddelse herunder, og er genstand for nogen forpligtigelse, jf. Section 13 i den amerikanske U.S. Securities and Exchange Act of 1934.

5.3.4 Dækningen omfatter ikke krav rejst mod personer, der skyldes ansvarspådragende handlinger eller undladelser begået før kontinuitetsdatoen for ledelsesansvar udenfor koncernen, hvis disse personer før eller på denne dato vidste eller burde have vidst, at sådanne ansvarspådragende handlinger eller undladelser ville eller kunne give anledning til krav.

Ved kontinuitetsdatoen for ledelsesansvar udenfor koncernen forstås, i relation til denne udvidelse, den dato, hvor personen første gang tjente som direktions- eller bestyrelsesmedlem eller medlem af tilsvarende organ eller lignende position i en relateret enhed på specifik anmodning af koncernen.

5.4 *Employment practices claims*

5.4.1 Forsikringen er udvidet til at dække erstatningskrav vedrørende formuetab, der rejses af eller på vegne af ansatte mod sikrede i disses egenskab, som anført i pkt. 5.4.3. I tillæg til formuetab dækkes erstatning for følelsesmæssig forstyrrelse eller psykisk skade.

5.4.2 Krav fra ansatte betyder i denne udvidelse erstatningskrav, som er rejst af en tidligere, nuværende, kommende eller en potentiel ansat i koncernen, som følge af faktisk eller påstået chikane, diskrimination, forskelsbehandling eller lignende, herunder manglende vedtagelse eller fejlagtig gennemførelse af personalepolitik eller procedurer.

5.4.3 Sikrede under denne udvidelse er alle tidligere, nuværende og kommende bestyrelses- og direktionsmedlemmer samt ansatte i koncernen.

5.5 *Repræsentation ved undersøgelse*

5.5.1 Forsikringen er udvidet til at omfatte rimelige og nødvendige omkostninger (ikke medregnet omkostninger til løn, honorar eller andet vederlag til sikrede) forbundet med ethvert pligtigt fremmøde for nogen sikrede under enhver offentlig udredning, afhøring, efterforskning eller lignende proces som koncernen eller en relateret enhed har givet anledning til, når meddelelse om sådant pligtigt fremmøde er modtaget i forsikringsperioden, og at omkostningerne på forhånd skriftligt er godkendt af forsikringsselskabet. Dette skal også gælde andet pligtigt fremmøde for sikrede på baggrund af sikredes stilling i koncernen.

5.5.2 Denne udvidelse finder ikke anvendelse på offentlig udredning, afhøring, efterforskning eller lignende proces, der er at anse som et krav i henhold til betingelsernes pkt. 2.1 (ii) d ovenfor.

5.5.3 Denne udvidelse omfatter ikke processer som er foranlediget af omstændigheder, der generelt påvirker den branche hvori koncernen opererer.

5.6 Forundersøgelse

5.6.1 Forsikringen er udvidet til at omfatte rimelige omkostninger (ikke medregnet omkostninger til løn, honorar eller andet vederlag til sikrede) forbundet med at engagere juridiske rådgivere, eller til forberedelse af en rapport, herunder supplerende rapporter, til en offentlig myndighed, som er nødvendig i forbindelse med en forundersøgelse til en offentlig undersøgelse, efterforskning eller granskning af sikrede.

5.6.2 Ved en offentlig undersøgelse, efterforskning eller granskning forstås:

- (i) et dawn raid eller virksomhedsbesøg i forsikringsperioden, jf. pkt. 2 (a) på policen, foretaget af en offentlig myndighed, som medfører produktion, gennemgang, kopiering eller konfiskation af dokumenter, eller samtale med sikrede, eller
- (ii) en offentlig annoncering af det i pkt. 5.6.2 (i) nævnte, eller
- (iii) en offentlig myndigheds formelle krav i forsikringsperioden, jf. pkt. 2 (a) på policen, om sikredes produktion af dokumenter til, besvarelse af spørgsmål af eller deltagelse i samtale med, denne myndighed.

5.6.3 Forsikringssummen til rådighed for omkostninger under denne udvidelse er begrænset til en undersum, jf. pkt. 3 (d) på policen.

5.7 Punitive damage

Forsikringen er udvidet til i tillæg til formuetab at dække "aggravated-", "punitive-" og "exemplary damages", pålagt sikrede hvor "aggravated-", "punitive-" og "exemplary damages" er forsikringsbare. Rækkeviden af denne dækning skal afgøres efter den lovgivning, der i øvrigt er anvendelig på forholdet, og som i størst mulig omfang tillader forsikringsdækning for "aggravated-", "punitive-" og "exemplary damages".

Denne udvidelse skal ikke finde anvendelse på dækning for Employment Practices Claims, jf. pkt. 5.4.

5.8 Omkostninger til genetablering af renommé

5.8.1 Forsikringen er udvidet til at dække sikredes omkostninger til genetablering af renommé, som følge af et dækningsberettiget krav eller ved gennemførelse af en offentlig undersøgelse.

- 5.8.2 Med omkostninger til genetablering af renommé forstås rimelige omkostninger (ikke medregnet omkostninger til løn, honorar eller anden godtgørelse eller andre omkostninger til sikrede), som sikrede med forsikringsselskabets forudgående godkendelse pådrager sig til konsulenttydelser med henblik på at dæmpe den negative eller potentielt negative effekt på sikredes renommé, som følge af et dækket krav eller offentlig undersøgelse.

5.9 **Nødsituationsomkostninger**

Hvis forsikringsselskabets skriftlige godkendelse af forsvarsomkostninger ikke kan opnås indenfor rimelig tid, er forsikringen udvidet til at dække sådanne omkostninger uden forhåndsgodkendelse, som følge af et under forsikringen dækningsberettiget krav, med den under pkt. 3 (d) på policen anførte undersum.

5.10 **Person- og tingsskade**

- 5.10.1 Udover omkostninger som anført i pkt. 2.2, er forsikringen udvidet til at dække rimelige omkostninger til en sikrets forsvar overfor krav, jf. punkt 2.1 (ii), mod den pågældende sikrede i dennes egenskab som nævnt i pkt. 1.1 om erstatning for faktisk eller påstået legemsbeskadigelse, sygdom, lidelse, død, følelsesmæssig forstyrrelse eller psykisk skade eller anden personsskade samt erstatningskrav for tingsskade, herunder for mistet brug af ting. Forsikringen yder ikke dækning for selve det fremsatte krav.

- 5.10.2 Forsikringssummen til rådighed for omkostninger under denne udvidelse er begrænset til en undersum, jf. pkt. 3 (d) på policen.

5.11 **Arbejdsmiljøbegrundede dødsfald**

- 5.11.1 Udover omkostninger som anført i pkt. 2.2, er forsikringen udvidet til at dække rimelige omkostninger til en sikrets forsvar overfor krav, jf. punkt 2.1 (ii), mod den pågældende sikrede i dennes egenskab som nævnt i pkt. 1.1 om erstatning for arbejdsmiljøbegrundet dødsfald. Forsikringen yder ikke dækning for selve det fremsatte krav.

- 5.11.2 Ved arbejdsmiljøbegrundet dødsfald forstås persondødsfald som følge af arbejdsgivers grove sikkerhedsmæssig pligtforsømmelse, herunder men ikke begrænset til krav rejst iht. Corporate Manslaughter and Corporate Homicide Act 2007.

5.12 **Non-executive directors**

- 5.12.1 I tillæg til pkt. 1.1. er forsikringen udvidet til at dække forsikringstagers non-executive directors, som defineret i pkt. 5.12.2, med den i pkt. 3 (a) på policen angivne sum, når følgende er udtømt:

- (i) enhver anden forsikringsdækning for ledelsesansvar til rådighed for non-executive directors, og
- (ii) enhver anden mulighed for skadesløsholdelse af non-executive

directors.

5.12.2 Ved non-executive directors forstås enhver sikret, der:

- (i) besidder bestyrelseshverv hos forsikringstageren i løbet af forsikringsperioden, jf. pkt. 2 (a) på policen, og
- (ii) ikke besidder eller har besiddet direktionshverv i koncernen, og
- (iv) ikke er eller har været ansat i koncernen, og
- (iv) ikke direkte eller indirekte modtager eller har modtaget betaling eller anden kompensation fra et selskab i koncernen for ydelser udført som konsulent, rådgiver eller enhver anden servicevirksomhed, der ikke er relateret til bestyrelseshvervet.

5.13 *Kaution, frihedsberøvelse og beslaglæggelse af aktiver*

5.13.1 Forsikringen er udvidet til at dække rimelige og nødvendige omkostninger (ikke medregnet omkostninger til løn, honorar eller anden godtgørelse eller andre omkostninger til sikrede) som sikrede pådrager sig til sit forsvar eller for at opnå frifindelse eller omstødelse af en offentlig myndigheds påbud, der medfører:

- (i) frakendelse af en sikrets ret til at besidde embede som medlem af bestyrelse, direktion eller tilsvarende ledelsesorgan i koncernen, eller
- (ii) konfiskation, overtagelse af ejerskab og kontrol, suspension eller fastfrysning af ejendomsrettigheder over fast ejendom eller personlige aktiver som tilhører sikrede, eller
- (iii) restriktioner over sikredes fast ejendom eller personlige aktiver, eller
- (iv) midlertidigt eller permanent forbud mod sikredes besiddelse af embede eller udførelse af arbejde som medlem af bestyrelse, direktion eller tilsvarende ledelsesorgan i koncernen, eller
- (v) begrænsning af sikredes personlige bevægelsesfrihed til en specifik privat bolig eller offentlig detention, eller

- (vi) deportation af sikrede som følge af tilbagekaldelse af gældende og gyldig immigrationstilladelse, medmindre tilbagekaldelsen skyldes at sikrede er dømt skyldig i en strafbar handling.

Dækning under nærværende udvidelse forudsætter forsikringsselskabets forudgående skriftlige godkendelse.

- 5.13.2 I forbindelse med en offentlig myndigheds påbud i medfør af pkt. 5.13.1 (ii) ovenfor, betaler forsikringen udgifter direkte til sikredes privatskole for umyndige børn, privat bolig, privat husholdning, herunder og begrænset til privat forbrug af vand, elektricitet, gas, telefon og Internet, samt private personforsikringer.

Det er dog en betingelse for dækning, at:

- (i) betalingsforpligtelserne er indgået forinden nedlæggelse af offentligt påbud, og
- (ii) ethvert anden rådighedsbeløb stillet hertil er opbrugt.

Forsikringssummen til rådighed for disse omkostninger er begrænset til en undersum på DKK 500.000 pr. sikrede, og i alt DKK 1.500.000 pr. forsikringsperiode, og dækker, efter at en 30 dages karenstid er sprunget, indenfor forsikringssummen, indtil påbudets ophævelse, dog maksimalt i 12 måneder.

- 5.13.3 Forsikringen dækker udgifter til provision, gebyr og andre omkostninger med henblik på at stille kaution eller anden sikkerhed for et idømt eller krævet beløb med hensyn til et krav, som i øvrigt er dækket af forsikringen, såfremt sådan sikkerhed fordres af domstolene i forbindelse med sagsanlæg, appel eller lignende. Dækningen omfatter ikke selve sikkerhedsstillelsen eller pant eller anden sikkerhed, som måtte blive fordret af en kautionist, garant eller lignende som vilkår for at stille sikkerheden.

- 5.13.4 Såfremt krav om rettighedsfrakendelse m.v., jf. pkt. 5.13.1 ovenfor, rejses under en straffesag eller en anden sag som også angår andre forhold, omfatter omkostningsdækningen kun de omkostninger, som særskilt pådrages som følges af kravet om rettighedsfrakendelse m.v., men ikke sagens øvrige omkostninger.

5.14 **Udleveringsomkostninger**

Forsikringen er udvidet til at dække rimelige omkostninger (ikke medregnet omkostninger til løn, honorar eller anden godtgørelse eller andre omkostninger til sikrede) som enhver sikrede pådrager sig ved:

- (i) enhver anmodning om udlevering af en sikret, herunder ved enhver appelsag, enhver juridisk undersøgelse og/eller prøvelse af anmodningen om udlevering, uanset hvilken konvention eller lov der ligger til grund for anmodningen og hvilken offentlig myndighed der træffer beslutning i sagen, eller enhver ansøgning

til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol eller tilsvarende domstol i en anden jurisdiktion, eller

- (ii) sikredes direkte engagering af en advokat eller skatterådgiver i forbindelse med en udleveringssag mod denne sikrede, eller
- (iii) sikredes engagering af PR konsulenter i forbindelse med en udleveringssag, såfremt de er afholdt med forsikringsselskabets forudgående skriftlige godkendelse.

5.15

Sikredes bo

Ved sikredes død, umyndiggørelse, insolvens eller konkurs, er forsikringen udvidet til at dække krav, der rejses mod sikredes bo, administrator, repræsentant, bobestyrer eller arvinger, dog kun når sådanne krav baseres på sikredes personlige ledelsesansvar.

5.16

Sikredes partner eller ægtefælle

Forsikringen er udvidet til at dække krav rejst mod sikredes registrerede partner, samlever eller ægtefælle, såfremt sådanne krav rejses mod hende eller ham på baggrund af dennes status som sikredes registreret partner eller ægtefælle, dog kun når sådanne krav baseres på sikredes personlige ledelsesansvar.

6

Undtagelser

Forsikringen dækker ikke:

6.1

- (i) Krav der skyldes, at sikrede faktisk har opnået uberettiget personlig vinding, eller
- (ii) krav der skyldes sikredes faktiske forsætlige skadeforvoldelse eller retsbrud.

Ovenstående undtagelser i pkt. 6.1 (i) og (ii) finder først anvendelse, når det ved dom som ikke kan appelleres, eller anden endelig afgørelse er fastslået, at et undtaget forhold faktisk foreligger eller, hvis sikrede tilstår. At én sikrets handling er omfattet af ovenstående undtagelser i pkt. 6.1 (i) og (ii) påvirker ikke andre sikredes dækning.

6.2

- (i) Krav der skyldes eller baseres på nogen tidligere eller verserende retssager per kontinuitetsdatoen, jf. pkt. 2 (c) på policen, eller i det væsentlige samme faktum og kendsgerninger som påstået i sådanne tidligere eller verserende retssager, eller
- (ii) krav der skyldes eller relaterer sig til faktiske eller påståede forhold, der har været anmeldt til en tidligere forsikringsgiver som omstændigheder, der vil kunne give anledning til krav.

6.3

Krav rejst af eller på vegne af nogen sikret, koncernen eller nogen relateret enhed, hvori sikrede var eller er medlem af bestyrelsen og/eller direktionen eller tilsvarende ledelsesorgan eller position, hvis kravet rejses i eller under

anvendelse af lovgivningen i USA eller nogen stat, territorium eller besiddelse herunder. Dog dækkes:

- (i) ansættelsesretlige erstatningskrav (Employment Practice Claim) rejst af en sikret, og
- (ii) regreskrav rejst af en sikret som følge af et i øvrigt dækningsberettiget krav, og
- (iii) afledte aktionærkrav (shareholder derivative actions) rejst eller opretholdt på vegne af koncernen, uden anmodning eller deltagelse af nogen sikret eller koncernen, og
- (iv) krav rejst af kurator eller nogen midlertidig bobestyrer som rejses og gennemføres uden anmodning fra eller deltagelse af nogen sikret eller koncernen, og
- (v) krav rejst af en tidligere sikret, og
- (vi) forsvarsomkostninger, og
- (vii) sikrets engagement i enhver beskyttet aktivitet i medfør af 18 U.S.C. 1514(A) (whistleblower-beskyttelse, jf. Sarbanes-Oxley Act of 2002), eller enhver anden beskyttet aktivitet i medfør af enhver anden whistleblower-beskyttelse iht. tilsvarende lovgivning.

6.4 Krav om betaling af bøder, afgifter og skatter, eller andre forhold, som ikke er forsikringsbare i henhold til gældende ret, med undtagelse af sikredes ansvar for koncernens undladelse af betaling af skatter, såfremt ansvaret er pålagt sikrede i henhold til gældende ret i den jurisdiktion hvori kravet er rejst, og forudsat at koncernen eller den relaterede enhed ikke kan betale disse skatter (hverken fuldt eller delvist) på grund af insolvens.

6.5 Krav om erstatning for tab ved faktisk eller påstået legemsbeskadigelse, sygdom, lidelse, død, følelsesmæssig forstyrrelse eller psykisk skade eller anden personskade, eller beskadigelse eller ødelæggelse af fysiske ting, herunder tab af brug af samme. Dog skal undtagelsen for følelsesmæssig forstyrrelse og psykisk skade ikke finde anvendelse på ansættelsesretlige krav (Employment Practices Claims), jf. pkt. 5.4.

Denne undtagelse gælder dog ikke for forsvarsomkostninger ved:

- (i) person- og tingsskade, jf. pkt. 5.10, og
- (ii) arbejdsrelaterede dødsfald, jf. pkt. 5.11.

6.6 Krav der skyldes eller på nogen måde relaterer sig til tilbud om køb eller salg af, eller køb af eller salg af værdipapirer udstedt af koncernen eller nogen relateret enhed ved offentligt udbud.

Undtagelsen skal omfatte ethvert krav, som er en følge af, hidrører fra eller på nogen måde relaterer sig til urigtige, misvisende eller mangelfulde

oplysninger i noget registreringsdokument ("Registration statement"), prospekt, tilbudsdokument ("offering circular"), eller andet dokument eller meddelelse udarbejdet i forbindelse med udbuddet af værdipapirer, samt krav som skyldes eller på nogen måde relaterer sig til manglende registrering af dokumenter hos lokale eller udenlandske myndigheder, når sådan registrering er påkrævet.

Denne undtagelse skal dog ikke finde anvendelse ved:

- (i) tilbud om køb eller salg af, eller køb af eller salg af værdipapirer udstedt af koncernen eller nogen relateret enhed før ikrafttrædelsen af denne forsikring, jf. pkt. 2 (a) på policen, eller
- (ii) noget krav fra koncernens aktionærer eller indehavere af tegningsrettigheder til koncernens aktier, erhvervet før tilbud om køb eller salg af, eller køb af eller salg af finansielle instrumenter som nævnt i pkt. 6.6 fandt sted, eller
- (iii) udstedelse af obligationer udenfor USA/Canada med en nominel værdi under DKK 1.000.000.000, og som udgør under 10% af koncernens samlede gæld på tidspunktet for udstedelsen.

6.7 Forsikringsselskabet er ikke ansvarlig for foretagelse af nogen udbetalinger af erstatning eller kompensation i det omfang, at tilvejebringelsen af en sådan dækning, betaling af et sådant krav eller tilvejebringelse af en sådan ydelse vil eksponere Forsikringsselskabet, dets moderselskabet eller dets ultimative kontrollerende juridiske enhed imod enhver sanktion, forbud eller begrænsning i henhold til FN-resolutioner eller handels- eller økonomiske sanktioner, love eller bestemmelser i Den Europæiske Union, Storhertugdømmet Luxembourg eller Amerikas Forenede Stater.

7 Forsikringssum

- 7.1 Forsikringssummen er den højeste grænse for forsikringsselskabets forpligtelse for samtlige krav, rejst mod sikrede i forsikringsperioden, jf. pkt. 2 (a) på policen.
- 7.2 For alle dækninger og udvidelser gælder, at disse gives inden for forsikringssummen og ikke i tillæg hertil.
- 7.3 Forsvarsomkostninger dækkes indenfor forsikringssummen i pkt. 3 (a) på policen.

Renter dækkes ikke i tillæg til forsikringssummen, og skal ligeledes indeholdes i forsikringssummen i pkt. 3 (a) på policen.

8 Selvrisiko

Hvis koncernen er forpligtet til eller lovligt kan skadesløsholde sikrede for et krav, der i øvrigt er omfattet af denne forsikring, bærer koncernen selvrisikoen nævnt i pkt. 3 (c) på policen. Enhver betaling af selvrisiko kan ikke pålægges nogen sikret person.

Såfremt koncernen ifølge gældende ret, koncernens vedtægter eller aftale i øvrigt er forpligtet til, eller kan skadesløsholde sikrede, antages dette at være sket i videst mulig omfang.

Selvrisikoen skal forblive uforsikret.

9 Serieskadeklausul

Hvis én eller flere relaterede, gentagne eller ensartede ansvarspådragende handlinger eller undladelser bevirker, at der fremføres flere krav mod sikrede, anses samtlige sådanne krav for rejst på det tidspunkt, hvor det første af disse krav rejses og sådanne krav anses under forsikringen for ét krav.

10 Anmeldelse af skade

- 10.1 Når sikrede eller forsikringstageren får kendskab til, at der er rejst krav mod sikrede, skal der snarest muligt indgives skriftlig anmeldelse til forsikringsselskabet.
- 10.2 Krav, der anmeldes senere end 12 måneder efter udløbet af forsikringsperioden eller den udvidede opdagelsesperiode, dækkes ikke.
- 10.3 Sikrede eller forsikringstager har i forsikringsperioden ret til at anmelde omstændigheder, som med rimelighed kan forventes at give anledning til at krav vil blive rejst. Anmeldelsen skal indeholde oplysninger om omstændighederne og årsagerne til at forvente et sådant krav, med detaljeret information om grundlaget for erstatningspligten. Ethvert krav, der efterfølgende rejses mod sikrede, og som kan tilskrives disse omstændigheder, anses for at være rejst samtidig med, at meddelelsen om at sådanne forventede krav blev givet.

11 Behandling af skade

- 11.1 Forsikringsselskabet har en ret og en pligt til at forsvare sikrede mod krav.
- 11.2 Sikrede og forsikringstageren er forpligtet til at yde enhver bistand til sagens oplysning og afslutning.
- 11.3 Såfremt der opstår uenighed mellem sikrede og forsikringsselskabet omkring, hvorvidt et søgsmål mod de sikrede skal bestrides overfor sagsøger, skal hverken sikrede eller forsikringsselskabet være forpligtet til at bestride kravet, medmindre en opmand anbefaler, at kravet bestrides. Opmanden udpeges efter nærmere aftale mellem sikrede og forsikringsselskabet, og omkostningerne til denne opmand bæres af forsikringsselskabet.
- 11.4 Ved behandling af dækningsberettiget krav under nærværende forsikringen, udbetales i ethvert tilfælde først erstatning til:
- (i) sikrede fysiske personer, og dernæst
 - (ii) indenfor den i policen fastsatte forsikringssum og på skriftlig anmodning fra forsikringstagers administrerende direktør eller tilsvarende ledende medarbejder hos denne, udbetales eller tilbageholdes erstatning til eventuelt andre sikrede på policen.

12 Allokation

- 12.1 Forsikringen dækker ikke koncernens forsvarsomkostninger eller noget erstatningskrav af nogen art mod koncernen.
- 12.2 Såfremt et krav involverer såvel dækkede som ikke dækkede forhold eller personer under denne forsikring, skal sikrede og forsikringsselskabet bestræbe sig på at fastslå en rimelige fordeling af formuetabet og forsvarsomkostningerne under forsikringens dækningen, idet der tages hensyn til den relative juridiske og økonomiske risiko, og de relative fordele opnået af de respektive parter.
- 12.3 Såfremt der ikke kan opnås enighed om, hvilket beløb som på vegne af sikrede skal betales som forsvarsomkostninger, da skal forsikringsselskabet betale det beløb i forsvarsomkostninger, som anses for rimeligt indtil et andet beløb på baggrund af forsikringens vilkår måtte blive fastslået af en opmand. Opmanden udpeges efter nærmere aftale mellem sikrede og forsikringsselskabet, og omkostningerne til denne opmand bæres af forsikringsselskabet.

13 Informationer afgivet ved forsikringens tegning

Forsikringen tegnes og fornyes på grundlag af de oplysninger, som er givet til forsikringsselskabet, da forsikringen blev tegnet og ved efterfølgende fornyelser. Enhver oplysning, som er afgivet ved forsikringens tegning og dens fornyelse, anses tillige for afgivet ved fremtidige fornyelser.

Oplysningerne fortolkes som afgivet af hver enkelt sikret. Oplysninger afgivet af én sikret, eller en sikredes viden, skal ikke påvirke andre sikredes ret til dækning.

14 Risikoforandringer

Forsikringstageren er forpligtet til at informere forsikringsselskabet ved risikoforandringer. I tillæg til forsikringsaftalelovens almindelige regler om fareforøgelse vil følgende altid være væsentlige risikoforandringer:

- (i) forsikringstageren fusionerer med eller sælger alle eller en væsentlig del af sine aktiver til en anden person eller enhed, eller
- (ii) nogen person eller enhed opnår kontrol med forsikringstageren gennem besiddelse af mere end 50% af forsikringstagerens aktiekapital eller stemmerettigheder, eller
- (iii) forsikringstageren eller noget datterselskab eller selskab eller virksomhed i koncernen udsteder eller registrerer værdipapirer i USA eller nogen stat, territorium eller besiddelse herunder.

I tilfælde af ovennævnte hændelser ændres dækningen under forsikringen til alene at gælde krav baseret på ansvarspådragende handlinger eller undladelser begået før datoen for de i pkt. 14 (i)-(iii) ovenfor nævnte hændelser.

15 Regres

I tilfælde af, at der finder udbetaling sted under denne forsikring, indtræder forsikringsselskabet for dette beløb i alle rettigheder, der tilkommer sikrede. Koncernen og sikrede skal udfærdige alle nødvendige dokumenter og skal gøre alt, hvad der måtte være nødvendigt for at sikre disse rettigheder, herunder udarbejdelse af de dokumenter, der er nødvendige for forsikringsselskabets regres.

16 Forsikringens ophør

Forsikringen tegnes for den i pkt. 2 (a) på policen angivne forsikringsperiode og udløber automatisk ved hovedforfaldsdag.

17 Andre forhold

- 17.1 Forsikringen dækker ikke i det omfang, sikrede er dækket af anden forsikring. Er det i anden forsikring anført, at dækningen falder bort eller indskrænkes, hvis forsikring er eller bliver tegnet andetsteds, gælder nærværende forsikring med samme forbehold.

- 17.2 Forsikringstageren skal optræde på koncernens og de sikredes vegne med hensyn til at afgive og modtage meddelelse om rettigheder og pligter under nærværende forsikring.
- 17.3 Forsikringen og enhver af de rettigheder, der gælder i henhold hertil, kan ikke overdrages uden forsikringsselskabets skriftlige samtykke.

18 Præmiens betaling

- 18.1 Første præmie forfalder til betaling ved forsikringens ikrafttræden og senere præmier til betaling på de anførte forfaldsdage.
- 18.2 Betales præmien ikke rettidigt, sendes påkrav om betaling til den af forsikringstageren opgivne betalingsadresse.
- 18.3 Betales præmien ikke senest 14 dage efter modtagelse af påkrav, sender forsikringsselskabet 2. påkrav.
- 18.4 Betales præmien ikke senest 14 dage efter modtagelse af 2. påkrav, bortfalder forsikringsselskabets ansvar.
- 18.5 Har forsikringsselskabet udsendt 2. påkrav, er forsikringsselskabet berettiget til at opkræve et ekspeditionsgebyr.

19. Klager

AIG Europe dansk filial af AIG Europe S.A. tager alle klager alvorligt. Vi har derfor oprettet en klageprocedure der skal sikre så hurtig og retfærdig klagebehandling som muligt.

En klage over AIG Europe dansk filial af AIG Europe S.A. Luxembourg kan indgives på følgende måder:

Brev: AIG Europe dansk filial af AIG Europe S.A. Luxembourg,
Bryggerens Plads 2,
1799 København V

Telefon: +45 9137 5300
E-mail: Klageansvarlig@aig.com

Til brug for vores behandling af klagen, beder vi om at modtage policenummer og/eller skadenummer. Herudover bør klagen indeholde en detaljeret beskrivelse af det, der klages over.

AIG Europe dansk filial af AIG Europe S.A. Luxembourg vil anerkende modtagelse af klagen inden for 10 arbejdsdage og give vores svar på klagen inden for 30 dage. Hvis særlige omstændigheder forhindrer os i at vurdere klagen inden for denne frist, vil vi holde klageren underrettet og oplyse, hvornår vi forventer at have færdigbehandlet klagen.

Ankenævn for forsikring

AIG er tilsluttet Ankenævnet for Forsikring, der behandler klager vedrørende egne privat forsikringer og fra forbrugere, der er sikret under en af tredjemand tegnet

AIG Europe, dansk filial af AIG Europe S.A., Luxembourg, Bryggerens Plads 2, 1799 København V.
CVR-nr. 39475723 | Tlf: (+45) 91375300 | Fax (+45) 33732400

AIG Europe S.A. er et forsikringsselskab med R.C.S. Luxembourg nummer B 218806.
AIG Europe S.A. har hovedkontor på adressen 35 D Avenue J.F. Kennedy, L-1855, Luxembourg

forsikring. Dersom der opstår uenighed mellem forsikrede og AIG om forsikringens dækning og en fornyet henvendelse til AIG ikke fører til et tilfredsstillende resultat for forsikrede, kan der klages til:

Ankenævnet for Forsikring
Anker Heegaards Gade 2 DK
– 1572 København V Telefon
(+45) 33 15 89 00

Ved indgivelse af klage skal der udfyldes et særligt klageskema, og der skal betales et mindre gebyr. Klageskemaet kan rekvireres ved henvendelse til Ankenævnet for Forsikring eller Forsikringsoplysningen på telefonnummer (+45) 41 91 91 91.

Klage over fastsættelse af ménprocenten

Angår klagen fastsættelse af ménprocent, kan forsikrede anmode AIG om at indsende sagen til:

Arbejdsskadestyrelsen Sankt
Kjelds Plads 11 Postboks 3000
2100 København Ø
Tlf.: 72 20 60 00
www.ask.dk

Mod Forsikredes indbetaling af Arbejdsskadestyrelsens gebyr. Gældende gebyrsatser findes på Arbejdsskadestyrelsens hjemmeside, eller ved telefonisk henvendelse til Arbejdsskadestyrelsen.

Der kan også rettes henvendelse til Forsikringsoplysningen: Forsikring

og Pension
Forsikringsoplysningen
Philip Heymans Allé 1 2900
Hellerup
Telefon (+45) 41 91 91 91

20. Behandling af personoplysninger

🔒 Sådan bruger vi personoplysninger

I AIG Europe, dansk filial af AIG Europe S.A. Luxembourg bestræber vi os på at beskytte personoplysninger tilhørende kunder, kravstillere og forretningsforbindelser.

”**Personoplysninger**” identificerer og vedrører enkeltpersoner (f.eks. en ansat, forsikret, eller dennes familiemedlemmer). Hvis Forsikringstager eller andre giver personoplysninger om en enkeltperson (herefter benævnt ”den registrerede”), skal den pågældende afsender (medmindre vi aftaler andet) informere den registrerede om indholdet af denne erklæring og vores persondatapolitik og indhente den registreredes tilladelse (hvis det er muligt) til deling af personoplysninger med os.

De typer af personoplysninger, som vi kan indsamle, og hvorfor – Afhængigt af vores forhold til den registrerede kan indsamlede personoplysninger

AIG Europe, dansk filial af AIG Europe S.A., Luxembourg, Bryggernes Plads 2, 1799 København V.
CVR-nr. 39475723 | Tlf: (+45) 91375300 | Fax (+45) 33732400

AIG Europe S.A. er et forsikringselskab med R.C.S. Luxembourg nummer B 218806.
AIG Europe S.A. har hovedkontor på adressen 35 D Avenue J.F. Kennedy, L-1855, Luxembourg

omfatte: kontaktoplysninger, finansielle oplysninger og kontooplysninger, kreditreference- og kreditscoreoplysninger, følsomme oplysninger om helbred eller sygdomme (indsamlet med den registreredes samtykke, hvor påkrævet ved gældende lov) samt andre personoplysninger givet af den registrerede selv eller som vi indhenter i forbindelse med vores forhold til den registrerede. Personoplysninger kan bruges til følgende formål:

Forsikringsadministration, f.eks. kommunikation, håndtering af skader og betaling
Vurderinger og beslutninger om ydelse af forsikring og forsikringsvilkår samt afvikling af krav

Assistance og rådgivning om helbreds- og rejseforhold

Styring af vores forretningsaktiviteter og IT-infrastruktur

Forebyggelse, opdagelse og undersøgelse af kriminalitet, f.eks. svig og hvidvaskning af penge

Etablering og forsvar af juridiske rettigheder

Overholdelse af lovkrav (herunder overholdelse af love og forskrifter uden for den registreredes bopælsland)

Optagelse og kontrol af telefonopkald til kvalitets-, uddannelses- og sikkerhedsformål

Markedsføring, markedsundersøgelse og analyse

Deling af personoplysninger – Til ovenstående formål kan personoplysninger deles med vores koncernforbundne selskaber og tredjeparter (såsom mæglere og andre forsikringsdistributionsparter, forsikringsselskaber og genforsikringsselskaber, kreditreferencebureauer, sundhedspersonale og andre tjenesteudbydere). Personoplysninger deles med andre tredjeparter (herunder offentlige myndigheder), hvis det kræves i henhold til love eller forskrifter. Personoplysninger kan deles med (potentielle) købere og overføres ved salg af vores virksomhed eller overførsel af forretningsaktiver.

International overførsel – På grund af vores virksomheds globale karakter kan personoplysninger overføres til parter i andre lande (herunder USA, Kina, Mexico Malaysia, Filippinerne, Bermuda og andre lande, der muligvis har en databeskyttelsesregulering, der er forskellig fra den, der findes i den registreredes bopælsland). Når vi foretager disse overførsler, vil vi tage skridt for at sikre, at den registreredes personoplysninger beskyttes tilstrækkeligt og overføres i overensstemmelse med kravene i databeskyttelsesloven. Yderligere oplysninger om internationale overførsler er angivet i vores persondatapolitik (se nedenfor).

Sikkerhed af personoplysninger – Relevante tekniske og fysiske sikkerhedsforanstaltninger anvendes for at holde personoplysninger sikre. Når vi leverer personoplysninger til en tredjepart (herunder vores tjenesteudbydere) eller beder en tredjepart til at indsamle personoplysninger på vores vegne, udvælges tredjeparten nøje og påkræves at anvende passende sikkerhedsforanstaltninger.

Rettigheder – Den registrerede har en række rettigheder i henhold til databeskyttelseslovgivningen i forbindelse med vores brug af personoplysninger. Disse rettigheder gælder muligvis kun under visse omstændigheder og er underlagt visse undtagelser. Disse rettigheder kan omfatte adgang til den registreredes personoplysninger, ret til at få korrigeret urigtige oplysninger, ret til at få slettet oplysninger eller indstille vores brug af oplysninger. Disse rettigheder kan også omfatte adgang til at overføre egne personoplysninger til en anden organisation, ret til at gøre indsigelse mod vores brug af egne personoplysninger, ret til at anmode om, at visse automatiserede beslutninger, som vi tager, har menneskelig involvering, ret til at trække samtykke tilbage og ret til at klage til Datatilsynet. Yderligere oplysninger om den registreredes rettigheder, og hvordan den registrerede kan udøve dem, er

AIG Europe, dansk filial af AIG Europe S.A., Luxembourg, Bryggernes Plads 2, 1799 København V.
CVR-nr. 39475723 | Tlf: (+45) 91375300 | Fax (+45) 33732400

AIG Europe S.A. er et forsikringsselskab med R.C.S. Luxembourg nummer B 218806.
AIG Europe S.A. har hovedkontor på adressen 35 D Avenue J.F. Kennedy, L-1855, Luxembourg

beskrevet fuldt ud i vores persondatapolitik (se nedenfor).

Persondatapolitik – Flere oplysninger om den registreredes rettigheder, og hvordan vi indsamler, bruger og videregiver personoplysninger, findes i vores persondatapolitik på: <http://www.aig.dk/privacy-policy> eller den registrerede kan anmode om en kopi ved at skrive til: Databeskyttelsesofficer, AIG Europe, dansk filial af AIG Europe S.A. Luxembourg, Bryggernes Plads 2, DK-1799 København V eller via e-mail på: databeskyttelse.dk@aig.com.

21. Værneting og lovregler

For denne forsikring gælder lov om forsikringsaftaler nr. 129 af 15. april 1930 med senere ændringer, medmindre andet følger af nærværende betingelser eller policen.

Tvister vedrørende forsikringsaftalen afgøres efter dansk ret ved danske domstole.

Byspildevand: Rådet vedtager nye regler for mere effektiv rensning

Rådet gav i dag endeligt grønt lys for et revideret EU-direktiv om rensning af byspildevand. Det reviderede direktiv udvider anvendelsesområdet til mindre byområder, dækker flere forurenende stoffer, herunder mikroforurenende stoffer, og bidrager til energineutralitet.

De nye regler er et af de vigtigste resultater af EU's handlingsplan for nulforurening.

Flere byområder og flere forurenende stoffer omfattet

I henhold til det reviderede direktiv skal medlemsstaterne indsamle og rense spildevand fra alle byområder med over 1 000 personækvivalenter – en måleenhed, der anvendes til at beregne forurening af byspildevand – i henhold til EU's minimumsstandards (i stedet for den tærskel på 2 000 personækvivalenter, der er fastsat i de tidligere regler).

For bedre at bekæmpe forureningen og forhindre udledning af urensset byspildevand i miljøet skal alle byområder med mellem 1 000 og 2 000 personækvivalenter forsynes med kloaknet, og alle kilder til husspildevand skal være tilsluttet disse systemer senest i 2035.

For sådanne byområder vil medlemsstaterne **senest i 2035** skulle fjerne **bionedbrydeligt organisk stof** fra byspildevand (sekundær rensning), før det udledes i miljøet. Undtagelser vil gælde for medlemsstater, hvor dækningen af

kloaknet er meget lav og derfor vil kræve betydelige investeringer.

Medlemsstater, der for nylig er tiltrådt EU, og som allerede for kort tid siden har foretaget betydelige investeringer for at gennemføre det nuværende direktiv (dvs. Rumænien, Bulgarien og Kroatien), kan også drage fordel af undtagelser.

Senest i 2039 vil fjernelse af **kvælstof og fosfor** (tertiær rensning) være obligatorisk for rensningsanlæg for byspildevand, der renser byspildevand med en belastning på 150 000 personækvivalenter og derover. For disse rensningsanlæg for byspildevand skal medlemsstaterne **senest i 2045** foretage en yderligere rensning for at fjerne **mikroforurenende stoffer**, såkaldt katernær rensning.

Mikroforurenende stoffer

Producenter af lægemidler og kosmetik – den vigtigste kilde til mikroforurenende stoffer i byspildevand – vil skulle bidrage med mindst **80 %** af ekstraomkostningerne til katernær rensning gennem en ordning for **udvidet producentansvar** og i overensstemmelse med princippet om, at forurenere betaler.

Mod energineutralitet

Byspildevandssektoren kan spille en vigtig rolle med hensyn til at reducere drivhusgasemissionerne betydeligt og hjælpe EU med at nå dets mål om klimaneutralitet. Med de nye regler indføres et **mål om energineutralitet**, hvilket betyder, at rensningsanlæg for byspildevand, der modtager en belastning på 10 000 personækvivalenter og derover, **senest i 2045** skal anvende energi fra vedvarende energikilder produceret af de respektive anlæg.

Næste skridt

Den formelle vedtagelse i dag markerer det sidste skridt i den almindelige lovgivningsprocedure.

Direktivet vil nu blive undertegnet og offentliggjort i EU-Tidende. Det træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen.

EU's medlemsstater har derefter op til 31 måneder til at tilpasse deres nationale lovgivning for at tage hensyn til de nye regler ("gennemføre direktivet").

Baggrund

Direktivet om rensning af byspildevand blev vedtaget i 1991. Formålet med dette direktiv var at "beskytte miljøet mod negative påvirkninger fra spildevandsudledninger fra byområder og bestemte industrier".

Kommissionen foretog en evaluering af direktivet i 2019. Evalueringen bekræftede, at det tidligere direktiv havde vist sig yderst effektivt med hensyn til at reducere vandforureningen og forbedre rensningen af spildevandsudledninger i løbet af de seneste tre årtier.

Evalueringen viste dog også, at der stadig findes forureningskilder, som de nuværende regler endnu ikke tager tilstrækkeligt højde for, bl.a. forurening fra mindre byområder og et bredt spektrum af skadelige mikroforurenende stoffer. Desuden fremhævede evalueringen byspildevandssektoren som en af de største forbrugere af energi i den offentlige sektor.

Kommissionen fremlagde sit forslag til et revideret direktiv 26. oktober 2022. De to medlovgivere nåede til enighed om den endelige udformning af teksten 29. januar 2024.

[Direktiv om rensning af byspildevand \(omarbejdning\)](#)

[Offentlig samling og afstemningsresultater](#)

Udvidet producentansvar

Udvidet producentansvar gør producenter ansvarlige for affaldsfasen i deres produkters liv. Producenterne skal betale for affaldsbehandlingen, og jo nemmere det er at genanvende produktet, jo billigere bliver det for producenten. På den måde skabes incitament til cirkulært produktdesign.

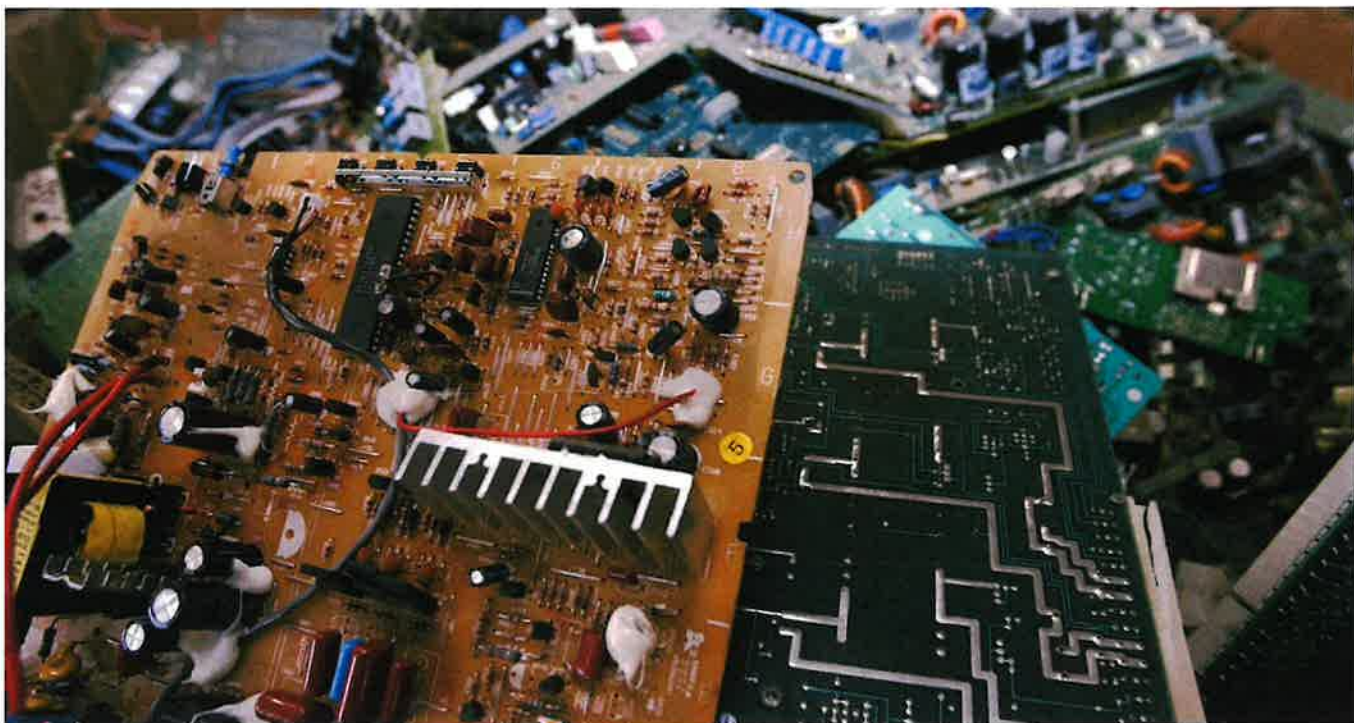
Hvad er udvidet producentansvar?

Udvidet producentansvar udspringer af "forureneren-betaler-princippet", som i EU er nedfældet i Maastricht Traktaten. Det er et økonomisk princip om, at man som virksomhed er ansvarlig for egen forurening. I et producentansvarssystem får virksomheder ansvar for at indsamle og genanvende de produkter, de sætter på markedet.

Virksomhederne skal altså finansiere affaldshåndteringen. Med hånden på kogepladen får virksomhederne et incitament til at skabe et effektivt affaldssystem (de selv skal betale for) med fokus på høj kvalitet i de genanvendte materialer (da de selv skal eller kan genanvende materialerne i deres produktion igen) og ikke mindst et incitament til at designe produkterne, mere miljøvenligt, dvs. så de lettere kan genanvendes.

Nedenfor kan du finde meget mere information omkring udvidet producentansvar for:

- Elektriske og elektroniske produkter
- Biler
- Batterier og akkumulatorer
- Engangsemballager til drikkevarer
- Emballage
- Engangsplast

Udvidet producentansvar betyder miljøvenlige produkter

Når man som virksomhed gerne vil designe mere miljøvenlige produkter, kan man for eksempel erstatte kemikalier, der mistænkes for at være problematiske for mennesker eller miljø, med andre, mindre problematiske stoffer. Man kan også designe produkter, der let kan skilles ad, repareres og på den måde muliggøre, at produkter og materialer kan få nyt liv. Begge dele gør det lettere at genbruge produkterne eller genanvende materialerne i produkterne.

Udvidet producentansvar i EU-lovgivningen

I EU er der allerede krav om udvidet producentansvar, der omfatter elektronik, batterier og biler, og udvidet producentansvar på emballage er på vej. Når et produkt er underlagt et udvidet producentansvar, skal producenterne bag produkterne betale de omkostninger, der er knyttet til den miljømæssige håndtering og bortskaffelse af produkterne efter endt levetid.

Hver virksomhed pålægges et ansvar svarende til virksomhedens markedsandel indenfor produktkategorien. Det betyder, at virksomheder med store markedsandele skal betale en større del af omkostningerne til bortskaffelse af affald end virksomheder med små markedsandele.

Betaling til producentansvarssystemet differentieres desuden efter, hvor let de produkter, der sættes på markedet kan genanvendes. Jo lettere genanvendeligt produktet er, jo lavere et gebyr. Det kaldes et miljømoduleret gebyrsystem (ecomodulation) og skaber yderligere incitamenter til miljøvenligt design.

Udvidet producentansvar i Danmark

I Danmark er det Dansk Producentansvarssystem (DPA), som administrerer producentansvaret. DPA er etableret af en lang række brancheforeninger, herunder DI. Indsamling af affald fra husholdningerne står kommunerne for, hvorefter det er virksomhederne - ofte via kollektivordninger, hvor de omfattede brancher går sammen om at løfte opgaven - der overtager håndteringen af det indsamlede affald. Nogle virksomheder har valgt selv at stå for håndtering af det indsamlede affald.

Producent-ansvar i Danmark

I Danmark har vi udvidet producentansvar på:

- Elektriske og elektroniske produkter
- Biler
- Batterier og akkumulatorer
- Engangsemballage til drikkevarer (Pant- og retursystem)

I de kommende år bliver der etableret udvidet producentansvar på:

- Emballage
- Engangsplast såsom: vådservietter, balloner, letvægtsbæreposer, tobaksprodukter med filtre og fiskeriredskaber

Manglende cookiesamtykke

Du skal give samtykke til marketingcookies for at se dette indhold.

[Klik her for at forny samtykke](#)

Introduktion til producentansvar og hvad det er for en størrelse.

Producentansvar i Danmark

Udvidet producentansvar på emballage

Udvidet producentansvar på emballage gør påfylderen af emballagen ansvarlig for deres produkter (emballagen) når produkterne bliver til affald. De skal altså finansiere indsamling og håndtering af affaldet. Formålet er at tilskynde virksomheder og producenter til at bruge og importere

emballage af miljørigtigt design, fordi omkostningerne til genanvendelse og genbrug af produkterne lægges over på producenterne. Hvis emballage ikke kan genanvendes eller genbruges, fordi designet umuliggør det, bliver det dyrere for virksomhederne i sidste ende. Tryk på pilen til højre for mere information.

Baggrunden for producentansvar på emballage

EU's instanser blev i 2018 enige om en revision af affaldsdirektivet og direktiverne for emballageaffald og elektronik. Disse er nu ved at blive implementeret i den danske lovgivning. De nye regler skal bl.a. være med til at øge genanvendelsen af affald ved at forebygge affaldsproduktion og indføre et udvidet producentansvar på emballage fra 2025 i alle EU-lande.

Genanvendelsesprocenten for husholdningsaffald skal hæves til 55 pct. i 2025, 60 pct. i 2030 og 65 pct. i 2035. I Danmark var den aktuelle genanvendelsesprocent for husholdningsaffald på 46 pct. i 2017. I fremtiden kan tallene komme til at se knap så gode ud, når de nye opgørelser kommer, da der samtidig er blevet indført en ny målemetode. Mange lande inkl. Danmark kan derfor få svært ved at leve op til målene for genanvendelsesprocenten for husholdningsaffald.

Hvad betyder producentansvar på emballage?

Med det udvidede producentansvar på emballage bliver påfylder og importør af fyldt emballage gjort finansielt og praktisk ansvarlige for indsamling og genanvendelse af deres emballageaffald. Formålet er at højne genanvendelsen af emballageaffaldet og skabe incitament til cirkulært design ved arbejde efter "forurener-betaler-princippet".

Sådan som lovgivningen er i dag, har kommunerne ret til borgernes affald. Men hvis der skal skabes incitament til miljørigtigt design, skal producenterne have adgang til affaldet. Med det udvidede producentansvar bliver industrien pålagt ansvaret for at genanvende emballageaffald. Det er afgørende, at producenterne har praktisk ansvar for sortering og genanvendelse af emballageaffaldet, samt indflydelse på indsamlingen, så det kan målrettes deres produktion med genanvendte råstoffer.

Konkret kan det indebære, at virksomhederne kan indgå i en kollektivordning, hvor de betaler for fælles affaldshåndtering efter markedsførte mængder, eller etablerer et individuelt tilbagetagningssystem, hvor affaldet indsamles og genanvendes i egen produktion og/eller sælges videre til andre virksomheder.

Senest med udgangen af 2024 skal der være oprettet obligatoriske ordninger for producentansvar for alle former for emballage.

Yderligere information

[Udkast til forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse](#) [EU's Cirkulær Økonomi-pakke](#) [Erhvervslivets hensigtserklæring for etablering af kollektiv ordning til producentansvar for emballage](#)

Forside ⇒ **Nyheder** ⇒

Glædeligt med udsigt til producentansvar på tekstiler

Glædeligt med udsigt til producentansvar på tekstiler

PRESSEMEDDELELSE 20. februar 2025

Et producentansvar på tekstiler er på vej i EU, har EU-Parlamentet og Ministerrådet aftalt. Meget glædeligt, mener Cirkulær. Ambitiøs dansk implementering skal i gang omgående.

Kommunerne betaler flere tusinde kroner per ton for at sende borgernes tekstilaffald ud på det europæiske marked for genanvendelse af tekstiler. Et marked, der lider under

manglende efterspørgsel på genanvendte tekstilfibre fra de store tøjproducenter. Det kan et producentansvar rette op på. Foto: Brancheforeningen Cirkulær.

EU's medlemslande skal indføre producentansvar på tekstiler, så mode- og tekstilindustrien får det økonomiske ansvar for at skabe cirkulær økonomi for tøj og tekstiler.

Det er den vigtigste overskrift i den foreløbige aftale om en revision af affaldsrammedirektivet, EU's miljøministre i Rådet og Europa-Parlamentet onsdag blev enige om.

Det er glædeligt, mener Brancheforeningen Cirkulær, der siden 2020 har arbejdet for netop at få producentansvar på tekstiler.

"Endelig er der konkret udsigt til, at vi får producentansvar på tekstiler, så industrien i langt højere grad end nu forpligtes til at omstille sig til en cirkulær økonomi. Det er enormt glædeligt, og har i årevis stået højt på vores ønskeliste," siger Jens Bomann Christensen, direktør i Brancheforeningen Cirkulær.

Implementering NU!

Det vigtige arbejde med at implementere producentansvaret i Danmark bør nu gå i gang så hurtigt som muligt, mener Brancheforeningen Cirkulær. For selvom rammen nu er givet af EU, skal der stadig ske en del i den danske implementering. Og her skræmmer sporene.

"Til oktober kommer der producentansvar på emballager i Danmark, ni måneder for sent i forholdt til den frist, EU har givet os – selvom Danmark har vidst det siden 2018. Embedsværket i staten og Folketingspolitikkerne skal derfor i sving omgående med implementeringen af producentansvaret på tekstiler," siger Jens Bomann Christensen.

Begrænsede muligheder for affaldssektoren

I den forbindelse er der tilsyneladende opstået tvivl blandt aktører om, hvornår producentansvaret skal træde i kraft. I Cirkulær er budskabet tydeligt:

"Det haster. Lige nu er markedet for tekstilaffald ekstremt presset, og den økonomiske byrde ligger alene på borgerne og affaldssektoren – uden at vi har nogen indflydelse på, hvordan modeindustrien producerer sin fast-fashion. Derfor skal vi ud over stepperne med det samme, så industrien rent faktisk kan nå at blive klar, når de skal overtage ansvaret," mener Jens Bomann Christensen.

EMNE

Forebyggelse ➞

Genanvendelse ➞

Genbrug ➞

Innovation ➞

OPP ➞

Tekstiler ➞

Kontakt

Forside ⇒ **Nyheder** ⇒

Debat: Efter ti år er det stadig usikkert, hvem der egentlig sikrer sammenhængen i affaldsreglerne

Debat: Efter ti år er det stadig usikkert, hvem der egentlig sikrer sammenhængen i affaldsreglerne

DEBAT 12. februar 2025

Det må være på tide at overveje, om affald og cirkulær økonomi atter skal samles et enkelt sted. Det kunne oplagt være i Miljøministeriet, hvor affald trods alt har boet fra dag ét, skriver Jens Bomann Christensen i Altinget.

Den oplagte vej til at reducere CO2-aftrykket er selvfølgelig at bruge og genbruge de ting, vi allerede har fået produceret, og reparere det, som er gået i stykker, skriver Jens Bomann Christensen i Altinget.

Af Jens Bomann Christensen, direktør i Cirkulær

I år er det ti år siden, Danmark fik sit første forsyningsministerium. Selvom vi havde store forhåbninger, er det ulemperne ved at fragmentere affaldsområdet, vi desværre oplever mest i Cirkulær.

Det kan være fristende at åbne sådan en nytårsklumme i Altinget med et bud på de store overskrifter for 2025. Det kommer jeg dog ikke til i denne omgang. I stedet vil jeg fokusere på et jubilæum.

I år er det nemlig 10 år siden, ordet 'forsyning' blev tilføjet navnet for det, der før da blot hed Energi- og klimaministeriet.

Affald som ressortområde blev dermed delt mellem miljø og cirkulær økonomi på den ene side i Miljøministeriet, og økonomi, rammevilkår og organisering på den anden side i Forsyningsministeriet.

Har det så været en succes? Ikke i vores øjne. Hvorfor vil jeg her forsøge at forklare.

I Cirkulær skal vi blankt erkende, at vi var positivt stemte tilbage i 2015, da Lars Christian Lilleholt (V) satte sig i spidsen for det daværende Energi-, forsynings- og klimaministerie. Der var musik i at samtænke reguleringen af de forskellige forsyningsgrene (affald, varme, el, vand, spildevand).

Her ti år efter må vi konstatere, at det aldrig er lykkedes de to ministerier at stable et værdiskabende samarbejde på benene, og synergieffekterne i at tænke på tværs af forsyningsgrene er svære at få øje på.

Før jul oplevede vi det helt konkret, da kommunernes mulighed for at arbejde med direkte genbrug og bytte på genbrugspladserne indenfor affaldsgebyrreglerne ud af det blå stod til at forsvinde.

Dårlig koordinering mellem de to ressortministerier endte i mangelfulde svar til Folketinget og en unødvendigt langstrakt og besværlig politisk proces.

Et andet eksempel er forløbet omkring de vidt forskellige fremskrivninger af restaffaldsmængder og

kapacitet på energianlæggene, som ellers var et bærende argument for konkurrenceudsættelsen.

Vi frygter, at risikoen for fejl og sjusk i embedsværkets arbejde og rådgivning af ministre og folketingspolitikere stiger i takt med, at reguleringsbyrden på affaldsområdet stiger de kommende år.

For det sker meget for tiden. For bare at vælge et udpluk, kan jeg nævne:

Konkurrencefremmende tiltag på forbrændingsområdet

Moms og selskabsgørelse af affaldsaktiviteter

Prislofter på affaldsgebyrer

Markedspriser på kommunernes indsamling af affald fra små virksomheder

Beregning af kommunernes gebyr til producenterne for emballager

Prislofter på affaldsvarme

Producentansvar på tekstiler

Indsamling af batterier

Ovenstående liste viser fint, at behovet for koordinering på tværs af ministerier, styrelser og tilsyn aldrig har været større.

Vi ser en mere og mere kompliceret, administrativt tung og bureaukratisk affaldsregulering, som det

nogle gange er en stor udfordring for vores medlemmer at finde rundt i og efterleve.

Men vi oplever faktisk også, at det er en udfordring for staten at vejlede om reglerne, fordi de bor mange forskellige steder i centraladministrationen. Svaret det ene sted er fra tid til anden i modstrid med svaret det andet sted.

Og mest kritisabelt er det, at vi ikke ser nogen påtage sig ansvaret for, at der er sammenhæng i reguleringen på tværs af hensyn til miljø, økonomi, marked og organisering, så det ene hensyn ikke trumfer det andet.

Affaldssektoren transformeres med hastige skridt i disse år. Opgaven er ikke længere blot at drive effektiv forsyningsvirksomhed.

Det handler i dag mere og mere om at bidrage positivt til en regulær omstilling af vores forbrug. Fra lineær til cirkulær økonomi. Den fuldstændig afgørende opgave må ikke forhindres af for dårlig koordinering og manglende ansvar mellem (for) mange forskellige ministerier, styrelser og tilsyn.

Derfor må det være på tide at overveje, om affald og cirkulær økonomi atter skal samles et enkelt sted. Det kunne oplagt være i Miljøministeriet, hvor affald trods alt har boet fra dag ét, dengang i 1971 hvor ministeren hed Jens Kampmann (S) og ministeriet hed Ministeriet for Forureningsbekæmpelse.

Forside ⇒ **Nyheder** ⇒

Debat: 80 millioner kroner til cirkulær økonomi samler støv i
Miljøministeriet

Debat: 80 millioner kroner til cirkulær økonomi samler støv i Miljøministeriet

30. november 2024

Mens regeringens 80 millioner kroner til mere reparation og cirkulær økonomi samler støv, er kommuner, affaldsselskaber og civilsamfund for længst i gang med at få snavsede fingre. Det var Danmarks første reparationsfestival et levende bevis på, skriver Jens Bomann Christensen i Altinget.

Den oplagte vej til at reducere Danmarks forbrugsrelaterede CO₂-aftryk er selvfølgelig at bruge og genbruge de ting, vi allerede har fået produceret, og reparere det, som er gået i stykker. Så meget mere ærgerligt er det, at folketingspolitikernes 80 millioner kroner til netop dette har samlet støv i et år i Miljøministeriet.

Af Jens Bomann Christensen, direktør i Cirkulær

Uanset om man er til den ene eller anden infografik om cirkulær økonomi og affald, så er lang holdbarhed, reparation og genbrug det bedste rent miljø- og klimamæssigt.

I affaldshierarkiet ligger 'affaldsforebyggelse' og 'genbrug' øverst, og vejen op i hierarkiet er blandt andet at reparere røremaskiner, striktrøjer og andre ting og sager, når de går stykker. Cirkulær økonomi-grafikker har selvsagt noget cirkulært over sig, og her er reparation og genbrug de inderste cirkler (de inderste cirkler er de bedste).

Er det så det, vi gør mest i Danmark? Nej. Det ville være synd at sige. Det har især Ingeniørforeningen IDA og lektor Michael Søgaard Jørgensen [påpeget](#) – og samtidig vokser mængderne af [elektronikaffald](#), hvor masser af det intet fejler eller nemt kunne repareres.

Det skal der ændres på, og derfor afholdte vi i oktober Danmarks første Repair Festival sammen med Repair Café Danmark og Grønt Værksted under Vedvarende Energi – og mange andre gode partnere.

Over hele landet skruede de frivillige kræfter på reparationscaféerne og grønne værksteder op for indsatsen og arrangementerne, og på såvel genbrugspladser, biblioteker, skoler og uddannelsesinstitutioner blev der afholdt pop-up reparationsevents for at vise mulighederne for at fikse og reparere fremfor at smide ud og skrotte.

Arrangementer og partnerorganisationer og finansielle støtter kan endnu ses på [festivalens hjemmeside](#) til inspiration.

Vores fokus på reparation sker interessant nok omtrent et år efter, at partierne bag finansloven for 2024 blev enige om at bruge 80 millioner kroner til at "understøtte en kulturændring, hvor cirkularitet, genbrug og reparationer styrkes, for på den måde at bidrage til et reduceret klimaaftryk fra danskernes forbrug," som der står i finanslovsaftalen.

Pengene er dels tiltænkt en pulje, hvorfra der kan søges om midler til projekter, der fremmer reparation

og cirkularitet, dels til udarbejdelse af en egentlig handlingsplan for reparationer, adgang til reservedele, opdateringer og levetidsforlængelser.

Desværre er der intet sket siden da.

Det er ærgerligt, for begge initiativer er nødvendige og højst velkomne, og vi bakker helhjertet op om visionerne og baggrunden: Danmarks (materiale)forbrug er alt for stort, og graden af cirkularitet er alt for lille – og det er hele året, også når det ikke Black Friday-week-november.

I min seneste kommentar i Altinget **skældte jeg ud på Temu**, Amazon og andre markedsplatform for at undergrave den cirkulære økonomi. Sandheden er, at selv uden disse platforme er borgere og virksomheders indkøb og udsmidning af skrammel og tingeltangel helt uholdbart.

I april **opgjorde Energistyrelsen** Danmarks globale klimaaftryk relateret til vores forbrug – altså inklusiv den CO₂, der fiser ud i luften i Kina, Indonesien og Bangladesh og andre steder, hvor produktionen af vores t-shirts, smartphones og ting og sager sker. Og det er cirka dobbelt op: 43 procent af Danmarks forbrugsbaserede klimaaftryk er danske udledninger, mens 57 procent er udenlandske udledninger.

Endnu mere skræmmende er det, at den globale udledning af CO₂ relateret til Danmarks forbrug er steget med 30 procent siden 1990. Det går altså den helt forkerte vej.

Den oplagte vej til at reducere dette aftryk er selvfølgelig at bruge og genbruge de ting, vi allerede har fået produceret, og reparere det, som er gået i stykker. Så meget mere ærgerligt er det, at folketingspolitikernes 80 millioner kroner til netop dette har samlet støv i et år i Miljøministeriet.

Jeg vil derfor kraftigt opfordre staten til at opprioritere arbejdet med at udarbejde sin handlingsplan samt oprette puljerne, så penge kan komme ud i den virkelige verden, og for eksempel styrke affaldsselskabernes og civilsamfundets samarbejde om genbrug og reparation. Vi har i hvert fald planer om at gentage succesen fra årets Repair Festival i 2025.

Debatindlægget er bragt i Altinget 14. november 2024.

Kontakt

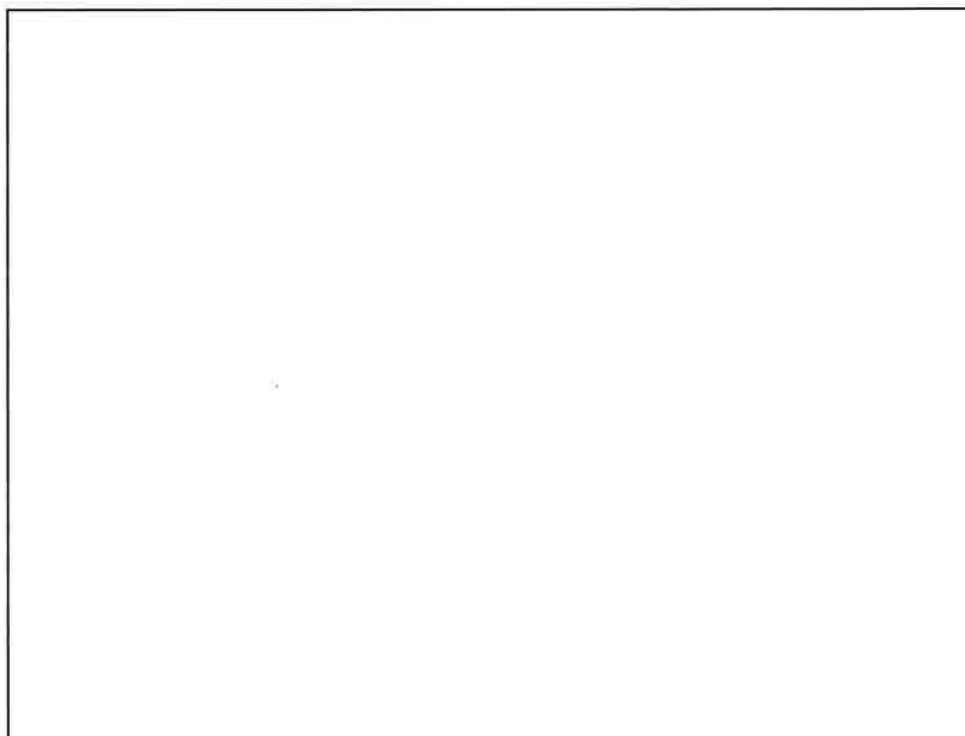

Foto: Arwos

Kommuner bør sørge for manglende drikkevandsbeskyttelse

Mindre end to uger før deadline er under en tredjedel af de sårbare drikkevandsboringer beskyttet mod sprøjtegifte. DANVA mener, at kommunerne bør leve op til lovkravet.

20. februar 2025

Lars Fischer

I en artikel i Cleantech Watch den 19. februar 2025 peger DANVAs direktør Carl-Emil Larsen på, at kommunerne har modtaget statslige midler til at gennemføre arbejdet, men at store dele af indsatsen stadig mangler.

Fristen for at sikre beskyttelse af boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) udløber 1. marts, men ifølge de seneste tal er kun 28 procent af områderne dækket af enten frivillige aftaler eller sprøjteforbud.

DANVA har gennem længere tid advokeret for en skærpelse af lovgivningen, så beskyttelsen af drikkevandet ikke kan udskydes yderligere. "Vi er nødt til at få beskyttet vores grundvand. Lovgivningen skal være tydelig – ikke præget af ord som 'kan' og 'bør'," understreger Carl-Emil Larsen.

DRIKKEVAND

DANVA mener, reglerne skal ændres, så man forpligter hjemkommuner til at analysere og vurdere, om jorden skal håndteres, hvor den er, ligesom modtagerkommuner også skal have styr på tilstanden af den jord, der køres ind. Foto: Colourbox

PRESSEMEDDELELSE

Beskyt drikkevandet mod forurennet jord

Der transporteres hvert år store mængder forurennet jord, som kan påvirke drikkevandet. Derfor mener DANVA, reglerne skal ændres, så man forpligter hjemkommuner til at analysere og vurdere, om jorden kan håndteres, hvor den er, og at modtagerkommuner får konkret styr på tilstanden af den jord, der køres ind.

19. februar 2025

Karsten Bjørno

Høj anlægsaktivitet skaber behov for at flytte forurennet jord. Det kan udfordre drikkevandet og miljøet. For, som tv-udsendelse på TV2, 'Operation X', viser, så er der udfordringer med reglerne med forurennet jord, der i vid udstrækning havner på landbrugsarealer.

"Vi har brug for at få styr på de meget store mængder jord og deres indhold af forurenende stoffer. Der er behov for strammere regler, så man hele tiden kender tilstanden af forurennet jord og hvor den flyttes hen. Målet må være at forhindre skrupelløse aktører i at skabe profit ved at udsætte natur, drikkevand og fødevarer for potentiel forurening. Vi skal have sikkerhed for, at forurennet jord og byggematerialer ikke spredes ud på marker," siger direktør i DANVA, Carl-Emil Larsen.

En række sager om deponering af jord på bl.a. landbrugsarealer viser, at der er behov for at revurdere den hidtidige håndtering af overskudsjord. Det haster med at finde en løsning, fordi der hvert år på landsplan flyttes millioner af kubikmeter jord mellem kommunerne.

"Mange steder fører der ikke det nødvendige tilsyn. Det er en dårlig cocktail, når et manglende tilsyn blandes med et klart økonomisk incitament til at køre forurennet jord uden om myndighedssystemet og ud på landbrugsjord, der kan ligge tæt på vandboringer," siger Carl-Emil Larsen.

Hvis det er muligt at finde en lovlig deponering til forurennet jord på kontrolleret og miljøgodkendt depot, så koster det betydeligt mere end en deponering på marker.

"Det dur ikke, at der er et økonomisk incitament, som modarbejder drikkevandsbeskyttelse og fødevarer sikkerhed ved, at det er billigere at betale en landmand for at modtage forurennet jord, som på den måde så ovenikøbet kan kategoriseres som jordforbedring," siger Carl-Emil Larsen.

Han påpeger også, at hvis en landmand skal bruge jord til forbedring, så bør det være baseret på en ansøgning og kun med ren jord fra et kommunalt eget anlæg.

"Men det bør kun være i meget begrænsede mængder, hvor det er myndigheden og ikke landmandens konsulent, der alene afgør sagen ud fra hensynet til drikkevand og miljø," siger Carl-Emil Larsen.

Kontakt

Karsten Bjørno

Kommunikationschef

T: +45 87 93 35 75

M: +45 20 14 35 42

kbj@danva.dk

DRIKKEVAND

Foto: Colourbox

NIS2- og CER-lovforslagene er blevet fremsat i Folketinget

Den 6. februar 2025 blev NIS2- og CER-lovforslagene fremsat i Folketinget. Der er 1. behandling af forslagene den 26. februar 2025.

19. februar 2025

Peter Mortensen

De to lovforslag har til formål at styrke cybersikkerheden (NIS2-loven) og modstandsdygtigheden i kritisk infrastruktur (CER-loven) i Danmark. Vandsektoren - både drikkevand og spildevand - bliver omfattet af lovene.

De nye regler vil stille skærpede krav til de vandselskaber, som bliver omfattet af reglerne.

De nye krav træder i kraft den 1. juli 2025.

DANVA har bidraget til arbejdet med at lave høringssvar vedr. de to hovedlove, der er overordnede for alle sektorer. Det nye Ministerie for Samfundssikkerhed og Beredskab har taget de mange høringssvar til efterretning og lavet en række forbedringer og præciseringer.

Blandt andet er 'ledelsesorganet' og ledelsesansvaret blevet præciseret.

Du kan se ændringer og følge processerne for de to love på Folketingets hjemmeside:

NIS2-loven - <https://www.ft.dk/samling/20241/lovforslag/l141/index.htm>

- CER-loven - <https://www.ft.dk/samling/20241/lovforslag/l140/index.htm>

Der skal efterfølgende laves generelle bekendtgørelser, vejledninger og sektorspecifikke bekendtgørelser. I forbindelse hermed kommer der mere konkrete og operationelle krav og præcisering af kravene. Det vil også blive afklaret i implementeringsfasen hvilke vandselskaber, der bliver omfattet af de to love.

DANVA følger udarbejdelsen af bekendtgørelserne tæt og vil give input til de sektorspecifikke bekendtgørelser. Relevante DANVA-arbejdsgrupper og -netværk vil også løbende blive orienteret og inddraget, når behovet opstår.

DANVA vil løbende informere om implementeringen af de 2 love.

Kontakt

Peter Mortensen

Seniorkonsulent

T: +45 87 93 35 02

pm@danva.dk

YDERLIGERE INFORMATION

Risikoanalyse NIS2 CER og det klassiske beredskab juni 2025

DANVA udbyder et kursus om de nye direktiver, der skal styrke kritisk infrastruktur. Hovedvægten af kurset vil ligge på at arbejde med risikoanalyser og opnå forståelse af relevante risici, som springer ud af det nationale risikobillede.

[Læs mere og tilmeld dig her](#)

LEDELSE

FOTO: COLOURBOX

Middelfart vil klare arealomlægning og grundvandsbeskyttelse i én runde

Middelfarts borgmester Johannes Lundsryd (S) er optimist i forhold til at nå i mål med den grønne trepart på en måde, så afgørende hensyn kommer med i samme runde. Det gælder også hensyn, som man ønsker skal med, fordi der er al mulig grund til det – som drikkevandsbeskyttelse og mere natur.

18. februar 2025

Jesper With

Drikkevandsbeskyttelse har højt prioritet i Middelfart Kommune, når det kommende arbejde i den lokale grønne trepart skal udmøntes. Byrådet har besluttet, at drikkevandsbeskyttelse bygges ind i den omlægningsplan, der skal være klar og vedtages i løbet af 2025.

"Vi kender drikkevandsressourcerne i kommunen, så det er helt oplagt at tænke drikkevand ind sammen med indsatserne mod kvælstof og kulstof. Det samme gælder selvfølgelig natur og vedvarende energi. Derfor tager vi dialogen i én runde i den grønne trepart. Hvis jeg sad som lodsejer ville jeg også foretrække det, så man ikke først skal indgå aftaler om klimahensyn og lavbundslande for så to år senere at skulle forhandle om at beskytte drikkevandet og skabe mere natur. Det synes jeg faktisk er god stil," siger Johannes Lundsryd.

Multifunktion er nødvendigt

Han ønsker at skabe synergier, så man opnår multifunktionelle arealer, hvor det er muligt. Det er sund fornuft, men det afhænger selvfølgelig af, om man lykkes med at skabe ordninger, der understøtter det, og om man kan skabe fornuftig økonomi omkring projekterne.

"Det er faktisk bydende nødvendigt, for ellers kan vi ikke skaffe arealer nok, så vi kan opfylde de mange ønsker. Vi kommer simpelthen ikke til at lykkes uden multifunktionelle arealer," siger han.

Arealer skal tages ud af drift, og kommunen arbejder på at skaffe så meget erstatningsjord som muligt. Men da der er god lerjord mange steder, er landbrugsjorden værdifuld. Det er derfor en udfordring at skaffe jord nok, der ligger tilstrækkeligt godt til at kunne bruges til jordfordeling. Dertil har man Lillebælt til flere sider, en jernbane og den 6-sporede fynske motorvej, der tager plads og splitter jordene.

"Det er et svært puslespil men en bunden opgave. Vi er gået i dialog med nogle af de største lodsejere. De er generelt med på opgaven, men de synes også det ser svært ud. Så jeg anerkender viljen, men ser samtidig, at det nogle steder kan blive svært at lykkes i praksis," siger Johannes Lundsryd.

Flere værktøjer til succes

Der har samtidig været en del diskussion om tidsplanen. Altså at det skal gå hurtigt, så omlægningsplanen kan vedtages i år. Det giver mindre tid til dialog, til at inddrage analyser og til selve processen.

"Vi ønsker, at alle interessenter bliver hørt, ikke bare lodsejere men også borgerne, så fra februar holder vi også borgermøder. Det hele tager tid. Men min erfaring i politik siger mig, at der er en sandhed i, at når en opgave er stor og den haster, så er kort tid ikke nødvendigvis en ulempe," siger han.

Han erkender, at frivillige aftaler omkring BNBO'er generelt ikke var særlig succesfuld, men den model havde ikke mange redskaber i redskabsskassen. I Grøn Trepert ligger der mange penge, og de relevante organisationer har sagt ja til at være med. Så der er langt større chance for succes, vurderer han.

"Hvis vi ikke skulle lykkes med omlægningsplanen, så vil der komme markregulering, der kan føre til, at lodsejere skal braklægge store områder. Det tror jeg ikke, at nogen er interesseret i," siger Johannes Lundsryd.

Tæt samspil med Trefor og vandværker

Forsyningsselskabet Trefor står for det meste af drikkevandsforsyningen i kommunen suppleret af en række mindre vandværker. Selskabet er i tæt samarbejde med kommunen og har leveret input og data om grundvandsmagasiner. De har også leveret deres ønsker

til, hvor der bør sættes ind og prioriteres, så grundvandet kan sikres.

"Som kommune har vi stor interesse i at inddrage Trefor, da selskabet både har viden og ressourcer og sidder med drikkevandsforsyningen til daglig. Jeg ser ingen grund til at frygte, at de ikke bliver hørt, for hvad skulle det gøre godt for at holde dem ude? Vi påtænker derfor også at invitere Trefor med i en teknisk arbejdsgruppe. Vi har sammen identificeret 10 store projekter, som vi vil starte med, hvor alle relevante interessenter er med," siger Johannes Lundsfryd.

"Vi kommer til at tage ved lære af Højballe Skov. På godt og ondt," understreger ministeren, der ser frem til et par travle år, hvor 250.000 hektar landbrugsland skal omlægges til skov.

"Vi er altså i fuld gang!"

Sidste år var et forhandlingsår, men 2025 bliver handlingens år. Det lover minister for Grøn Trepert, Jeppe Bruus (S), der også har fundet plads til igangværende beskyttelsesprojekter for drikkevand under sin treparts-paraply.

18. februar 2025

Tekst og foto: Karin Svennevig Hyldig

Børnebørnenes drikkevand trommer tungt af iskrystaller mod de opslåede paraplyer, mens oplægsholderne trækker skuldrene op og prøver at trampe lidt varme op af den januarkolde østjyske brakmark.

Under en tofarvet paraply står en smilende minister for Grøn Trepert, Jeppe Bruus (S).

For her omkring Højballegårdværkets kildeplads er foreløbig 200 hektar købt op til etablering af ny skov på værkets mest følsomme indvindingsopland. 75 pct. af det drikkevand, Horsens Vand A/S sender ud til sine kunder bliver dermed beskyttet imod fremtidig forurening, og skoven skal samtidig være et naturskønt og biodiversitet udflugtsmål for flere nærliggende byer, herunder Horsens og Gedved, ligesom den skal hjælpe Horsens Kommune med at leve op til sin klimaplan om at være CO₂-neutral i 2030.

Til højre: De opkøbte arealer, som er tilstrækkelige til at sikre drikkevandet. I midten: Naturstyrelsens drøm om et større og bedre sammenhængende naturareal. Foto: Ministeriet for Grøn Trepert.

2025 er handlingens år

Bag projektet står et knopskydende samarbejde mellem Horsens Kommune, Naturstyrelsen, Horsens Vand A/S, en række lokale lodsejere og nu altså Ministeriet for Grøn Trepert.

"Selvfølgelig er projektet her en del af Grøn Trepert. Sidste år var forhandlingens år. 2025 bliver handlingens år. Og vi er altså i fuld gang," understreger ministeren.

"Alt det, der er lykkedes her, skal vi jo ud og gøre sindssygt meget af på meget kort tid over hele landet. 250.000 hektar landbrugsjord skal lægges om til skov og natur. Så vi kommer til at tage ved lære af Højballe Skov. På godt og ondt," siger Jeppe Bruus og benytter lejligheden til at slå et slag for at tænke børn og unge ind med plads og faciliteter til sport og friluftsliv i alle de bynære skovområder, Grøn Trepert nu skal stå fadder til.

"Selvfølgelig er projektet her en del af Grøn Trepert," siger en smilende minister for grøn trepart, Jeppe Bruus (S), til råkold fejring af flere års arbejde for at beskytte drikkevandet i Horsens og omegn med Skov.

Naturstyrelsen tænker mere liv ind

Dén pointe nikker flere i forsamlingen anerkendende til.

"Hvis vi selv havde stået for de her skovrejsningsprojekter, havde vi nok etableret en ret ensartet skov af ikke alt for kostbare træer. Der har Naturstyrelsen været rigtig gode at bryde med, for de ved lige præcis, hvilke træsorter, der er gode at kombinere med hinanden. Hvor der skal være en lysning, en sti, en bålhytte og en legeplads med madpakkehus til børnehavebørn," siger formand for Horsens Vand A/S og 2. borgmester i Horsens, Andreas Boesen (S).

"Når vi alligevel er i gang, kan vi jo lige så godt få det optimale ud af anstrengelserne," konstaterer formanden, der har oplevet bred opbakning til projektet i Højballe samt et lignende projekt i det nærliggende Rugballe blandt såvel borgere og politikere som lodsejere.

Rent drikkevand om 20-40 år

"For få år siden handlede alt om at levere drikkevand så billigt som muligt. Nu går kunderne forståeligt nok mere op i at få vand uden PFAS og sprøjtemidler," siger Andreas Boesen.

Beregninger fra DANVA viser, at prisen for at købe alle sårbare indvindingsområder i Danmark fri for forurening, vil beløbe sig til 130 kroner pr. husstand pr. år.

Fortidens forurening kan dog stadig gøre det nødvendigt at rense vandet nogle steder, for vandet fra de iskolde januarhagl kan være flere årtier om at nå ned til det grundvand, der bliver pumpet op og sendt ud til kunderne i og omkring Horsens.

Her er overskridelser af grænseværdierne i drikkevandet sjældne. Indtil videre. Men som direktør Alex Pedersen i Samn Forsyning, som Horsens Vand A/S er en del af, siger:

"Vi kan jo ikke garantere, at der aldrig sker overskridelser. Men nu har vi i hvert fald beskyttet fremtidens drikkevand."

Naturstyrelsen har omkring 30 lignende projekter i gang over hele landet. De første nye træer i Højballe forventes plantet til næste år, og Naturstyrelsen forhandler fortsat med lokale lodsejere om at købe mere jord for at skabe et større sammenhængende naturområde.

200 hektar landbrugsjord skal næste år plantes til med skov og omdannes til et grønt udflugtsmål for Horsens-Gedved og opland. Naturstyrelsen har omkring 30 lignende samarbejdsprojekter i gang med kommuner og forsyningsselskaber landet over. Foto: Ministeriet for Grøn Trepert.

Hør Jeppe Bruus ved DANVAs årsmøde 2025

DANVAs årsmøde sætter fokus på den grønne trepartsaftale og vandsektorens centrale rolle i beskyttelsen af den danske drikkevandsressource og den grønne omstilling. På årsmøde kan du bl.a. møde Jeppe Bruus, der holder årsmødetalen.

DEBATINDLÆG

Indfør krav om beredskabsplan for alle vandforsyninger

Opgaven bør have stor prioritet i Ministeriet for Samfundssikkerhed og Beredskab. Der er nemlig behov for en tydelig ansvarsdeling med det bedst mulige udgangspunkt for at træffe de nødvendige forholdsregler, hvis krisen opstår.

29. januar 2025

Ellen Trane Nørby, formand for DANVA, og Jan Andersen, landsformand for Danske Vandværker

Den største trussel mod vandforsyningen i Danmark var tidligere primært uønskede bakterier i drikkevandet. Men som med så meget andet er virkeligheden for vandværker også blevet mere kompleks, hvilket stiller større krav til beredskabet, der skal sikre forsyningen, når krisen opstår.

Den geopolitiske situation har sammen med klimaforandringer og en række trusler mod drikkevandet som eksempelvis PFAS og pesticider været med til at ændre fokus.

Derfor er det også en prioriteret indsats at sikre sig bedst muligt ud fra det aktuelle trusselsniveau: Det handler både om it-sikkerhed, fysisk sikkerhed og et generelt stærkt og moderne beredskab, der matcher den virkelighed, vandværkerne - som en del af den kritiske infrastruktur - står i.

Når krisen rammer, er det altafgørende, at man har forberedt sig bedst muligt. Ligesom vi

alle privat er blevet opfordret af myndighederne til at sikre os i tre dage med både vand, mad og diverse andre nødvendigheder, så er det også en del af enhver ansvarlig drikkevandsforsynings ansvar at forberede sig på at håndtere en given krisesituation.

Tydelig ansvarsfordeling

Et vigtigt skridt i den retning er at gøre det til et lovkrav, at alle vandforsyninger skal have en beredskabsplan. Det skal være helt tydeligt, hvem der har ansvaret og for hvad, så vandforsyninger ved, hvad de selv skal reagere på, og hvad myndighederne har ansvar for. Opgaven med at sætte beredskabsplaner på som et krav, bør have stor prioritet i det nye Ministeriet for Samfundssikkerhed og Beredskab, så vi får en tydelig ansvarsdeling og det bedst mulige udgangspunkt for at træffe de nødvendige forholdsregler. For at give vandværkerne de bedst mulige betingelser for at kunne forberede sig hensigtsmæssigt skal hele ansvarskæden fastlægges, både lokalt hos kommunerne, men også i forhold til bidrag fra miljø- og beredskabsstyrelser.

NIS2-direktivet og CER-direktivet, som netop nu er i gang med at blive implementeret i dansk lovgivning, sætter fokus på både fysisk sikring og it-sikkerhed. Og selve det, at området har fået sit eget ministerium understreger, at beredskab også fremadrettet forventes at fylde på dagsordenen.

Tidssvarende planer

Et beredskab skal styre vandværket sikkert gennem kriser. Og en beredskabsplan er ikke en engangsopgave, men en plan, der løbende skal opdateres og ses efter i sømmene, så den hele tiden er tidssvarende. Derfor er det også en tilbagevendende opgave at lave beredskabsøvelser, så alle ved, hvad deres rolle er, hvis uheldet rammer. Og myndigheden bør via lovkrav i den forbindelse have en forpligtigelse til at gennemføre beredskabsøvelser for vandområdet på tværs af ansvarsområder og snitflader. Beredskabsplaner skal naturligvis modsvare blandt andet vandværkets

størrelse og risici, så kravene til, hvad planen skal give svar på, er proportionelle med den enkelte forsynings situation. Når beredskabsplanen kan tages direkte ind og anvendes i en krisesituation som et konkret værktøj, har man en uundværlig køreplan, der understøtter forsyningssikkerheden og styrer vandværket bedst muligt gennem krisen. Det er netop det, forbrugerne har behov for, så vi alle sammen kan stole på, at drikkevandet kommer frem.

POLITIK

BEREDSKAB

Vandsektoren står over for alvorlige cybertrusler

Cybertruslen mod vandsektoren er stigende – bliv klædt på til at styrke sikkerheden

22. januar 2025

Peter Mortensen

Center for Cybersikkerhed (CFCS) har for første gang udgivet en vurdering af cybertruslen mod vandsektoren.

Truslen fra cyberkriminalitet mod vandsektoren er meget høj

I den vurderer CFCS blandt andet, at truslen fra cyberkriminalitet mod vandsektoren er **MEGET HØJ**.

Det er meget sandsynligt, at myndigheder og virksomheder i sektoren vil blive udsat for forsøg på cyberkriminalitet inden for de næste to år.

Især ransomware-angreb udgør en trussel mod den operationelle drift i vandsektoren.

Du kan læse Trusselsvurdering for Vandsektoren her.

Vigtigheden af beredskab

CFCS' trusselsvurdering for vandsektoren understreger, at vandsektoren, som kritisk infrastruktur, udsættes for cyberangreb, og at antallet af cyberangrebsforsøg er stigende.

Det er derfor vigtigt, at vandselskaberne i høj grad er modstandsdygtige over for cyberangreb, og at selskaberne har etableret et effektivt beredskab. Selskaberne skal kunne håndtere og tackle en række cybersikkerhedshændelser.

SektorCERT – en vigtig aktør

Cybersikkerhed er en holdsport, hvor videndeling og samarbejde er vigtigt. SektorCERT (CERT for kritisk infrastruktur) bidrager til at forhindre cyberangreb via sensorer i selskaberne og ved at dele viden. Som DANVA-medlem kan du gratis tilslutte dig SektorCERT og blandt andet få en sensor, der kan forhindre angreb. Du kan læse mere om SektorCERT og tilslutte dig her: www.sektorcert.dk

Kontakt

Peter Mortensen

Seniorkonsulent

T: +45 87 93 35 02

pm@danva.dk

YDERLIGERE INFORMATION

Læs mere om CFCS' informationsmøde for DANVA medlemmer

Fredag den 31. januar – for DANVA-medlemmer

CFCS inviterer til et Teams-møde om trusselvurderingen for vandsektoren fredag den 31. januar kl. 10.00 - 11.00.

Indhold

På mødet vil CFCS fortælle om vurderingen, cyberangreb på vandselskaber og komme med anbefalinger til, hvad vandselskaber kan gøre for at styrke cybersikkerheden og cyberberedskabet.

Tilmelding

Du kan tilmelde dig til informationsmødet ved at sende en mail til: pm@danva.dk

LEDELSE